

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ο'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 4

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΙΩΠΗΣΕΙΣ*

17) Στο προηγούμενο άρθρο μας καταλήξαμε με την υπόμνησι τῆς ποικιλοτρόπως ἐκδηλωθείσης συμπαθείας καὶ συμπαραστάσεως τοῦ Βατικανοῦ πρὸς τὴ σχισματικὴ Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων, ἢ ὁποία ἀπεκόπη ἀντικανονικῶς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

Ἡ υπόμνησίς μας αὐτὴ εἶναι δικαιολογημένη ἔνεκα πολλῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Βατικανοῦ, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἔχουν ἤδη κατακριθῆ οἱ ἐ-

Τοῦ κ. **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ξῆς: Ἡ ὀργάνωσις στὸ Βατικανὸν Ἐκθέσεως ἑλληνικῶν ἱερῶν εἰκόνων, ποὺ παρουσιάσθησαν ὡς δείγματα τέχνης τῆς ψευδωνύμου «Μακεδονικῆς» Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων, οἱ προσκλήσεις σὲ ρωμαιοκαθολικὰ συνέδρια καὶ σὲ οἰκουμενικὰ συμπροσευχῆς (ὅπως λ.χ. προσφάτως στὴν Ἀσσίζη) ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς σχισματικῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας ἢ προσπάθεια προωθήσεως τοῦ Οὐνιτισμοῦ στὴν εὐαίσθητη αὐτὴ περιοχὴ οἱ ἀπὸ «ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον»(!) — ἐόρτιες εὐχῆς τοῦ Πάπα στὴν ψευδο-«μακεδονικὴ» γλῶσσα, οἱ ὁποῖες ἀξιεπαίνως κατακρίθησαν καὶ ἀπὸ Ἑλληνες ρωμαιοκαθολικοὺς — αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι ἀποκαλυπτικὰ πραγματικῶν ἐνδομύχων τοποθετήσεων καὶ προσανατολισμῶν τοῦ Βατικανοῦ.

18) Τὸ πλέον ἀπογοητευτικὸν εἶναι, ὅτι οἱ χειριζόμενοι τὴν ἔξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς «Ἀγίας Ἐδρας», ἐν σχέσει πρὸς τίς διεθνεῖς ἀντιπαράθεσις διὰ τὸ ζήτημα τῆς ὀνομασίας τῆς «Δημοκρατίας» τῶν Σκοπίων, τηροῦν σιγὴν. Πῶς θὰ ἐξηγηθῆ αὐτό; Ἄρα γε οἱ διπλωμάτες αὐτοὶ δὲν

ἔχουν τὴν ἰκανότητα νὰ σχηματίσουν γνώμη ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἢ μήπως — ἀπαραδέκτως γὰρ Χριστιανοὺς — δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ προβάλουν τὴν περὶ τοῦ δικαίου γνώμη των ἢ μήπως ἐν κρυπτῷ τάσσονται ὑπὲρ τοῦ κρατιδίου τοῦ Γκληγκόρφ, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουν ἐκδηλωθῆ σαφῶς ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν θέσεων; Ὁ νοῶν νοεῖτω! Ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀντιμετωπίζαμε τὴν ἀσυνέπεια ἢ ἐχθρικὴ στάσι δυτικῶν «συμμάχων» καὶ μελῶν τοῦ Ο.Η.Ε., ἐὰν ἢ παντοδύναμη «Ἁγία Ἐδρα», μετὰ τὸ διεθνὲς κῦρος τῆς, μετὰ χριστιανικὴ παρησία καὶ μετὰ στεντορεία φωνῆ προέβαλλε τὸ περιεχόμενον τοῦ σχετικοῦ Γράμματος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν Ἱεραρχιῶν τῆς Εὐρώπης. Στὸ Γράμμα αὐτὸ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἑλλάδος δὲν δίστασαν μετὰ κρυσταλλίνῃ διαύγειᾳ νὰ τονίσουν ἐπιγραμματικῶς τὰ ἐξῆς: «Ὁ ὅρος "Μακεδονία", ἂν χρησιμοποιηθῆ ὡς ὀνομασία τῆς Δημοκρατίας τῶν Σκοπίων, εἶναι ἀπαραδέκτος σφετερισμὸς πολιτισμοῦ ξένου γιὰ τὰ Σκόπια. Ἐπὶ πλέον ἐμπεριέχει ἔννοια ἐπεκτατικῆ. Προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσουν καλύτερα τὰ ἐπεκτατικὰ τους σχέδια, τὰ Σκόπια σφετερίσθησαν τὸ ὄνομα "Μακεδονία" καὶ τὸ μετέτρεψαν σκοπίμως σὲ ἔθνικὸ γιὰ τὸ σλαβικὸ ἔθνος»¹⁴³. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι δικαιολογημένοι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἑλληνες νὰ διερωτῶνται μήπως καὶ στὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ Γραμματεία τοῦ παπικοῦ Κράτους ἐλαύνεται ἀπὸ μίαν πολιτικὴν, ἢ ὁποία ὡς ἐφαρμογὴ τοῦ δόγματος τοῦ ἀπολύτου παπικοῦ πρωτείου ἐπιδιώκει τὴν ἐπέκτασι τῆς ἐπιρροῆς καὶ δικαιοδοσίας στὴν εὐαίσθητη περιοχὴ τῶν Σκοπίων. Μήπως δὲν θὰ λέγαμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τίς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ.82 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

143. Ἐφημερίς «Καθολικὴ», 26 Μαΐου 1992.

περιοχές της Άλβανίας, της Βουλγαρίας, της Ρωσίας, της Ρουμανίας και όλων των πρώην κομμουνιστικών χωρών;

Βεβαίως επαινέσαμε τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πάπας τόσο σὲ συνέντευξί του, ὅσον καὶ ἐνώπιον τοῦ —ἐκπροσωποῦντος τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο— Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Γέροντος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου ἀνεγνώρισε τὴν ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας. Ἀλλά, ὅπως τονίσαμε σὲ σχετικὸ σχόλιό μας, ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκ τῶν παπικῶν λόγων θὰ ἦταν μεγαλύτερη, «ἐὰν ἀφ' ἑνὸς ἢ δῆλωσις αὕτη τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶχε διακηρυχθῆ πρὸς πάντας, ὅταν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης ἤρχισε νὰ συζητῇ τὸ ζήτημα τῆς Δημοκρατίας τῶν Σκοπίων» καὶ «ἐὰν ἀφ' ἑτέρου προσετίθετο ἐγκαίρως σαφῆς παπικὴ διακήρυξις, ὅτι τὸ Κράτος τοῦ Βατικανοῦ δὲν πρόκειται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Δημοκρατίαν τῶν Σκοπίων ὑπὸ τὸ ὄνομα "Μακεδονία"»¹⁴⁴.

Ἡ παπικὴ σιωπὴ στὸ ζήτημα τῶν Σκοπίων ἔγινε αἰσθητὴ καὶ ὅταν ὁ Πάπας τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1992 δέχθηκε τὰ μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος στὴν καθιερωμένη ἀνά πενταετίαν «ἐπίσκεψι στὸ κατώφλι τῶν Ἀποστόλων» (Visita ad limina Apostolorum). Ὅταν κατὰ τὶς προσφωνήσεις, πὺ ἀντηλλάγησαν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος τῶν (Ρωμαιο)-Καθολικῶν Κερκύρας κ. Ἀντώνιος Βαρθαλίτης ἀναφέρθηκε σαφῶς σὲ γνωστὰς ἐόρτιες εὐχὰς τοῦ Πάπα στὴν ψευδο-«μακεδονικὴ» γλῶσσα, τότε ὁ Ποντίφηξ στὴν ἀντιφώνησί του ἀντιπαρῆλθε μὲ σιγὴ τὸ ζήτημα¹⁴⁵, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὰ καθιερωμένα, οἱ παπικὲς ἀντιφωνήσεις θίγουν τὰ θέματα, πὺ ἀναφέρονται σὲ προσφωνήσεις πρὸς αὐτόν.

19) Ἡ ἀνωτέρω μνημονευομένη ἀντιφώνησις τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς Ἱεράρχες δίδει ἐπίσης ἀφορμὴν στὸ νὰ σημειώσωμε, ὅτι ἐνῶ στὴν ἀντιφώνησι αὕτη τονίζεται ἡ ἀξία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως κατὰ τρόπον εὐγλωττο, ἀντιθέτως ἡ ἀναφορὰ στὸν Ὁρθόδοξο Ἀνατολικὸ Χριστιανισμὸ γίνεται κατὰ τρόπον ὑποτονικὸ καὶ μὲ παρασιώπησι τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς

Ἀνατολῆς ἀναπτυσσόταν αὐτονόμως καὶ αὐτοτελῶς καὶ πάντοτε ἐλεύθερη ἀπὸ τὴν παπικὴ ἐξουσιαστικὴ αὐθεντία.

Ἀλλὰ καὶ σὲ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐξυμνεῖται σὲ ὁμιλίες τοῦ Πάπα ἢ συμβολῆ τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν ἀνάπτυξί τοῦ σλαβικοῦ καὶ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, οἱ παπικοὶ ὕμνοι ἀποφεύγουν ἐπιμελῶς νὰ ἀναφερθοῦν εἰς σημεία καὶ πτυχὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, πὺ μαρτυροῦν τὴν κανονικὴ αὐτονομία τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολῆς καὶ τὴν ἀπουσία μέσα στὴν Ὁρθοδοξία ὁποιασδήποτε μετεξέλιξεως τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἀντιλήψεως περὶ τοῦ «πρωτείου τιμῆς» σὲ προβολῆ τοῦ «πρωτείου ἐξουσίας ἢ δικαιοδοσίας». Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπομνήσωμε μερικὰς ἐπισημάνσεις πὺ κάμαμε πρὸς τριετίας στὴ μελέτη μας «Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Εὐρώπης»¹⁴⁶. Στὴ μελέτη αὕτη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίσαμε ὅτι ἡ βαρυσήμαντη ὁμιλία τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου Β' στὸ Welehrad τῆς Μοραβίας (22 Ἀπριλίου 1990) προέβαλε τὸν ἅγιον Βενέδικτο ὡς θεμελιωτὴ τῆς «Λατινικῆς Εὐρώπης»¹⁴⁷, ἀλλὰ παρέλειψε νὰ ὑπομνήσῃ, ὅτι ὁ ἅγιος Βενέδικτος ἐμπνεόταν ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἑλληνικὴ Ἀνατολή (ἀπὸ τοὺς Μ. Ἀντώνιο, Μ. Ἀθανάσιο, Παχώμιο, Μ. Βασίλειο κ.λπ.)¹⁴⁸. Ἐπίσης ἡ ὁμιλία αὕτη καὶ πολλὰς ἄλλες ὁμιλίες τοῦ Ποντίφηκος, ἐνῶ ὁμολογοῦν ὅτι οἱ δύο ἰσαπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος συνετέλεσαν στὴ διαμόρφωσι τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἑλληνοβυζαντινὴ πολιτιστικὴ παράδοσι καὶ ὅτι οἱ Σλάβοι ὀφείλουν σ' αὐτοὺς τὸν ἐκχριστιανισμὸ τους¹⁴⁹, παρὰ ταῦτα ἐπιμελῶς ἀποφεύγουν νὰ ἀναφέρουν, ὅτι μαζὶ μὲ τὸ σλαβικὸ ἀλφάβητο, τὴ γλῶσσα καὶ τὸν πολιτισμὸ χάρισαν μεταφρασμένα τὰ λειτουργικὰ κείμενα τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μετέδωσαν τὶς βυζαντινὰς ὀρθόδοξες ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, πὺ κατεδίκαζαν τὴ δυτικὴ λατινοκρατία στὴ λατρεία, τὴν κακοδοξία τῶν «τριγλωσσιστῶν» ἢ «Πιλατιανῶν»¹⁵⁰, τὴν προσθήκη τοῦ filioque στὸ

146. Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Εὐρώπης, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἀθήναι 1990.

147. Ἐφημερὶς «Καθολικὴ», 1-5-1990.

148. Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, ἔνθ' ἀνωτ., σσ. 10-12, ὅπου παρατίθεται σχετικὴ βιβλιογραφία.

149. Ἐφημερὶς «Καθολικὴ», ἔνθ' ἀνωτ.

150. P. Duthilleul, L'Évangélisation des slaves - Cyrille et Méthode, Paris - Tournai (Βέλγιον) - New York - Roma 1963, σ. 112. Z. Dittlich, Christianity in Great Moravia, Groningen 1962, σ. 138.

144. Περιοδ. «Ἐκκλησία», 1-15 Αὐγούστου 1992, σ. 457.

145. Τὰ σχετικὰ κείμενα βλ. στὴν ἐφημερίδα «Καθολικὴ», 21 Ἀπριλίου 1992.

σύμβολο τῆς πίστεως καὶ πολλὰ δυτικὰ ἐκκλησιαστικά ἔθιμα¹⁵¹. Ἐπίσης οἱ παπικὲς ὁμιλίες παραλείπουν νὰ ὑπομνήσουν ὅτι ὁ ἅγιος Μεθόδιος καὶ οἱ μαθητὲς του ὑπέστησαν ἀπηνεῖς διωγμοὺς ἐκ μέρους τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Δύσεως καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἐπὶ αἰῶνες κατεδίκασε τὸ ἰδεῶδες τῶν δύο ἀδελφῶν γιὰ τὴ λειτουργικὴ γλῶσσα¹⁵². Χαίρομεν, διότι ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ τιμᾷ σήμερον τὴ μνήμη τῶν δύο Ἑλλήνων ἁγίων, ἀλλὰ λυπούμεθα γιὰ τὶς ἔντεχνες παρασιωπήσεις τῆς ἐπὶ αἰῶνες καταδικασμένης ἀπὸ τὴ Λατινικὴ Δύσι εἰδοποιοῦ διαφοράς των, ἔνεκα τῆς ὁποίας δὲν εἶχαν τὴν εὐνοια τῶν Δυτικῶν.

Ἡ παρασιώπησις αὐτὴ εἶναι ἐκδηλὴ καὶ στὴν ὁμιλία, τὴν ὁποία τὴν 22α Ἀπριλίου 1990 ἐξεφώνησεν ὁ Πάπας στοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς κατοίκους τοῦ Pressburg τῆς Τσεχοσλοβακίας, συνιστῶν σ' αὐτοὺς νὰ διατηρήσουν τὴν ἐθνικὴ φυσιογνωμία καὶ ταυτότητά τους. «Αὐτό, —τοὺς εἶπεν— ἀπαιτεῖ πιστότητα σὺς ἱστορικὰς ρίζες, πὺ ἀνάγονται στοὺς Κύριλλο καὶ Μεθόδιο... Τὰ θεμέλια τοῦ πολιτισμοῦ σας τέθηκαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους Κύριλλο καὶ Μεθόδιο, οἱ ὁποῖοι συγχρόνως σᾶς ἔχουν δεῖξει τὶς μεγάλες κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως ἐκείνου, πὺ σχεδιάσθηκε ἀπὸ αὐτοὺς»¹⁵³. Ἄλλ' ἡ παπικὴ αὐτὴ ὁμιλία μὲ ἀοριστολογία παραθεωρεῖ ὅτι «οἱ μεγάλες κατευθυντήριες γραμμὲς» ἀφοροῦσαν στὴ διάδοσι τῆς ἑλληνορθοδόξου βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ λειτουργικῆς παραδόσεως καὶ ὄχι στὸν βίαιον ἐκκλησιαστικὸν καὶ λειτουργικὸν ἐκλατινισμόν τῶν ἐκχριστιανισθέντων ἀκροατῶν τῶν δύο ἁγίων, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ κατὰ τὴν ἐπισήμανσι τοῦ Πάπα ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἀκόμη ἀδιαίρετη¹⁵⁴, ἐπιτεύχθηκε μετὰ τοὺς διωγμοὺς, πὺ ὑπέστησαν ἀπὸ τοὺς λατινόφρονες οἱ ἄμεσοι διάδοχοι τοῦ ἁγίου Μεθοδίου. Ὡς τονίζει ὁ Ζ. Dittrich, ὁ ἅγιος Μεθόδιος κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ὄχι μόνον

δὲν ἐτιμᾶτο στὴ Δύσι ὡς ἅγιος, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως στιγματιζόταν ὡς αἰρετικὸς¹⁵⁵.

Οἱ ἀκροατὲς τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β' στὸ Welehrad καὶ στὸ Pressburg τῆς Τσεχοσλοβακίας θὰ διαφωτίζονταν πληρέστερον καὶ ὀρθότερον γιὰ τὶς πνευματικὰς ρίζες τοῦ πολιτισμοῦ των καὶ γιὰ τὶς προοπτικὰς τῆς ὑπ' αὐτοῦ προβληθείσης εὐκαιίας συναντήσεως καὶ συμφιλίωσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐὰν ἡ ὁμιλία τοῦ Ρωμαίου Ποντίφηκος ἦταν γνησιώτερον οἰκουμενικὴ καὶ «ἐὰν ἐτονίζετο, ὅτι οἱ ἐκχριστιανισθέντες προπάτορες τοὺς ἄφειλαν στοὺς βυζαντινοὺς Ἑλληνας ἀγίους Κύριλλο καὶ Μεθόδιο ὄχι μόνον τὴν τέλεσι τῆς λατρείας στὴ γλῶσσά τους, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ λατρεία αὐτὴ εἶχε πρωτογενῶς ὄχι ρωμαϊκόν, ἀλλὰ βυζαντινὸν χαρακτῆρα καὶ περιεχόμενον καὶ ὅτι τὰ ρωμαϊκὰ στοιχεῖα σ' αὐτὴν εἶναι δευτερογενῆ καὶ μεταγενέστερα»¹⁵⁶.

★ ★ ★

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθοῦμε περισσότερον. Ὅσα ἐλέχθησαν στὰ προηγούμενα σχετικά ἄρθρα μας διαφωτίζουν ἐπαρκῶς τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας καὶ τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι δικαιολογημέναι οἱ ἐπιφυλάξεις, ἀντιρρήσεις καὶ αἰτιάσεις μας γιὰ τὸν ἀντιφατικὸν προσανατολισμὸν τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ γιὰ τὴν ὅλη πορεία τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἄλλὰ τί δέον γενέσθαι γιὰ νὰ διασωθῆ καὶ συνεχισθῆ ὁ διάλογος αὐτός; Μετὰ τὴν ἐκτενῆ ἀντικειμενικὴ ὑπόμνησι καὶ ἀνάλυσι τῶν σχετικῶν γεγονότων καὶ καταστάσεων καὶ τὴ φαινομενολογικὴ ἐπισήμανσι τῶν κυριωτέρων σημείων, πὺ δημιουργοῦν ἀντιπαραθέσεις, εἶναι πλέον καιρὸς νὰ προβάλωμε εὐσυνόπτως μερικὰς δεοντολογικὰς σκέψεις γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀναγκαίου κλίματος πρὸς ἀναζωπύρησι καὶ ἐνεργοποίησι τῆς πρὸ τοῦ σχίσματος ὑφισταμένης «Ἐκκλησιολογίας τῆς Κοινωνίας μεταξὺ ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν».

(Συνεχίζεται)

151. Θεοφυλάκτου Ἀρχίδος, Βίος καὶ Πολιτεία Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου..., Migne Ἐ. Π. τόμ. 126, στ. 1196 καὶ 1209-1213.

152. Ἐνθ' ἄνωτ. Ὁ Franz Grivec ὁμολογεῖ, ὅτι οἱ πληροφορίες, τὶς ὁποῖες δίδει ὁ Θεοφυλάκτος γιὰ τὴν ἐκτόπισι καὶ τὶς διώξεις τῶν μαθητῶν τοῦ Μεθοδίου, εἶναι ἱστορικῶς ἀξιόπιστες καὶ ἐπιβεβαιώνονται ἀπὸ παλαιοσλαβικὰς ἱστορικὰς πηγὰς (Franz Grivec, Konstantin und Method - Lehrer der Slaven, Wiesbaden 1960, σσ. 152-153).

153. Ἐφημ. «L' Osservatore Romano» (σὲ γερμανικὴ γλῶσσα), 18 Μαΐου 1990, σ. 15.

154. Αὐτόθι.

155. Ζ. Dittrich, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 254.

156. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 30-31.

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΤΡΙΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥ «ΓΝΟΦΟΥ ΑΓΝΩΣΙΑΣ»

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ Κ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

ΕΝΑ ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΟΥ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΒΕΝΙΑΜΙΝ (Θεωρία)*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Άγαπητοί νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν καὶ οὕτω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα· οἶδαμεν δέ, ὅτι ἐὰν φανερωθῆ ὁμοιοὶ αὐτῷ ἐσόμεθα ὅτι ὀφόμεθα αὐτόν...» (1, Ἰωάν. 3,2).

Ένας μεγάλος μυστικιστής Θεολόγος τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἦταν Ριχάρδος Ἁγιοβικτωρίτης, σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ βιβλία του, τὰ ὁποῖα εἶναι μελέτη ἐπάνω στὴ Σοφία, ἐβάθυνε καὶ ἀντιλήφθηκε καὶ εἶπεν ὅτι, ὑπάρχουν στὴν ψυχὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου δύο δυνάμεις, δηλαδή δύο ἰκανότητες, δοσμένες χάρισμα ἀπὸ τὴν Πηγὴ τῶν Φώτων, ἀπὸ τὸν Οὐράνιο Πατέρα, ἀπ' τὸν Ὅποιον ἐκπορεύονται ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἡ μιὰ ἀπ' αὐτὲς εἶναι τὸ Λογικὸ καὶ ἡ ἄλλη ιδιότητα ἡ ἰκανότητα ἢ δυνάμη ἢ χάρισμα, ὅπως θέλεις πέστα καὶ τὰ δυό, ἢ ἄλλη εἶναι ἡ Βούληση, ἢ Θέληση, ἢ Συναισθημα, πὸν γενικεύεται στὴν Ἀγάπη. Διὰ μέσου τοῦ Λογικοῦ παίρνουμε γνώσεις καὶ διὰ μέσου τοῦ Συναισθήματος, αἰσθανόμαστε ἢ καλύτερα διὰ μέσου τοῦ Συναισθήματος παίρνουμε πνευματικὲς ἀνατάσεις καὶ πραγματοποιοῦμε τὴν Ἀγάπη.

Ἀπὸ τὸ Λογικὸ ἢ ἂν θέλετε, ἀπὸ τὴν Λογικὴ, ἐκπηγάζουν οἱ ὀρθὲς γνώσεις καὶ οἱ πνευματικὲς σκέψεις καὶ ἀπ' τὸ Συναισθημα ἐκπορεύονται οἱ ἱερὲς ἐπιθυμίες καὶ τὰ πειθαρχημένα αἰσθήματα. Ὅπως ἡ Ραχήλ καὶ ἡ Λεῖα, πὸν ἦσαν καὶ οἱ δύο σύζυγοι, γυναῖκες, τοῦ Ἰακώβ, ἀκριβῶς ἔτσι, διὰ μέσου τοῦ φωτὸς τῆς γνώσης πὸν παρέχεται ἀπὸ τὸ Λογικὸ καὶ μετὰ τὴ βοήθεια τῆς γλυκύτητας τοῦ Συναισθήματος ἢ γενικώτερα τοῦ συνδέσμου τῆς Ἀγάπης, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου προσκολλάται στὸ Θεό, ὅπως ὁ νυμφίος στὴ νύμφη. Ὁ Ἰακώβ συμβολίζει τὸ Θεό. Ἡ Ραχήλ συμβολίζει τὴ λογικότητα. Μετὰ τὴ Λεῖα ἀλληγορεῖται ἡ κατανοητικὴ συναισθηματικὴ, καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὲς προϋποθέσεις, ὁ Ἰακώβ κατανόησε τὸν Θεό. Ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ τὲς δύο αὐτὲς γυναῖκες τοῦ Ἰακώβ πῆραν ἀπὸ μιὰ παιδίον. Ἡ μὲν Ραχήλ ἐπῆρε τὴ Βαλλὰ νὰ τὴν ὑπηρετῆ, ἡ δὲ Λεῖα προσέλαβε θεράπαινίδα τῆς τῆς Ζελφά.

Ἡ Βαλλὰ ἦταν μιὰ μεγάλη πολυλογοῦ καὶ ἡ Ζελφά ἦταν πάντοτε μεθυσμένη καὶ διψασμένη. Στὸ

πρόσωπο τῆς Βαλλὰ πρέπει νὰ κατανοήσουμε τὴν **φαντασία** πὸν ὑπηρετῆ τὸ Λογικὸ, γιὰτὶ αὐτὸ ἦταν ἡ Βαλλὰ γιὰ τὴ Ραχήλ. Στὸ πρόσωπο τῆς Ζελφά κατανοοῦμε τὴν **αἰσθαντικότητα** πὸν ὑπηρετῆ τὸ Συναισθημα, ὅπως αὐτὸ ἦταν ἡ Ζελφά γιὰ τὴ Λεῖα. Καὶ ἦταν οἱ παιδίσκας αὐτὲς, ἡ Βαλλὰ καὶ ἡ Ζελφά, τόσο πολὺ ἀπαραίτητες στὲς Κυρίες τους, πὸν χωρὶς τὲς ὑπηρεσίες τους καὶ ἡ Ραχήλ καὶ ἡ Λεῖα θὰ γίνονταν ἀνίκανες νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅτιδήποτε ἀπὸ ὀλόκληρον ἐτοῦτον τὸν κόσμον γιὰτὶ χωρὶς τὴν φαντασία ἢ Λογικὴ, ὁ Νοῦς, τίποτα δὲν θὰ κατώρθωνε νὰ μάθη, χωρὶς δὲ τὴν αἰσθαντικότητα, τὸ Συναισθημα, τίποτα δὲν θὰ μπορούσε νὰ αἰσθανθῆ καὶ νὰ καταλάβῃ. Κι ἀκόμη γιὰτὶ ἡ τυφλὴ φαντασία φωνάζει τόσο ἐνοχλητικὰ στὰ αὐτιά τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς μας πὸν δὲν θὰ μπορούσε τίποτα, τὴν Κυρία, τὴ Ραχήλ, δηλαδή τὴ Λογικὴ, νὰ τὴν κἀνῃ νὰ ἀδρανήσῃ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὅταν ἐπιθυμοῦμε νὰ προσευχηθοῦμε συχνὰ συμβαίνει ὥστε τόσες πολλὲς φαντασίες καὶ σκέψεις πλαδαρὲς ἢ κακὲς νὰ κροταλίζουν ἀκατάπανστα στὲς καρδιὲς μας καὶ νὰ μᾶς κάνουν ἀνήμπορους ὅσο κι ἂν προσπαθήσουμε νὰ τὲς διώξουμε καὶ ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτὲς. Δὲν εἶναι λοιπὸν σύμφωνα μετὰ παραπάνω ἢ Βαλλὰ, μιὰ ἀκατάσχετη πολυλογοῦ;

Ἀκόμη ἡ αἰσθαντικότητα εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν κατασιγάζεται, καὶ παρὰ τὸ ὅτι ἡ Κυρία τῆς Ζελφά, ἡ Λεῖα ἐπιθυμῆ νὰ τῆς τὴν κατασιγασίη, ἡ Ζελφά μετὰ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ κατασβῆσῃ τὴ δύψα τῆς. Ἡ ἐπιθυμία τῆς γιὰ νὰ πῖνη, σημαίνει ἐδῶ, τὴν ἀγάπη γιὰ τὲς ἀπολαύσεις τῆς σάρκας καὶ τὲς πρόσκαιρες χαρὲς ἐτούτης τῆς γῆς, ἀπ' τὸ, ὅπως τὸ ἀλληγορῶ, νοητὸ ποτό, αὐτὸ ἀπ' τὸ ὁποῖο ὅσο κανεὶς πίνει τόσο περισσότερο διψάει, γιὰτὶ τὸν κορεσμὸ αὐτῆς τῆς ὄρεξης τῶν αἰσθήσεων ὅλος ὁ κόσμος ἐτούτος ἀδυνατεῖ νὰ τὸν ἱκανοποιήσῃ.

Γι' αὐτὸ συμβαίνει ὥστε συχνὰ, ὅταν προσευχόμεστε ἢ ἀπασχολοῦμε τὸ μυαλό μας μετὰ τὸν Θεὸ ἢ μετὰ πνευματικὰ ζητήματα νὰ ἀποτυχοῦμε νὰ αἰσθανθοῦμε τὴ γλυκύτητα τῆς ἀγάπης γιὰ Ἐκεῖνον συναισθηματικὰ καὶ πνευματικὰ, κι ὅλα δὲ αὐτὰ παρὰ τὲς προσπάθειές μας, γιὰτὶ εἶναι μεγαλύτερη ἢ ἀπορρόφησὴ μας στὴν ἀχορτασιὰ τῆς σαρκικότητάς μας, πὸν ἀκατάπανστα ἀπαιτεῖ καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ ἐπάνω μας καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἡσυχους. Ἐτσι ἐν-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 86 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

νοείται και αποδεικνύεται για την Ζελφά που ήταν συνεχώς πωμένη και διψασμένη. Τώρα, όπως η Λεία ἐγέννησε σὸν Ἰακώβ ἑπτὰ ἀγόρια, ἡ Ραχήλ δύο ἀγόρια καὶ ἀπὸ ἄλλα δύο ἀγόρια γέννησαν ἡ Βαλλὰ καὶ ἡ Ζελφά, ἀκριβῶς ἔτσι, τὸ Συναίσθημα μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ γεννάει ἑπτὰ ἀρετὲς καὶ ἡ αἰσθαντικότητα πάλι μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ γεννάει δύο ἀρετὲς, ὅπως τὸ Λογικὸ, ὅμοια, ἄλλες δύο, τέλος δὲ ἡ φαντασία γεννάει ἀκόμη ἄλλες δύο, ὅλα δηλαδὴ γεννοῦν ἀρετὲς ἢ, καὶ μὲ ἄλλα λόγια, ἰκανότητες.

Τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀγοριῶν καὶ μᾶς κόρης τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν γυναικῶν του καὶ τῶν ἀρετῶν ποὺ ἀνταποκρίνονται σὸ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ τέκνα του αὐτά, τοποθετοῦνται ὅπως παρακάτω:

Ὁ Πατέρας ἢ Σύζυγος, ὁ Ἰακώβ. Νὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ποῦμε ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὸν Θεό, δηλαδὴ τὴν Πνευματικότητα. Οἱ Σύζυγοι τοῦ Ἰακώβ. Ἡ μὲν Λεία στέκεται στὴ θέση τοῦ Συναίσθηματος, ἡ δὲ Ραχήλ ἢ ἄλλη Σύζυγος ἀντιπροσωπεύει τὸ Λογικὸ. Οἱ παιδίσκες, ἢ μὲ ἄλλα λόγια οἱ ὑπηρετρίες τῶν Συζύγων τοῦ Ἰακώβ, ἡ μὲν Ζελφά, ἡ παιδίσκη τῆς Λείας, ἀνταποκρίνεται στὴν Αἰσθαντικότητα, ὑπὸ τὴν ἔννοια, περισσότερο, τῆς σαρκικότητας, καὶ ἡ Βαλλὰ, ἡ ὑπηρετρία τῆς Ραχήλ, συμβολίζει τὴ Φαντασία.

Α. Ὁ Ἰακώβ μὲ τὴ Λεία ἀπόκτησε ἑπτὰ ἀγόρια καὶ μιὰ θυγατέρα. Τὰ ἀγόρια εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Ὁ Ρουβήμ, σημαίνει δέ, τὸν Μεγάλον Φόβον γιὰ τὸν Πόνον. 2) Ὁ Συμεὼν, ποὺ σημαίνει τὴ Λύτη γιὰ τὴς Ἀμαρτίες. 3) Ὁ Λευὶ, σημαίνει δέ, Ἐλπίδα γιὰ Συγχώρηση Ἀμαρτιῶν. 4) Ὁ Ἰούδας, ποὺ σημαίνει Ἀγάπη γιὰ τὴν Δικαιοσύνη (τοῦ Θεοῦ). 5) Ὁ Ἰσάχαρ, σημαίνει δέ, Χαρὰ ἐσωτερικῆς γλυκύτητας. 6) Ὁ Ζαβουλὼν, ποὺ σημαίνει Μίσος κατὰ τῆς Ἀμαρτίας. 7) Ἡ Δείνα, ποὺ σημαίνει, Κατάλληλη Αἰσχυνηλία (Ντροπαλότητα).

Β. Τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ μὲ τὴ Ζελφά, τὴν ὑπηρετρία τῆς Λείας εἶναι: 8) Ὁ Γάδ, σημαίνει δέ, Ἀποχή. 9) Ἀσήρ, ποὺ σημαίνει Ὑπομονή.

Γ. Τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ μὲ τὴ Ραχήλ εἶναι:

10) Ὁ Ἰωσήφ, σημαίνει δέ, Διάκριση. 11) Ὁ Βενιαμίν, ποὺ σημαίνει Νοερὴ Προσευχή, Θέωση.

Δ. Τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ μὲ τὴν Βαλλὰ, παιδίσκη τῆς Ραχήλ εἶναι:

12) Ὁ Δάν, σημαίνει δέ, Προαίσθημα ἐρχόμενου Πόνου. 13) Νεφθαλεὶμ, ποὺ σημαίνει Προαίσθημα ἐρχόμενης Χαρᾶς.

Μὲ τὰ παραπάνω ποὺ ἐκτεθήκανε ἔχουμε μυστά μας μιὰ εἰκόνα τοῦ Ἰακώβ, τῶν συζύγων του, τῶν ὑπηρετριῶν τῶν συζύγων του καὶ τὰ παιδιά ὅλων αὐτῶν τῶν γυναικῶν. Τώρα θὰ δειχθῇ πῶς καὶ μὲ ποιά τάξη γεννηθήκανε τὰ τέκνα ἀπὸ τὸν Ἰακώβ καὶ τὴς παραπάνω γυναῖκες.

Πρῶτα θὰ ποῦμε γιὰ τὰ παιδιά τῆς Λείας, γιατί

αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ποὺ συνέλαβε καὶ τεκνοποίησε. Τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ καὶ τῆς Λείας ἔχουν καταλληλότητα νὰ ἀντιλαμβάνονται τὰ φυσικὰ συναισθήματα ἢ καὶ τὰ αἰσθήματα μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, γιατί ἐὰν αὐτὰ δὲν ἦσαν φυσικά, δὲν θὰ τὰ εἶχαν ἐκείνοι σὰν παιδιά τοῦ Ἰακώβ. Ἀκόμη τὰ ἑπτὰ παιδιά τῆς Λείας συμβολίζουν τὴς ἑπτὰ ἀρετὲς, γιατί ἀρετὴ ἢ ἰκανότητα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνα φυσικὸ, ἓνα διατεταγμένο, ἓνα ὀρθὸ ἀλλὰ καὶ μετρημένο αἶσθημα στὴν ψυχὴ. Θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ ποῦμε ὅτι ἓνα αἶσθημα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι φυσικὸ, εἶναι ὀρθὸ, ὅταν ἔχη νὰ κἀνὴ μὲ τὴν πραγματικότητα αὐτοῦ ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ποὺ εἶναι, καὶ ποὺ μετρίεται, καὶ εἶναι ὅσο ἔπρεπε νὰ ἦταν, καὶ ὄχι παραπάνω ἢ παρακάτω. Αὐτὰ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι ὀρθὰ καὶ μετρημένα, ἄλλοτε ὅμως εἶναι, καὶ ἄλλοτε δὲν εἶναι, δηλαδὴ εἶναι δυστυχῶς κάποτε λανθασμένα καὶ δυσανάλογα. Ὅμως ὅταν εἶναι ὅπως χρειάζεται καὶ ὅπως πρέπει νὰ εἶναι, τότε δίκαια λογίζονται μετὰ τῶν τέκνων, δηλαδὴ τῶν παιδιῶν τοῦ Ἰακώβ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

«Ἀδελφοί, τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα» οἶδαμεν δὲ ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα ὅτι ὀψόμεθα αὐτόν» (1, Ἰωάν. 3,2)*.

Πῶς ὁ φόβος γιὰ τὸν Θεὸ γεννιέται μέσα μας

Τὸ πρωτότοκο παιδί τῆς Λείας καὶ τοῦ Ἰακώβ ἦταν ὁ Ρουβήμ, δηλαδὴ ὁ Φόβος γιὰ τὸν Πόνον, καὶ ἔτσι εἶναι γραμμένο στὸ δέκατο στίχο τοῦ ἑκατοστοῦ δέκατου Ψαλμοῦ: «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου». Αὐτὸ εἶναι συναίσθηση τοῦ κάθε ἀνθρώπου, χωρὶς δὲ τὴ συναίσθηματικὴ αὐτὴ προϋπόθεση εἶναι ἀδύνατο σ' ὅποιαδήποτε ἄλλη ἀρετὴ νὰ ὑπάρξῃ. Ἔτσι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἔχη ὁ ἀνθρώπος τὸ φόβον τοῦ Θεοῦ, σὰν τὸ ἀγαπημένο παιδί του, καὶ ἀκόμη νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ πονᾷ γιὰ τὴς ἀμαρτίες τὴς ὁποῖες ἔχει πράξει. Νὰ σκέπτεται ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τὸ μέγεθος τῶν παραπτωμάτων του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, τὴ μεγάλη δύναμη Ἐκείνου ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς καταδικάσῃ, δηλαδὴ, τὴ δύναμη τοῦ Δίκαιου Κυρίου.

(Συνεχίζεται)

* Σημείωση Μεταγλωττιστοῦ: Τὰ ἀγιολογικὰ χωρία στὴν ἀρχὴ τοῦ ὅλου καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ κάθε δοκιμίου εἶναι ἐπιλογὴ τοῦ Μεταγλωττιστοῦ, ὅπως καὶ οἱ ἐνδιάμεσες ἐπικεφαλίδες. Διαιρέσεις μὲ δικές του ἐπικεφαλίδες ἔκαμε καὶ ὁ μεταφραστὴς τῶν ἔργων στὴν νεοαγγλική, Κλίφτον Γουόλτερς.

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Μία σπανίαν εκδήλωσιν ἔζησεν ἡ Ἐκκλησία, τὸν Νοέμβριον τοῦ παριππεύσαντος ἔτους, μὲ τὴν βράβευσιν τεσσάρων Σεβ. Μητροπολιτῶν, ἐκ μέρους παλαιῶν συμμαθητῶν των, εἰς ἀναγνώρισιν τῆς μεγάλης προσφορᾶς των εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Τὴν 22αν Νοεμβρίου 1992, Κυριακῆν, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Λήμνου κ. Ἱεροθέου, Θεία Λειτουργία, ἐν πληθούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἀναφερομένη ὑπὲρ ὑγείας τῶν ἐπιζώντων μαθητῶν καὶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τοῦ Ε' Ὀκταταξίου Γυμνασίου Ἀρρένων Ἀθηνῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Λειτουργικῆς Προσευχῆς ἐτελέσθη ἱερὸν Μνημόσυνον παρόντων τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου τῶν ἀποφοίτων του.

Τὴν 23ην Νοεμβρίου, ἡμέραν Δευτέραν καὶ περὶ ὥραν 7 μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας», ἐπραγματοποιήθη ἡ τιμητικὴ ἐκδήλωσις, διοργανωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «Συλλόγου Ἀποφοίτων τοῦ Ε' Ὀκταταξίου Γυμνασίου Ἀρρένων Ἀθηνῶν», κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτιμήθησαν οἱ ἕξ αὐτοῦ ἀποφοιτήσαντες Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, Ἀττικῆς κ. Δωρόθεος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ καὶ Λήμνου κ. Ἱερόθεος.

Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Δωδώνης κ. Χρυσόστομος. Μετὰ τὴν προσφώνησιν ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου, ἔλλογιμωτάτου κ. Νικολάου Ἀντωνοπούλου, ἤρχισεν κατὰ τὴν σειρὰν τῶν πρεσβειῶν ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἀρχιερέων ἢ παρουσιάσεως τοῦ ἔργου καὶ τῆς δράσεώς των, μὲ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἀπονομὴν τοῦ τιμητικοῦ διπλώματος καὶ τὴν ἐκ μέρους των ἀντιφώνησιν.

Οὕτω, διὰ τὸν Σεβ. Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον ὡμίλησεν ὁ κ. Νικόλαος Ἀντωνόπουλος, Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου· διὰ τὸν Σεβ. Πατρῶν κ. Νικόδημον ὁ ἔλλογιμωτάτος κ. Ἰωάννης Ἀθανασόπουλος, Διευθυντῆς τοῦ Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν· διὰ τὸν Σεβ. Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, ὁ Ναύαρχος κ. Βασίλειος Τζαννέτος, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου, καὶ διὰ τὸν Σεβ. Λήμνου κ. Ἱερόθεον ὁ Ἀρχιμ. Δωρόθεος Πολυκανδριώτης, Γραμματεὺς παρὰ τῆ Ἱερᾶ Συνόδου.

Τὴν ἐκδήλωσιν παρηκολούθησε πλῆθος κόσμου. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Παντελεήμων, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἀρχιμ. κ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης, οἱ ἔλλογιμωτάτοι καθηγηταὶ Πανεπιστημίου κ.κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου καὶ Ἡλίας Οἰκονόμου, ὡς καὶ ἕτεροι πανεπιστημιακοὶ Διδάσκαλοι, ὁ τ. Ὑπουργὸς κ. Ἀπόστολος Κρότσας, Στρατηγοί, διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης, συγγενεῖς, φίλοι, ὡς καὶ χριστιανοί, ἐλθόντες, ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῶν Σεβασμιωτάτων, πρὸς τοῦτο.

Εἰς τὴν σύναξιν τιμητικῶς ἔλαβεν μέρος καὶ χορωδία βυζαντινῶν Ἱεροψαλτῶν ἢ ὁποῖα ἔπαλλε καταλλήλους τῆ περιστάσει ὕμνους.

Ἐν ἀρχῇ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Ν. Ἀντωνόπουλος ἔχαιρέτισε μετ' ἐνθέρμων λόγων τὴν ἐορταστικὴν σύναξιν, ἀναφερθεὶς δι' ὀλίγων εἰς τὴν αἰτίαν αὐτῆς καὶ εἰδικώτερον, ὡς προσωπικὸς εἰσηγητῆς, εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον εἰπὼν τὰ ἑξῆς*:

*Σεβασμιώτατε, Ἐκπρόσωπε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,
Πανοσιολογιώτατε Ἐκπρόσωπε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου,
Σεβασμιώτατοι,
Ἅγιοι Πατέρες,
Κύριοι ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας,
Κύριοι Καθηγηταί,
Ἀγαπητοὶ Συμμαθηταί,
Κυρίας καὶ Κύριοι,*

Ὁ «Σύλλογος Ἀποφοίτων τοῦ Ε' Ὀκταταξίου Γυμνασίου Ἀρρένων Ἀθηνῶν», συνεχίζων τὰς ἐκ-

* Ὅλαι αἱ πληροφορίες περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς δράσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐλήφθησαν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰ πλήρη καὶ ἐμπεριστατωμένα δημοσιεύματα τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Εὐθυμίου Μπεναρδῆ, Ἱερατικοῦ Προϊσταμένου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» τῶν Νέων Λισσίων ὑπὸ τὸν τίτλον α) «Ὁ ποιμενάρχης ἡμῶν», ἐν «Καστοριά - Ἀττικῇ, τόμος ἀφιερωμένος στὸν Μητροπολίτη Ἀττικῆς Δωρόθεο Γιανναρόπουλο», Ἀθήνα, 1991, σελ. 329 ἐπ. καὶ β) «Ἡ ποιμαντορικὴ διακονία τοῦ Σεβασμιωτάτου» ἐν «Παναγία Ἐλευθερώτρια», ἔτος 17ον Μάιος - Ἰούνιος 1991, ἀριθμ. φύλλου 1 - 2, σελ. 2 ἐπ.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ψηφίσματος ἀνακηρύξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου ὡς ἐπιτίμου μέλους, ὑπῆρξε σύντομος ἀντιφώνησις ὑπὸ ἐκπροσώπου τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὁ ὁποῖος δὲν παρέστη εἰς τὴν ἐκδήλωσιν λόγῳ ἀσθενείας.

δηλώσεις τιμής διὰ τούς διαπρέψαντας ἀποφοίτους τοῦ Γυμνασίου αὐτοῦ, θὰ τιμῆση σήμερον τούς ἀποφοίτους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, θεία χάριτι, ἀνήλθον εἰς Μητροπολιτικούς Θρόνους. Πράγματι, μεταξὺ τῶν ἀποφοίτων τοῦ Ε' Γυμνασίου περιλαμβάνονται τέσσαρες διακεκριμένοι Μητροπολίται. Ὁ Σύλλογός μας ἀπεφάσισε νὰ τούς τιμῆση καὶ νὰ τούς ἀνακηρύξη ἐπίσημα μέλη του, διὰ τῆς ἐπιδόσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ σχετικοῦ ψηφίσματος εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν.

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτὴν θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ παρουσιάσω εἰς τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Δωρόθεος κατὰ κόσμον Διονύσιος Γιανναρόπουλος, ἐγεννήθη τῷ 1910 εἰς Κρέσταινα Ἡλείας.

Παρηκολούθησε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰς τὴν γενέτειράν του, ἐφοίτησε δὲ εἰς τὸ Ε' Γυμνάσιον Ἀρρένων Ἀθηνῶν, τῆς ὁδοῦ Διδότου.

Τῷ 1929 ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφοίτησεν ἐπὶ τριετίαν, μετεγράφη δὲ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, καταστάς πτυχιούχος αὐτῆς τῷ 1938. Ἐκάθη μοναχὸς εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Σκαφιδιάς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἡλείας τῷ 1933, ἐν συνεχείᾳ ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ Πρεσβύτερός τῷ 1938. Ἀκολούθως, διωρίσθη μόνιμος Λογαθὸς - Ἱεροκήρυξ τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ εἰς Ἀθήνας, ἐξ οὗ μετετέθη εἰς τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ εἰς τὴν Θεο/νίκην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν κατὰ τὴν περιόδον τοῦ πολέμου 1940-41.

Διέφυγεν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν περὶ τὸ τέλος τοῦ 1942. Ἐκεῖθεν, παραιτηθεὶς ἐκ τοῦ Στρατοῦ, μετετάγη εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

Μεταβὰς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ὡς κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀξώμης καὶ Καθηγητῆς εἰς τὸ ἐκεῖ ἀνεγνωρισμένον Γυμνάσιον, ἐκτελοῦσε, συνάμα πρὸς τὰ ἀνωτέρω καθήκοντα, καὶ τὴν ἐποπτεῖαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θητείας του εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ἐβοήθησε τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε περιέλθει λόγῳ τῶν Κοπτῶν.

Κατόπιν ἐκλήθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου τοῦ Β' καὶ ἐτοποθετήθη Διευθυντῆς τύπου καὶ περιοδικῶν τοῦ Πατριαρχείου καί, μετ' ὀλίγον, ἀνέλαβε Γενικὸς Πατριαρχικὸς Οἰκονομικὸς Ἐπόπτης. Κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξαν-

δρείας, ἐκτὸς τῶν κυρίως καθηκόντων του, ἐδημοσιογραφοῦσε εἰς τὰς ἐκεῖ Ἑλληνικὰς ἡμερησίας ἐφημερίδας «Ἀνατολὴ» καὶ «Ἡμερησία Νέα», παραλλήλως δὲ ἦτο καὶ Καθηγητῆς εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γυμνάσιον «Φώτιος ὁ Α'» καὶ εἰς τὸ «Ἀβερῳφειον Γυμνάσιον Ἀλεξανδρείας».

Τὸ ἔτος 1956 ἀνεχώρησε ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπανῆλθε εἰς τὸ Α' Γυμνάσιον Ἄρτης, εἰς ὃ ἀνήκεν ὀργανικῶς ὡς Καθηγητῆς, ἐνῶ τῷ ἀνετέθη καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροκήρυκος. Μετετάγη εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν, τοποθετηθεὶς Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κορίνθου, ἔχων ὡς μαθητὰς νῦν Μητροπολίτας καὶ Καθηγητὰς Πανεπιστημίου.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1958, ἐξελέγη Μητροπολίτης Καστορίας. Ἀναλαβὼν τὰ ποιμαντορικὰ του καθήκοντα εἰς τὴν Μητρόπολιν Καστορίας, ἀπεδύθη μετ' ἀπαραμύλλου ζήλου καὶ θαυμαστῆς δραστηριότητος εἰς τὴν διακονίαν τῆς Μητροπόλεως. Ἀποτέλεσμα ταύτης ὑπῆρξαν τὰ ἐντὸς πενταετίας θαυμαστὰ ἐπιτεύγματά του, διὰ τῶν ὁποίων ἐκόσμησε καὶ ἐλάμπρυνε τὴν πόλιν τῆς Καστορίας καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Μητρόπολιν του.

Ὁκοδόμησεν ἐκ θεμελίων τεσσαράκοντα Ἱεροῦς Ναοὺς καὶ ἔκτισε θαυμάσιον Μητροπολιτικὸν Μέγαρον.

Προσέλαβε τέσσαρας Θεολόγους Ἱεροκήρυκας, οἱ ὅποιοι ἐκήρυττον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐχειροτόνησεν ἀμέσως ὀγδοήκοντα Ἱερεῖς Ἐφημερίους, πρὸς πλήρωσιν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῆς Μητροπόλεώς του. Μετέβη εἰς ΗΠΑ καὶ ἐκ τοῦ ἰδρύματος Ροκφέλερ ἔλαβε τὸ ποσὸν τῶν 4.000.000 δρχ. καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους 4.000.000 δρχ., διὰ τὴν συστήσῃ Ἐπιτροπὴν Ὑποτροφιῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν του.

Ἰδιαιτέραν φροντίδα κατέβαλεν διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν, τῶν πανσέπτων Προσκυνημάτων τῆς Μητροπόλεώς του, συμπληρώσας τὰ εἰς αὐτὰ κενὰ μετ' ἀποκαταστάσεως.

Πολύπλευρος ὑπῆρξεν ἡ φιλανθρωπία του. Μὲ ἀγῶνας, προσπάθειας καὶ ἀγωνίας, ἐδημιούργησε καὶ συντηρεῖ οἴκους φιλανθρωπίας καὶ εὐηγρίας. Ὁκοδόμησε καὶ διωργάνωσε ὡραιότατον Γηροκομεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εὗρον στέγην, τροφήν καὶ περιθαλψιν καὶ θαλπωρὴν πλείστοι γέροντες.

Ἐξ ἄλλου ἵδρυσεν Οἰκοτροφεῖον Ἀρρένων εἰς Ἄργος Ὁρεστικὸν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Μέγας Βασίλειος» καὶ Οἰκοτροφεῖον Θηλέων εἰς Καστορίαν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἡ Δάμαρις».

Εἰς αὐτὰ εὗρισκον τροφήν καὶ στέγην περὶ τοὺς ἑκατὸν πενήκοντα ἄποροι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τῶν Γυμνασίων καὶ Λυκείων τῆς Μητροπόλεώς του.

Ἐπίσης, ὠκοδόμησε καὶ διοργάνωσε εἰς Ἄργος Ὁρεστικὸν «Ἐστίαν οἰκοτεχνίας καὶ χειροτεχνίας» διὰ τὰς ἀπόρους νεάνιδας καὶ τὸν ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν των. Ὡσαύτως εἰσήγαγεν καὶ διοργάνωσε τὴν λειτουργίαν συσσιτίων εἰς τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα τῆς ὑπαίθρου.

Θεωρῶν τὴν Μητροπόλιν τοῦ ἐθνικῆν ἑπαλξιν, ὡς ἦτο ἡ Καστορία, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἕδραν πολλῶν στρατιωτικῶν μονάδων, ἀνέπτυξεν ὄλως ἰδιαιτέρως δρᾶσιν εἰς τὸν ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Στρατόν.

Ἐπεσκέπτετο συχνότατα τὰς ἐκεῖ σταθμευούσας στρατιωτικὰς μονάδας, κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς καὶ ὀπλίτας. Ἐπεσκέπτετο συχνότατα τὰ φυλάκια τῶν συνόρων, διανέμων εἰς τοὺς δεινοπαθοῦντας αὐτοὺς ἀκριτάς καὶ φρουροὺς τῶν συνόρων τῆς Πατρίδος μας δώρα καὶ βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιεχομένου καὶ οὕτως ἐνεθάρρυνε, ἐτόνωνε καὶ ἐστήριξε θρησκευτικῶς καὶ ἐθνικῶς αὐτούς.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1974 μετετέθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν Ἀττικῆς.

Εὐθὺς ὡς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν Ἀττικῆς, ἐπραγματοποίησε σειρὰν περιοδειῶν καὶ ἐπισκέψεων εἰς ὅλας τὰς Ἐνορίας τῆς Μητροπόλεώς του, ἵνα γνωρίσῃ, ἐπισυναγάγῃ τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ ἐντοπίσῃ τὰς θρησκευτικὰς ἢ ἄλλας ἀνάγκας των. Εἰς πᾶσαν Ἐνορίαν, τὴν ὁποίαν ἐπεσκέπτετο ἐκήρυττε αὐτὸς προσωπικῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν εὐφράδειαν, πειστικὴν δύναμιν καὶ νεανικὸν ἐνθουσιασμόν. Θαλερὸς μάχεται ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας, ἀμείλικτος ὑπερασπιστὴς τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς, ἀτεγκτος κῆρυξ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκεραιότητος. Ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Δωρόθεος, ταυτίζεται μὲ τὴν ἐνεργητικότητα, τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν προσφορὰν. Ἄνθρωπος σύγχρονος, δυναμικὸς, μὲ μίαν ρεαλιστικὴν ὀπτικὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἵσταται ἡρεμὸς καὶ γενναῖος ἀπέναντι εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν πραγματικότητα. Ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων του καὶ προσπαθειῶν του, ἦτο ἡ ἐπ'ἀνδρωσις τῶν Ἐνοριῶν του μὲ στελέχη ἀνωτέρω πνευματικοῦ ἐπιπέδου καὶ θεολογικῆς καταρτίσεως, καθὼς καὶ ἡ ἐπιλογή ἐκλεκτῶν συνεργατῶν διὰ τὸ σοβαρὸν ἔργον του. Ὅταν ἀνέλαβε τὸ ποι-

μαντικὸν τοῦ ἔργον εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν Ἀττικῆς, αἱ Ἐνορίαι ἀνήρχοντο εἰς ἐξήκοντα πέντε, δηλ. ὀλίγαι ὅπως καὶ οἱ Ἐφημέριοί των. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μεγάλων κενῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν, ἐδημιούργησε νέας Ἐνορίας εἰς περιοχὰς εἰς τὰς ὁποίας ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ των ὑπεργρενε τὴν παρουσίαν ὠργανωμένου ἐκκλησιαστικοῦ βίου.

Ἐπίσης ἐτέλεσε πολλὰς χειροτονίας, ὥστε σήμερον νὰ ὑφίστανται ἐν συνόλῳ ἐνεήκοντα τέσσαρες Ἱεροὶ Ἐνοριακοὶ Ναοὶ καὶ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα εἰς ἐφημέριοι, διακονοῦντες εἰς τὰς ὡς ἄνω Ἐνορίας.

Τὸ θεῖον κήρυγμα θεραπεύεται τακτικῶς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀττικῆς κ. Δωρόθεου, ὅπου ἱεουργεῖ ἢ χοροστατεῖ.

Ἐνδιαφέρεται τὰ μέγιστα διὰ τὴν κατάρτισιν, ἐπιμόρφωσιν καὶ προπαρασκευὴν ὑποψηφίων νέων διὰ τὸ μέγα λειτούργημα τῆς Ἱεροσύνης, καὶ ἀγωνίζεται διὰ τὴν θεολογικὴν κατάρτισιν τῶν Ἱερέων.

Ὅταν κατέστη προβληματικὴ ἡ στέγασις τῆς «Ἀνωτέρας ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς Ἀθηνῶν», ἔδωκε τὸ παρὼν. Ὅταν ἡ λειτουργία τοῦ «Φιλιππιδείου Ἰδρυματος», εἰς τὴν Νέαν Κηφισίαν, κατέστη προβληματικὴ, λόγω ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν του, αἱ ὁποῖαι ὑπερέβαινον τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητάς του, δὲν ἔμεινε τοῦτο ἀχρησιμοποίητον, ἀλλὰ ἐστέγασε καὶ συνεχίζει νὰ στεγάσῃ τὴν ὡς ἄνω «Ἀνωτέραν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν», ἣτις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου κατέστη φυτώριον πνευματικῶν στελεχῶν, διὰ τῶν ὁποίων τροφοδοτεῖται πνευματικῶς ἡ περιοχὴ τῆς Μητροπόλεώς του, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία.

Ἐπρογραμματίσει τὴν ἀνακαίνισιν καὶ διακόσμησιν τῶν παλαιῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐξετέλεσε ταύτας, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν εἰδικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μὲ αὐστηρὰν προσήλωσιν εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησιαστικοὺς ρυθμοὺς καὶ παραδόσεις.

Πρὸς τοὺς συνεργάτας αὐτοῦ κληρικούς, δεικνύει ἀγάπην, στοργὴν καὶ ὡς ἀληθινὸς Πατὴρ ἐγκύπτει εἰς τὰ προβλήματα των καὶ ἐπιθυμεῖ διακαῶς τὴν πνευματικὴν, οἰκογενειακὴν καὶ οἰκονομικὴν πρόοδόν των.

Μεγίστη εἶναι καὶ ἡ ἀγάπη του καὶ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον του διὰ τὰς Ἱερὰς Μονὰς τῆς Ἐπαρχίας του. (Συνεχίζεται)

ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Η

«Ο Πρόεδρος καὶ τὰ Μέλη τοῦ Πρωτοβαθμίου δι' Ἀρχιερεῖς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ ἄρθρου 20 νόμου 5383/32 «περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», δὲν εἶναι «ὑπάλληλοι» κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 259, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ἄρθρο 13α τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος»

— Α —

Διετάχθη καὶ ἐνεργεῖται προκαταρκτικὴ ἐξέταση κατὰ τοῦ Προέδρου καὶ Μελῶν τοῦ Πρωτοβαθμίου δι' Ἀρχιερεῖς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ἄρθρου 20 τοῦ εἰδικοῦ νόμου 5383/32, ὡς ἰσχύει, «περὶ Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» προκειμένου νὰ διακριβωθεῖ ἂν συντρέχουν στοιχεῖα καὶ προϋποθέσεις διὰ νὰ ἀσκηθεῖ κατηγορία διὰ παράβαση καθήκοντος, πού προβλέπεται καὶ τιμωρεῖται διὰ τοῦ ἄρθρου 259 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος.

Τὸ δικαίωμα νὰ διατάξη προκαταρκτικὴ ἐξέταση ὁ Εἰσαγγελέας στὴν περίπτωση πού ἐνεχειρίσθη μὴνυση, ἔγκληση ἢ ἀναφορά, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτεπαγγέλτως, ἀφοῦ τὸ ἀνωτέρω ἔγκλημα διώκεται αὐτεπαγγέλτως, ἐδόθη εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διερευνήσῃ διὰ τῆς προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως καὶ τὸ «κατ' οὐσίαν» βᾶσιμον τῆς ὑποθέσεως καί, στὴν περίπτωση πού κρίνει ὅτι δὲν προέκυψαν στοιχεῖα, νὰ θέσῃ τὴν ὑπόθεση στὸ ἀρχεῖο κατόπιν συμφωνίας καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν (ἄρθρο 43 Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας).

Εἶναι γνωστὸ, τὸ δέχεται ἡ νομολογία καὶ τὸ ἐφαρμόζει ἡ Εἰσαγγελικὴ πρακτικὴ, ὅτι τὸ δικαίωμα προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως ἐδόθη τὸ πρῶτον εἰς τὸν Εἰσαγγελέα διὰ τοῦ Α.Ν. 160/45 ὑπὲρ τῶν μηνομένων.

Τὰ προκύπτοντα διὰ τὴν διαταχθεῖσα καὶ ἐνεργουμένη προκαταρκτικὴ ἐξέταση ζητήματα εἶναι:

1. Τὰ Μέλη τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου καὶ ὁ Πρόεδρος τούτου εἶναι «ὑπάλληλοι» κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 259, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ἄρθρο 13α τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος;

2. Συντρέχουν στὴν συγκεκριμένη περίπτωση τὰ ἀντικειμενικὰ καὶ ὑποκειμενικὰ στοιχεῖα, πού ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν θεμελίωση τοῦ, κατ' ἄρθρον 259 Π.Κ., ἀδικήματος παραβάσεως καθήκοντος;

Πρὸ πάσης ἀναφορᾶς εἰς τὴν ἔννοια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων παρίσταται ἀνάγκη νὰ ὑπομνησθεῖ ὅτι, κατ' οὐδεμίαν περίπτωση στοιχειοθετεῖται ποινικὸν ἀδίκημα διὰ τὰ Μέλη τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου διὰ γνώμη καὶ ἀπόφαση. Αἱ ἀποφάσεις

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ὑπόκεινται εἰς τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἐφέσεως, ἡ ὁποία προβλέπεται δι' ἄρθρου 147 τοῦ προειρημένου νόμου καὶ ἡ προθεσμία πρὸς ἔφεση ὡς καὶ ἡ ἀσκηση τῆς ἐφέσεως ἀναστέλλουν τὴν ἐκτέλεση τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως (ἄρθρο 134 ἐπ. τοῦ νόμου).

Διὰ τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως ἡ ὑπόθεση, ὅπως συμβαίνει καὶ στὶς περιπτώσεις τῶν ἐνδίκων μέσων κατὰ ἀποφάσεων τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένων ποινικῶν καὶ πολιτικῶν Δικαστηρίων, διερευνᾶται εἰς δεύτερον βαθμὸν καὶ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου κρίνονται οἱ προβαλλόμενοι λόγοι ἐφέσεως καὶ ἡ ἀπόφαση ἢ ἐπικυρώνεται ἢ μεταρρυθμίζεται ἢ ἐξαφανίζεται.

Κατόπιν ἀσκηθείσης ἐφέσεως ἡ ἀπόφαση τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἀνεστάλη καὶ οἱ λόγοι ἐφέσεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μὴ παράσταση Δικηγόρων, ἐκκρεμοῦν ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου. Ἐκτὸς τοῦ παρεχομένου διὰ τοῦ νόμου 5383/32 ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως, διὰ τοὺς ἀρχιερεῖς ὑπῆρχε πάντοτε ἐκ τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῆς Παραδόσεως «ἐκκλητων» ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐνομοθετήθη διὰ τῆς παραγρ. 2 ἄρθρου 44 τοῦ νόμου 590/77 «Περὶ Κ. Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ Α' 146), ἐντεταγμένου εἰς Κεφάλαιον ΙΕ' «περὶ τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων» καὶ διὰ τοῦ ὁποίου, ἐκτὸς ἄλλων, ἐφ' ὅσον ἠσκήθη ἐκκλητων δὲν ἦτο ἐπιτρεπτὴ ἡ διαδικασία πληρώσεως τοῦ θρόνου.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐφ' ὅσον διὰ τῆς ἀποφάσεως Ἐκκλ. Δικαστηρίου ἐπιβάλλονται ποινὲς «ποῦ ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν ὑπηρεσιακὴ σχέση κληρικοῦ – Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἀπὸ αὐτῆ προκύπτοντα δικαιώματα» ὑπάρχει καὶ ἡ αἴτηση ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Σ.τ.Ε.

Ἐκ τῶν προαναφερομένων, εἶναι σαφὲς ὅτι κατὰ τῶν Μελῶν τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, διὰ τὴν γνώμη των καὶ κρίσιν των ὡς πνευματικῶν δικαιοδοτικῶν Ὁργάνων τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύναται νὰ στοιχειοθετηθῇ τὸ ποινικὸ ἀδίκημα τῆς παραβάσεως καθήκοντος, ὅπως καὶ εἰς τὴν κοινὴ Ποινικὴ Δικαιοσύνη, τὰ Μέλη τῶν Ποινικῶν Δικαστηρίων οὐ-

δέποτε ποινικώς διώκονται διά έσφαλμένη έρμηνεία και μη όρθή έφαρμογή τών ποινικών διατάξεων.

Μπορούν νά διωχθούν πειθαρχικώς μόνο στην περίπτωση δόλου και βαρυτάτης άμελείας. Μόνον πειθαρχικώς υπό τών άρμοδίων όργάνων τής συνταγματικής άνεξαρτήτου Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης.

Στην έναντία περίπτωση, ό οίσοδήποτε καταδικαζόμενος ή τιθέμενος υπό κατηγορίαν από τόν Είσαγγελέα, θά κατέθετε μήνυση κατά Είσαγγελέων και Δικαστών και θά κατελήγομεν εις τήν άρνηση τής ποινικής δικαιοδοσίας τής Πολιτείας διά τήν προάσπιση τής εύνομίας τής.

“Ας μάς έπιτραπεί, νά άναφερθώμεν εις τήν άντίδραση, και Δικαστών και Είσαγγελέων, πρός διαφύλαξη τής έλευθερίας τής, κατά συνείδηση, δικαστικής κρίσεως και γνώμης και πόσος άγών έχει γίνει από αίωνων δια νά φθάση ή Δικαιοσύνη εις τήν άνεξαρτησία τής και νά κατοχυρωθει από τό Σύνταγμα.

Τό αυτό συμβαίνει και εις τήν ‘Ορθόδοξον ‘Ελλαδική ‘Εκκλησία, ή όποία είναι, και δι’ άρθρου 3 § 1 του Συντάγματος, αυτοδιοίκητος και τής όποίας αί σχέσεις με τήν Πολιτεία ρυθμίζονται δια του ν. 590/77 περί Κ. Χάρτου τής ‘Εκκλησίας, ό όποιος είναι «οί δια τών άρθρων 3 και 13 του έν ισχύϊ Συντάγματος κατοχυρούμενοι ‘Ι. Κανόνες» (Είσηγητική έκθεση πρός τήν Βουλή από 16.3.77, ύπογραφομένη υπό τών τεσσάρων συναρμοδίων ‘Υπουργών).

– Β –

‘Η κυριαρχουμένη από τούς ‘Ι. Κανόνες ‘Εκκλησία τής ‘Ελλάδος, ή όποία και κατά συνταγματική έπιταγή του άρθρου 3 § 1 του Συντάγματος είναι θείο Καθίδρυμα, «Κεφαλήν γνωρίζουσα τόν Κύριον ήμών ‘Ιησούν Χριστόν, είναι αυτοκέφαλος και αυτοδιοίκητος και ύπάρχει άναποσπάστως ήνωμένη δογματικώς μετά τής έν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης και πάσης άλλης ‘Ομοδόξου του Χριστού ‘Εκκλησίας, τηρούσα άπαρασαλεύτως, ως εκείναι, τούς ‘Ιερούς ‘Αποστολικούς και Συνοδικούς Κανόνες και τās ‘Ιεράς Παραδόσεις», αποδέχεται ότι τὰ ‘Εκκλησιαστικά Δικαστήρια είναι ‘Όργανα τής ‘Εκκλησίας τής εις ‘Ελλάδα έπικρατούσης θρησκείας, δια τών όποιών ή ‘Εκκλησία, ένεργούσα όχι ως Ν.Π.Δ.Δ. που άσκει διοίκηση, αλλά υπό τήν ιδιότητα ως θρησκευτικού και συνεπώς πνευματικού καθαρώς όργανισμού, πειθαναγκάζει τούς έκ τών μελών τής κληρικούς και μοναχούς, και έφ’ όσον χρόνον αυτοί φέρουν τās έν λόγω ιδιότητας, νά εκπληρούν τὰ χρέη και τὰ καθήκοντα, τὰ όποία άπορρέουν έκ τής έπαγγελίας αυτών και καθορίζονται από τούς, διέποντας τήν ‘Εκκλησία, ‘Ιερούς Κανόνες, δικαιούμενα νά επιβάλλουν ‘Εκκλησιαστικές ποινάς, αί όποία

έχουν χαρακτήρα καθαρώς πνευματικών και άποβλέπουν άποκλειστικώς εις τήν, κατά τās έπιταγās τής θρησκείας, βελτίωση τών κληρικών και μοναχών.

Τὰ «‘Εκκλησιαστικά δικαστήρια, άνήκοντα εις τήν έννομον τάξιν τής ‘Εκκλησίας τής έπικρατούσης εις ‘Ελλάδα θρησκείας, δέν είναι δικαστήρια τής Πολιτείας, ως τὰ προβλεπόμενα υπό τών άρθρων 95 έπ. του Συντάγματος, διότι δέν άπονέμουν τήν κατά κόσμον δικαιοσύνη, και αί άποφάσεις των, δια τών όποιών δέν δημιουργούνται άμέσως σχέσεις δημοσίου δικαίου, έφ’ όσον δέν εκδίδονται κατ’ έφαρμογήν διοικητικού ή ποινικού νόμου αλλά κατ’ έπίκλησιν τών ‘Ι. Κανόνων, που διέπουν τήν ‘Εκκλησιαστική πειθαρχία και πρός έξασφάλιση τής πιστής, υπό τών κληρικών και μοναχών, τηρήσεως των» [βλ. και Σ.τ.Ε. ‘Ολ.2800/72 και υπό αύτήν σχόλια Σπ. Τρωιάννου, Καθηγητή ‘Εκκλ. δικαίου εις ΝοΒ 21 (1973) σελ. 109 έπ.].

‘Αν δέν έδέχετο τὰ ανωτέρω ή ‘Εκκλησία τής ‘Ελλάδος θά παρεβίαζε τό άρθρο 3 § 1 του Συντ. ως μη τηρούσα, ως ή Μεγάλη ‘Εκκλησία και αί ‘Ορθόδοξοι Χριστιανικοί ‘Εκκλησίοι άπαρασαλεύτως τούς ‘Ι. Κανόνες και θά διέτρεχε τόν κίνδυνο νά θεωρηθει σχισματική. ‘Από καθαρώς νομικής πλευράς άντιμετωπίσθη από τό Σ.τ.Ε. και τό ζήτημα, άν αί κατ’ άποφάσεων τών ‘Εκκλ. Δικαστηρίων αιτήσεις άκυρώσεως ήτο δυνατόν νά θεωρηθούν ως αιτήσεις άναίρέσεως. ‘Η νομολογία έδέχθη: «ούδέν εις τό ένδικον μέσον αιτήσεως άναίρέσεως ύπόκεινται, άφού κατά τό άρθρον 93 έδ. δ. του Συντάγματος (ήδη άρθρον 95 § 1 περιπτ. β. Συντ. 1975) και τό άρθρον 42 του ν. 3723/28, όπως τροποποιήθηκε υπό του νόμου 3830/1958, και του ισχύοντος περί Συμβουλίου ‘Επικρατείας Διατάγματος, τό ένδικον μέσον τής άναίρέσεως χωρεί κατ’ άποφάσεων τών διοικητικών δικαστηρίων και μόνον και όχι και κατά άποφάσεων ‘Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων» (ιδ. ‘Αν. Μαρίνου, Συμβούλου ‘Επικρατείας, Σχέσεις ‘Εκκλησίας – Πολιτείας, ‘Αθήναι 1984, σελ. 175 έπ.).

Τὰ ‘Εκκλησιαστικά Δικαστήρια ύπήρξαν άνέκαθεν και έλειτούργησαν ως έσωτερικά ‘Όργανα τής ‘Εκκλησίας από τών πρώτων χρόνων τής ιδρύσεως τής ‘Εκκλησίας Του από τόν Κύριον, δια τήν προάσπιση τών Χριστιανών, Εύχαριστιακών Κοινοτήτων, άκόμη και από τās κατασκευαζόμενας κατηγορίας τών πολεμίων τής Χριστιανικής ‘Εκκλησίας από άντίθετη πρός τούς ‘Ιερούς Κανόνες και τήν διδασκαλία του Κυρίου βιοτήν.

Με τήν πρόοδο του χρόνου δια τών ‘Ιερών Κανόνων διεμορφώθησαν ειδικοί Κανόνες και, πολυ πρδ του άρθρου 20 του νόμου 5383/32, οι ΙΔ’ ‘Αντιοχείας, ΙΒ’ Καρθαγένης, ένδεικτικά αναφερόμενοι, ώρισαν: «‘Επίσκοπον από 12 ‘Επισκόπων άκου-

σθει» (Δωροθέου Κοτταρά, Άρχ/που, Νομοκανονικά και έρευναί σελ. 80 έπ. Σημειώνεται ότι ό Άρειος Πάγος είς άποφάσεις του δι' είδικά νομοκανονικά θέματα αναφέρεται είς τόν Δωρόθεον Κοτταράν). Καί ό άγιος Ίωάννης Χρυσόστομος διά τών: «Ούχ άπλάως πρός τόν τών άμαρτημάτων δει τήν έπιτιμίαν έπάγειν, άλλα και τούς τών άμαρτανόντων στοχάζεσθαι προαιρέσεως (δόλου) μήποτε ράψαι τόν διερωγός βουλόμενος, χείρον τόν σχίσμα ποιήσει, και άνορθώσει τόν καταπεπτωκόσ σπουδάζων, μείζονα έργασαι τήν πτώσιν».

Στά έλάχιστα αυτά περιλαμβάνονται οί τόμοι τής Ποινικής θεωρίας και πρακτικής σχετικά μέ τήν ποινή και τούς σκοπούς τής.

Έκκλησιαστικά δικαστήρια είναι και τά προβλεπόμενα από τόν νόμο 5383/32. Πρώτη σχετική άπόφαση τού Σ.τ.Ε. είναι ή ύπ' άριθ. 830/1940, ή όποία αναφέρεται είς τόν σκοπό τών συσταθέντων Έκκλ. δικαστηρίων «διά τήν διατήρησιν τής Έκκλησιαστικής πειθαρχίας και έχόντων τήν άρμοδιότητα, ώς έκ τής διεπούσης αυτά νομοθεσίας προκύπτει, τού δικάζειν τά παραπτώματα τών κληρικών – μοναχών ώς πρός τά χρέη τής έπαγγελίας αυτών».

Έκτοτε ή νομολογία τού Σ.τ.Ε. είναι παγία και δέχεται ότι αι άποφάσεις τών Έκκλησιαστικών δικαστηρίων είναι άκυρωτικώς άνέλεγκτοι, διότι τά Έκκλ. δικαστήρια είναι πνευματικά όργανα τής Έκκλησίας, λειτουργούν και άποφασίζουν κατ' έπίκλησιν τών Έρωών Κανόνων και όχι πολιτεακών νόμων και ότι, τόν γεγονός ότι συνεστήθησαν διά τού νόμου 5383/32 δέν μεταβάλλει τόν πνευματικόν χαρακτήρα των. (Πλείονα έκτενώς είς Ά. Μαρίνου, Συμβούλου Έπικρατείας, Σχέσεις Έκκλησίας – Πολιτείας, Άθήναι 1984, κεφάλαιο IV Πράξεις Έκκλησιαστικών «δικαιοδοσιών» σελ. 174 έπ., όπου και νομολογία).

— Γ —

Έν όψει ότι, δι' άρθρου 119 τού είδικού νόμου 5383/32, όρίζεται ότι «ό κατηγορούμενος δύναται νά παραστή μετά συνηγόρου κληρικού» σαφώς προκύπτει ότι ό είδικός νόμος έσκόπησε νά διατηρήσει τήν πνευματικότητα τών Έκκλησιαστικών δικαστηρίων ώς δικαιοδοτικών όργάνων τής Έκκλησίας Κανονικού σκοπού και Κανονικής δικαιοδοτικής έξουσίας. Υπό τήν άποψη αυτή τόν άρθρο 11 τού νόμου 1700/87 θεωρείται ώς άντιτιθέμενο πρός τούς Έρωούς Κανόνες και τόν Κανονικό σκοπό τών Έκκλ. Δικαστηρίων και ή μη παρουσία λαϊκών συνηγόρων δέν δύναται νά άποτελέσει, Κανονικώς έξεταζόμενη, παράβαση γενικής άρχής τού πειθαρχικού δικαίου, πολύ περισσότερο τού Π. Κώδικος.

Όταν τόν Σύνταγμα έπιτάσσει ότι ή Έκκλησία τής Ελλάδος «τρηεί άπαρασαλεύτως τούς Έρωούς

Συνοδικούς και Άποστολικούς κανόνες» καθιστά έφεξης τούς Ί. Κανόνες και ώς νόμους ηύξημένης τυπικής ισχύος, υπό τήν έννοια ότι δέν δύναται νά τροποποίηση αυτούς συνήθης νόμος, ώς είναι ό νόμος 1700/87.

Ταύτα έν όψει ότι θεωρείται άδόκιμος ή διάκριση τών Ί. Κανόνων, τούς όποιούς δέν διακρίνει τόν Σύνταγμα, και πάντως δέν ισχύει ή διάκριση έξ έπόψεως συνταγματικής κατοχυρώσεως.

Έξ άλλου τόν «λειτούργημα» τού συνηγόρου ένώπιον τών Έκκλ. Δικαστηρίων άποτελεί Έκκλησιαστικό «διακόνημα» κατά τήν έννοια τών άρθρων 119 και 70 τού ν. 5383/32, τόν όποίο δύναται νά άσκήση μόνο Κληρικός, άφού διέπεται από τούς Ί. Κανόνες άποκλειστικά και μόνο (Γ. Λιλαίου, Νομοκανονικά, Άθήναι 1985, σελ. 242 έπ). Ένδεικτικά έπικαλούμεθα τήν adhoc ύπ' άριθ. 866/1981 άπορριπτική άπόφαση τού Σ.τ.Ε. ή όποία δέχεται:

«Έπειδή, ώς έχει παγίως κριθεί (βλ. Σ.τ.Ε. 4120–4122/1980 κ.ά.) ή Έκκλησία τής Ελλάδος άλλοτε μέν ένεργεί διά τών όργάνων τής, ώς είναι ή διαρκής Ί. Σύνοδος, υπό τήν ιδιότητα τού Ν.Π.Δ.Δ., εκδίδουσα έκτελεστές διοικητικές πράξεις, ένώ άλλοτε ένεργεί διά τών αυτών όργάνων τής ώς καθαρώς πνευματικός Όργανισμός, τών πράξεών τής άναγομένων είς τήν περίπτωση αυτήν (ώς και στήν περίπτωση που ένεργείται προκαταρκτική έξέταση) είς τήν έσωτερικήν ζωήν αυτής και ένεκα τούτου μη ύποκειμένων είς τόν άκυρωτικόν (πολύ περισσότερο είς τόν ποινικόν) έλεγχον και κολασμόν.

»Έπειδή έν προκειμένω ή Έκκλησία έν τή έπιβολή είς τόν αίτούντα ιερέα τού προαναφερθέντος μέτρου τής άπαγορεύσεως όπως παρίσταται ώς συνηγόρος άλλων κληρικών ένώπιον τών Έκκλησιαστικών Δικαστηρίων, ένήργησεν, ώς προκύπτει έκ τής φύσεως τού μέτρου τούτου και τού δι' αυτού έπιδιωκομένου σκοπού, ώς καθαρώς πνευματικός Όργανισμός και όχι ώς νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου άσκούν διοίκησιν... και ή υπό κρίσιν αίτησις πρέπει νά άπορριφθεί ώς άπαράδεκτος» (ιδ. 866/81 άπόφ. Σ.τ.Ε.).

Τά αυτά άπεφάσισεν είς τήν συνεδρία τής 4.6.1987 ή Ίεραρχία, άνώτατο θεσμοθετημένο Όργανο συλλογικής διοικήσεως τής Έκκλησίας κατά τούς Ί. Κανόνες και άρθρο 3 παρ. 1 Συντ. σχετικά μέ τόν άρθρο 11 τού ν. 1700/87 είς τά όποία και συμμορφώθησαν τά Μέλη τού πρωτοβαθμίου δι' άρχιερείς Συνοδικού Δικαστηρίου, προκύπτοντος ούτω και λόγου άποκλεισμού τού άδίκου τής πράξεως (άρθρον 20 Π.Κ.), άκόμη και στήν περίπτωση που ήθελε γίνει δεκτό ότι ύπάρχει άδίκημα τού άρθρου 259 Π.Κ. Η άπόφαση τής Ίεραρχίας είναι: «Όσαύτως συνοδικώς άπεφασίσθη όπως αι δίκαι ένώπιον τών Έκκλησιαστικών Δικαστηρίων, Έπισκο-

πικῶν καὶ Συνοδικῶν καὶ τῶν δύο βαθμῶν συνεχισθοῦν Κανονικῶς ἐφ' ὅσον τὸ ἄρθρον 11 τοῦ νόμου 1700/87, τὸ ὁποῖον χωροῦν εἰς ρυθμίσεις δικαστικοῦ χαρακτήρος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἐφ' ὅσον περιλαμβάνεται εἰς τὸν ὡς ἄνω νόμον τὸν ὁποῖον ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν ἀδιάσειστον καὶ ἀμετακίνητον ἀπόφασίν της δὲν πρόκειται νὰ ἐφαρμόσῃ».

— Δ —

Διὰ νὰ στοιχειοθετηθῆ τὸ ἀδίκημα τοῦ ἄρθρου 259 Π.Κ. πρέπει νὰ συντρέχουν τὰ ἀντικειμενικὰ καὶ ὑποκειμενικὰ στοιχεῖα τούτου, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ ποινικὴ ιδιότητα τοῦ «ὑπάλληλου». Γενικὸς ὁρισμὸς ποῦ νὰ καθορίζει τὴν ἔννοια τοῦ εἰς ἄρθρο 259 Π.Κ. ὄρου «ὑπάλληλος» δὲν ὑπῆρχε στὸν καταργηθέντα Ποινικὸ Νόμο, οὔτε ἀκόμη στὰ προσχέδια τοῦ Π.Κ. 1924 καὶ στὰ σχέδια Π.Κ. τοῦ 1933 καὶ 1935. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ποινικὸς νομοθέτης δὲν μποροῦσε νὰ παραβλέψῃ τὴν ἀνάγκη διατύπωσης μὲ εἰδικὸ ἄρθρο τοῦ γενικοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἔννοιας τοῦ «ὑπάλληλου» ἐχώρησε στὴ νομοθέτηση τοῦ ἄρθρου 13α τοῦ ἰσχύοντος Ποιν. Κώδικος κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἄρθρου 110 παρ. 4 Ἑλβετικοῦ Ποιν. Κώδικος.

Ἡ εἰς τὸ ἄρθρο 13α ἔννοια τοῦ ὄρου «ὑπάλληλος» δημιουργεῖ τὴν ὑποχρέωση στὸν ἐρμηνευτὴ καὶ ἐφαρμοστὴ τοῦ Π.Κ. καὶ τῶν Εἰδικῶν Ποιν. Νόμων οἱ ὅποιοι, σὲ ἀντίθεση ἀπὸ τὶς διατάξεις τοῦ πολιτικοῦ γενικὰ νόμου, ἐπιβάλλεται νὰ ἐφαρμόζονται στενά, ἀπαγορευομένης καὶ τῆς ἀνάλογης ἐφαρμογῆς, νὰ ἀναζητήσῃ σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ἂν τὸ πρόσωπο τοῦ φερομένου ἐγκλήματος, ἄρθρου 259 Π.Κ., συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ συνδρομὴ τοῦ ὄρου «ὑπάλληλος», ἔχει πράγματι τὴν «ποινικὴ» ἔννοια τοῦ ὑπάλληλου.

Μὲ τὸ ἄρθρο 13α ὁ ποινικὸς νομοθέτης ἐπέδιωξε νὰ διευκολύνει τὸ ἔργο τοῦ Ποινικοῦ Δικαστῆ καὶ τῶν λοιπῶν δικαιοδοτούντων Ὁργάνων τῆς Ποινικῆς ἐν γένει διαδικασίας.

Τοῦτο τελείως ἀπαραίτητο διότι πρὸ τοῦ ἄρθρου 13α τοῦ Π.Κ. ὁ «ὄρος» «ὑπάλληλος» εὑρίσκετο σὲ διάφορα ἄρθρα τῶν εἰδικῶν ὡς καὶ τῶν νομοπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν.

Βεβαίως μὲ τὸ ἄρθρο 13α διευρύνθηκε ποινικὰ ὁ ὄρος «ὑπάλληλος» καὶ δὲν θεωροῦνται, διὰ τὴν παράβαση τοῦ ἄρθρου 259, ὑπάλληλοι μόνο οἱ, σὲ στενὴ ἔννοια, διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα παρέχουν τὶς ὑπηρεσίες τους ἢ ποῦ διατελοῦν σὲ ὑπηρεσιακὴ σχέση ἀμέσως εἴτε πρὸς τὸ Κράτος, εἴτε ὁποιοδήποτε Ν.Π.Δ.Δ. Κατὰ τὴν ἔννοια ἄρθρου 13α Π.Κ. «ὑπάλληλος» εἶναι τὸ πρόσωπο στὸ ὁποῖο ἔχει ἀνατεθεῖ ὑπηρεσία, ποῦ νὰ δύνα-

ται νὰ περιληφθεῖ στοὺς σκοποὺς γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος ποῦ ἐπιδιώκει τὸ Κράτος ἢ ἄλλο Ν.Π.Δ.Δ. καὶ νὰ διατελεῖ σὲ σχέση ὑποταγῆς ἢ ἐξάρτησης πρὸς τοὺς φορεῖς αὐτοῦς. Μόνο ἂν ἡ ἀσκηση ὑπηρεσίας μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀσκηση ὑπηρεσίας δημοσίας ἢ Ν.Π.Δ.Δ. ὑπάρχει «ὑπάλληλος» κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοια τοῦ ἄρθρου 13α Π.Κ. (βλ. Σπινέλη, Ἐγκλήματα σχετικά μὲ τὴν ὑπηρεσία, 1988, σελ. 20-21). Σὲ κάθε περίπτωση διὰ τὴν συνδρομὴ τοῦ ὄρου αὐτοῦ ἀνακύπτει ὑποχρέωση νὰ διακριβώνεται τὸ ἀπαραίτητο στοιχεῖο, ποῦ χαρακτηρίζει τὸ φερόμενο ὡς ὑποκείμενο τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἄρθρου 259 Π.Κ. πρόσωπο ἢ ιδιότητά του ὡς ὑπάλληλου, συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀσκηση δημοσίας ὑπηρεσίας (αἰτ. ἐκθ. 1933 σελ. 421, Γάφος γ' 5, Μπουρ. β', 317).

Ἀπὸ τὴν διατύπωση τοῦ ἄρθρου 13α Π.Κ. προκύπτει καὶ δέχεται ἡ ποινικὴ θεωρία καὶ πρακτικὴ, ὅτι ἀποφασιστικὸ κριτήριον γιὰ τὴν ποινικὴ ιδιότητα τοῦ ὑπάλληλου εἶναι τὸ εἶδος τῆς «δημοσίας» ὑπηρεσίας.

Ὁ Ὁ Ἄρειος Πάγος, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 264/1959 ἀπόφαση, ἔθεσε ὡς ἀποφασιστικὸ κριτήριον, προκειμένου νὰ χαρακτηρισθῆ ἂν τὸ ποινικῶς διωκόμενο πρόσωπο θὰ ἔχει τὴν ὑπάλληλικὴ ιδιότητα καὶ τὴ σχέση ἐξάρτησης καὶ ὑποταγῆς, ποῦ ἐκφράζεται διὰ τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας στὴν ὁποία ὑπηρετεῖ. Ἀντίστοιχη διάταξη τοῦ ἄρθρου 13α τοῦ Π. Κώδικος ἔχει ὁ Γερμανικὸς Π. Κώδ. δι' ἄρθρου 359.

Κατὰ τὸν Γερμ. Π.Κ. (ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἄρθρο 13α τοῦ Π.Κ.) «ὑπάλληλοι» εἶναι ὅλα τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα διὰ πράξεως δημοσίου δικαίου ἀρμοδίας Ἀρχῆς, εἴτε ρητῶς, εἴτε σιωπηρῶς, «καλοῦνται πρὸς ἐκπλήρωση δημοσίων καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἐκπηγάζουν ἐκ τῆς δημοσίας ἐξουσίας καὶ ἐξυπηρετοῦν κρατικοὺς σκοποὺς, ἔστω συνδεδεμένους μὲ ὑπηρεσιακὴ σχέση ἰδιωτικοῦ δικαίου». Ἄρκει ἡ συνδρομὴ τοῦ στοιχείου ὅτι τὸ πρόσωπο καλεῖται εἰς ἐκπλήρωση ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἐκπηγάζουν ἐκ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καὶ ἐξυπηρετοῦν κρατικοὺς σκοποὺς.

Ἐρωτᾶται: ὁ Συνοδικὸς Μητροπολίτης, μέλος τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἄρθρου 20 ν. 5383/32, εἶναι κατὰ τὰ ἀνωτέρω «ὑπάλληλος» μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 13α Π.Κ.;

Διὰ νὰ ἀσκηθῆ, μετὰ τὴν προκαταρκτικὴ ἐξέταση, κατηγορία διὰ παράβαση ἄρθρου 259 Π.Κ. ἀπαιτεῖται νὰ δεχθῶν, καὶ ὁ διατάξας τὴν ἐνέργεια προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως καὶ ὁ ἐνεργήσας αὐτὴν Εἰσαγγελέας, ὅτι οἱ Μητροπολίται - Μέλη τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ δι' ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου ἐνήργησαν ὡς «ὑπάλληλοι» ὑπὸ τὴν προεκτεθεῖσα ἔννοια, δεκτὴ ἀπὸ τὴν θεωρία καὶ πρακτικὴ καὶ ὅτι

έτέλουν σέ υπηρεσιακή σχέση άμέσως είτε με τó Κράτος ή όποιοδήποτε Ν.Π.Δ.Δ. και ήσαν έξηρημένοι (ιδ. άνωτέρω).

Τά Μέλη τού Συνοδικού Δικαστηρίου είναι Μέλη πνευματικού καθαρώς Όργάνου τής Έκκλησίας, τó όποϊόν πολú πρό τού νόμου 5383/32 ύπήρξε στην Όρθόδοξο Έκκλησία, διαμορφώθηκε δια τών Ίερών Κανόνων, οί όποϊοί ώρισαν και τά κανονικά παραπτώματα Κληρικών και Μοναχών και λειτουργούν, ως όργανα δικαιοδοτικά τής Έκκλησίας, όχι ως Ν.Π.Δ.Δ. αλλά ως θεϊού καθιδρύματος, με άναγνωριζόμενη κεφαλή τόν Κύριον ήμών Ίησοϋν Χριστόν και έκφράζουν κρίση κατ' έπίκληση και έπιταγή τών Ί. Κανόνων και όχι νόμων τής Πολιτείας (ιδ. άνωτέρω).

Οί κληρικοί είναι υπάλληλοι μόνον όταν ó Πολιτειακός νόμος ειδικά τó όρίζει (Πουλίτσα, Περί Πολιτείας και Έκκλησίας, τεύχος Α' 1946 σελ. 13, Τούση 57, ΝοΒ 11).

Οί Μητροπολίται είναι Κληρικοί, κατέχοντες τόν τρίτον βαθμόν εις τήν Ίεραρχίαν τής Ανατολικής Όρθοδόξου τού Χριστού Έκκλησίας και είναι πνευματικοί κυρίως «θρησκευτικοί λειτουργοί» ως τούς δέχεται ή Έκκλησιολογία και ή παγία νομολογία τού Σ.τ. Έπικρατείας (Σ.τ.Ε. 293/76, 507, 4625/83, 4045/83, 1030/85 Όλομέλεια) και δέν δύνανται νά χαρακτηρισθούν υπάλληλοι, έπί τών όποϊών έχουν έφαρμογή αί διατάξεις άρθρου 103 τού Ισχύοντος Συντάγματος (Σ.τ.Ε. 507/83, πρβλ. και Σ.τ.Ε. 4078/79) άφού δέν είναι εκτελεσταί τής θελήσεως τού Κράτους.

Αντίθετα πρός τούς υπάλληλους, ως τούς νοεί τó άρθρο 259 σέ συνδυασμό με τó άρθρο 13α τού Π.Κ., οί Μητροπολίται, πολú περισσότερο όταν ως Συνοδικοί δικασταί έκφράζουν γνώμη και κρίσιν έπί Κανονικών και μόνον παραπτωμάτων Κληρικών και μοναχών, τά όποϊα προβλέπονται και τιμωρούνται υπό τών Ί. Κανόνων, κατ' έπίκληση τών όποϊών, και όχι πολιτειακών νόμων, εκδίδουν άποφάσεις (ιδετε και άνωτέρω) δέν είναι υπάλληλοι, αλλά είναι εκτελεσταί τών Ίερών Κανόνων και Όργανα τής Έκκλησίας, άσκούντες καθαρώς πνευματική δικαιοδοσία δια τήν έξασφάλιση τής πειθαρχίας εις τόν χώρον της, από τούς εις τήν Έκκλησίαν προσελθόντας έθελουσίως Κληρικούς και μοναχούς, οί όποϊοί δια τής έπαγγελίας των έλευθέρως και άβιάστως υπεσχέθησαν τήν τήρηση τών Ί. Κανόνων και πειθαρχία εις τās άποφάσεις τών θεσμοθετημένων Όργάνων αυτής.

Δέν είναι οί Μητροπολίται ούτε υπάλληλοι τής Έκκλησίας ως είναι π.χ. οί γραφείς Συνοδικών και γραφείων τών Μητροπόλεων που διέπονται από τόν ύπ' αριθ. 8/1978, ως ισχύει, «Κώδικα περι Έκκλ. υπαλλήλων» (ΦΕΚ Α' 48/3.4.78) ό όποϊος έχει εκδο-

θεί, και ισχύει, υπό τής Ίεράς Συνόδου κατόπιν έξουσιοδοτήσεως δια τής παραγρ. 1 άρθρου 42 τού ν. 590/77 «Περί Κ.Χ. τής Έκκλησίας τής Ελλάδος».

Είναι χαρακτηριστικόν τó ότι και δι' άρθρου 13 παρ. 3 τού Συντάγματος, τó Συντάγμα άναφερόμενο στην «έποπτεία» όλων τών γνωστών θρησκειών χρησιμοποιεί και δι' αυτούς τήν λέξη «λειτουργοί» τήν όποϊα χρησιμοποιεί και δια τήν επικρατούσα Χριστιανική Όρθόδοξη Έκκλησία.

Από άποψη και τού δημοσίου δικαίου οί «λειτουργοί» τής Έκκλησίας τής Ελλάδος δέν έξομοιώνονται ούτε με τούς δημοσίους υπαλλήλους, ούτε με τούς υπαλλήλους τού άρθρου 259 τού Π.Κ., ως τούτο έχει έρμηνευθεί και έφαρμόζεται εις τήν δικαστική πρακτική προκειμένου νά στοιχειοθετηθεί τó δι' άρθρου 259 Π.Κ. προβλεπόμενο και τιμωρούμενο άδίκημα.

Ακόμη και όταν εις Κληρικούς ανατίθεται, εν μείζονι ή έλάσσονι μέτρω, διοίκηση τής Έκκλησίας, δέν έξομοιούνται πρός δημοσίους υπαλλήλους, εκτός όπου ευθέως ό νόμος χαρακτηρίζει ή έξομοιεί ταύτην πρός δημοσίαν ύπηρεσίαν (Α. Τούσης, άντ/λεϋς Α.Π., γνωμοδότηση 23/13.9.57 εις ΝοΒ, 6 σελ. 180-181).

Δια τόν άνωτέρω λόγο οί κληρικοί, προεχόντως πάντοτε θρησκευτικοί λειτουργοί, έξηρέθησαν από τās διατάξεις τών 1232/82 και 1256/82 «περί διπλοθεσίας» και εκρίθη έπιτρεπτή ή συνύπαρξη στο αυτό πρόσωπο τού έφημερίου, ένταγμένου στο μισθολόγιο τών δημοσίων υπαλλήλων και εκπαιδευτικού (νομολογία Σ.τ.Ε. και Έλεγκτικού Συνεδρίου, Όλομέλεια, συνεδρία 5.10.1983). Και γνωμοδότηση Εισαγγελέως Α.Π. 12/31.3.1961, Π.Χ. ΙΑ. κατά τήν όποϊα ή έν τώ δημοσίω δικαίω κρατούσα γνώμη είναι ότι ή Έκκλησία, υπό νομικήν έποψιν δύναται νά θεωρηθή ως αύτοτελής και αύτοδιοικούμενος (με ίδίαν δικαιοδοσίαν) άλλ' εκτός τού Κράτους Όργανισμός, έλκων άπ' ευθείας εκ τού Συντάγματος δικαιώματα».

— Ε —

Δια νά στοιχειοθετηθή, κατά τά προαναφερόμενα, τó άδίκημα τού άρθρου 259 Π.Κ. απαιτείται τó ύποκείμενο τούτου νά είναι κατ' αρχήν «υπάλληλος» κατά τήν προεκτιθεμένη έννοια τού άρθρου 13α Π. Κώδικος.

Πρέπει επίσης νά ενεργεί ή παραλείπει τά καθήκοντα τής ύπηρεσίας του, που τού έχουν άνατεθή από τó Κράτος ή Ν.Π.Δ.Δ., νά τελή σέ υπηρεσιακή σχέση και τά «καθήκοντα» νά διαγράφει ειδική διάταξη νόμου, ή Διατάγματος ή ειδικές οδηγίες και ακόμη τά καθήκοντα νά άνάγονται εις τήν «ύπηρεσία» και νά άναφέρονται στην έκφραση τής θελήσεως τής Ύπηρεσίας, με τήν όποϊα νά τελεί υπό σχέση έξαρτήσεως (Α.Π. 398/86 Πχρ. ΛΣΤ, 590).

Τούτο, διότι, δι' άρθρου 259 Π.Κ., τὸ προστατευόμενο εἰδικὸ ἀγαθὸ εἶναι ἡ κανονικὴ διεξαγωγὴ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἡ προστασία τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος αὐτῆς (Κόλλιας Π.Χρ. ΙΑ, 390, Τούσης 692, Γάφος γ. 87, Μπουρόπουλος β. 386, Μαγκάκης Π.Χρ. ΙΑ, 241, Α.Π. 348/86, Π.Χρ. ΛΣΤ, 590, 262/61, Ολ., Π.Χρ. ΙΑ, 385). Τὰ ἀνωτέρω ἐπιβάλλουν ἂν, μετὰ τὴν προκαταρκτικὴ ἐξέταση, ἀσκηθῆ ποινικὴ δίωξη, νὰ καθορισθῆ καὶ ἀπὸ ποῦ προκύπτει τὸ καθήκον, τὸ ὁποῖο οἱ Μητροπολίται Μέλη τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου παραβίασαν κατὰ τὸ ἄρθρο 259 Π.Κ. (Α.Π. 613/83, Α.Π. 91/90, Π.Χρ. 40,966 κ.ἄ.).

Περαιτέρω, τὸ ἀδίκημα ἄρθρου 259 Π.Κ. εἶναι τυπικὸ καὶ διὰ τὸν λόγο αὐτὸ διώκεται αὐτεπαγγέλτως (Α.Π. 435/51 Π.Χρ. Α, 241, Κ.Π.Δ. 36). Τὸ καθήκον τῆς ὑπηρεσίας εἶναι διάφορο διὰ τὸν ποινικὸ καταλογισμό ἀπὸ τὸ ἀπλὸ ὑπαλληλικὸ καθήκον. Τὸ ἔγκλημα εἶναι ἔγκλημα σκοποῦ, ἀφοῦ δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ παράβαση τοῦ καθήκοντος ἀλλὰ καὶ σκοπὸς «νὰ προσπορίσει στὸν ἑαυτό του ἢ σὲ ἄλλον παράνομο ὄφελος» ἢ «διὰ νὰ βλάβῃ τὸ Κράτος ἢ κάποιον ἄλλο».

Αὐτὰ διὰ τὴν ἀντικειμενικὴ στοιχείωση τοῦ ἀδικήματος ἄρθρου 259 Π.Κ. ἄπαιτεῖται ὅμως ἐξ «ὑποκειμένου» καὶ δόλου καὶ μάλιστα *directus* καὶ ὑπερχειλῆς, ποῦ νὰ ἐνέχει τὴν θέληση παραβάσεως τοῦ καθήκοντος τῆς ὑπηρεσίας ἀφοῦ πρόκειται περὶ ἔγκλήματος ὑπερχειλοῦς ὑποκειμενικῆς ὑποστάσεως (βλ. ὑπὸ ἄρθρο 14 Π.Κ. καὶ Α.Π. 524/88, 32/88, 1789/88 κ.ἄ.).

Ἄν δὲν ὑπάρχει ὑπερχειλῆς δόλος δὲν ὑπάρχει τὸ ἔγκλημα τοῦ ἄρθρου 259, τὸ ὁποῖο σαφέστατα ἐπισημαίνεται εἰς τὸν ἐρμηνευτὴν καὶ ἐφαρμοστὴ του μὲ τις λέξεις «μὲ πρόθεση» καὶ «μὲ σκοπὸ» (Α.Π. 178/81, 292/79, 378/57).

Σημειώνεται ὅτι, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 168/87, Π.Χρ. ΛΖ., 840 ἀπόφαση, ἀπηλλάγη ἐλλείψει δόλου ἐφημέριος, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μητροπολίτου ἀρνήθηκε νὰ δεχθῆ ἀνάδοχο βαπτίσεως ἄτομο, ποῦ εἶχε τελέσει πολιτικὸ γάμο (ὑπάρχει καὶ ἀπαλλακτικὸ βούλευμα Συμβ. Πλημ/κῶν Καρπενησίου). Αὐτὰ γιατί στὴν Ὁρθόδοξη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ὁ γάμος εἶναι μυστήριον.

Ἀναφέρεται ἀνωτέρω ὅτι τὰ μέλη τοῦ Συνοδικοῦ δι' ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου *συνεμορφώθησαν* πρὸς τὰ δι' ἄρθρου 119 τοῦ εἰδικοῦ νόμου 5383/32 εἰδικῶς ὀριζόμενα, διὰ τῶν ὁποίων, λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ Ἐκκλ. Δικαστήρια καὶ δι' αὐτῶν σκοπεῖται «ἡ διατήρησις τῆς Ἐκκλ. πειθαρχίας καὶ (κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνες) τιμωρία τῶν ὑποπεσόντων εἰς παράπτωμα (Κανονικὸν) ὡς πρὸς τὰ χρεῖα καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν Κληρικῶν καὶ μοναχῶν» (ἰδ. ἄρθρο 11 ν. 5383/32 καὶ 44 παρ. 1 τοῦ νόμου 590/77 «Περὶ Κ.Χ. Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ποῦ σαφῶς ὀρίζεται ὅτι: «Τὰ παραπτώματα τῶν Κληρικῶν καὶ μοναχῶν, τὰ σχετικὰ πρὸς τὰ καθήκοντα καὶ τὰς

ἐπαγγελίας τῆς ὁμολογίας αὐτῶν, τὰ συνεπαγόμενα Κανονικὰς κυρώσεις ἐκδικάζονται ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων».

Ἡ διὰ τῆς προειρημένης παραγράφου 1 εἰς ἄρθρο 44 ν. 590/77 περὶ Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας προσθήκη στὸ ἄρθρο 1 νόμου 5383/32 «τὰ συνεπαγόμενα Κανονικὰς κυρώσεις» ἐτέθη διὰ νὰ ἀποσαφηνισθῆ ὅτι τὰ Ἐκκλ. Δικαστήρια εἶναι πνευματικὰ Ὅργανα τῆς κυριαρχουμένης ἀπὸ τοὺς Ἱ. Κανόνες καὶ Ἱ. Παραδόσεις Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι δὲν ἐφαρμόζονται οἱ κοινῆς Ποινικῆς διατάξεις, ἀλλὰ μόνον οἱ Κανονικῆς τῶν ὁποίων γίνεται καὶ ἐπίκληση καὶ ἐφαρμογὴ στὶς ἀποφάσεις τῶν.

Ἐπαναλαμβάνεται ὅτι τὰ Ἐκκλ. Δικαστήρια καὶ τὰ Μέλη τῶν εἶναι δικαιοδοτικὰ Ὅργανα τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν γνώμη καὶ κρίση αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀδίκημα τοῦ ἄρθρου 259 Π.Κ., καὶ μάλιστα διὰ δικονομικῆς δῆθεν παραβάσεως, ὅπως δὲν δημιουργεῖται παράβαση τοῦ ἄρθρου 259 Π.Κ. διὰ τὰ Μέλη καὶ τοὺς Εἰσαγγελεῖς τῶν διὰ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένων Δικαστηρίων.

Ἐπικαλούμεθα σχετικῶς καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. 4120, 4121, 4122/1980, ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε., διὰ τῶν ὁποίων ἐκρίθη ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος αἴτηση ἀκυρώσεως καὶ ὅταν προβάλλεται ἀκυρωτικὸς λόγος κατ' ἀποφάσεων τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων διὰ παράβαση ὄχι ἱεροῦ Κανόνος ἀλλὰ καὶ παράβαση τοῦ νόμου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων (ἰδ. καὶ ἀνωτέρω).

Ἀναφέρθημεν ἀνωτέρω καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν συνεδρία τῆς 4 Ἰουνίου 1987 ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας, ἀνωτάτου θεσμοθετημένου καὶ συνταγματικῶς, συλλογικοῦ Ὁργάνου διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 11 ν. 1700/87.

Σημειοῦται ὅτι, τὸσον ὁ νόμος περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, ὅσον καὶ τὸ ἄρθρο 11 τοῦ νόμου 1700/87 εἶναι νόμοι δικονομικοὶ καὶ ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελε γίνεαι δεκτὸ ὅτι παρεβιάσθη διάταξή των ὑπὸ τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, δὲν στοιχειοθετεῖται ἀδίκημα τοῦ ἄρθρου 259 Π.Κ. Τὰ τυχόν σφάλματα ἐρμηνείας καὶ ἐφαρμογῆς τῶν δικονομικῶν διατάξεων, ἐὰν ὑπάρχουν, διορθῶνται διὰ τῶν ἐνδίκων μέσων (ἴδετε ἀνωτέρω).

Ὅπως ἐπικουρικῶς ἐν τέλει σημειώνονται καὶ τὰ εἰδικῶς ὀριζόμενα διὰ τῶν ἄρθρων 14 καὶ 20 Π.Κ. καὶ ὅτι, ἐκ τῆς προειρημένης ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνακύπτει διὰ τὰ Μέλη τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου περίπτωση συγκρούσεως καθηκόντων.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω παρέχεται ἡ δυνατότης εἰς τὸν Εἰσαγγελέα νὰ κρίνει καὶ «κατ' οὐσίαν» ἂν ὑπάρχει ἀξιόποινος πρᾶξις καὶ νὰ θέσῃ τὴ μῆνυσή, διὰ τὴν ὁποῖαν ἐνεργεῖται προανάκριση, στὸ ἀρχεῖο κατ' ἐφαρμογὴν ἄρθρου 43 Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας.

Φεβρουάριος 1993

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΛΑΙΟΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Σεβασμιώτατε Καθηγούμενε,
Κύριοι Κοσμήτορες τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν
Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης,
Κύριοι Πρόεδροι τῶν Τμημάτων τῶν Σχολῶν
μας, Κύριε Πρόεδρε τῆς Ε.Θ.Ε.Β.Ε.,
Κύριοι Καθηγηταί,
Σεβαστοὶ Πατέρες,
Ἀγαπητοὶ φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες,
Κυρίες καὶ Κύριοι.

Ὁ πανηγυρικὸς ἑορτασμὸς τῆς ἱεραῆς μνήμης τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου τῆς Ὁρθοδόξου Οἰκουμένης, ΦΩΤΙΟΥ τοῦ «Ὁμολογητοῦ»¹, δίδει καὶ πάλι τὴν εὐκαιρία, Ἱερά Σύνοδος καὶ Θεολογικαὶ Σχολαὶ νὰ συσχεφθοῦν ἐπὶ ἐνὸς σοβαροτάτου θέματος, ὅπως εἶναι ἡ διασύνδεση καὶ σχέση «θεολογικῆς παιδείας» καὶ «ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς». Ἡ ἐπιλογή μάλιστα τοῦ θέματος, τοῦ ὁποῦ ἡ Εἰσήγησις ἀνετέθη τιμητικὰ στὸν ὁμιλοῦντα, μαρτυρεῖ τὴ συνείδηση τῆς εὐθύνης τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας μας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνία τῆς, ποὺ εἶναι καὶ ἀγωνία ὅλων μας γιὰ τὴν πορεία μας καὶ τὴν δυνατότητα ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς μας, σὲ στιγμὲς κρίσιμων ἀναπροσανατολισμῶν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς φανερώσεως τῶν συνεπειῶν τους στὴ ζωὴ μας.

Πνευματικὸς ὁδηγὸς στὴν προσπάθεια ἀντιμετώπισεως τοῦ προβλήματός μας ὁ Μέγας Φώτιος, ὁ ὁποῖος σὲ κρίσιμες καὶ αὐτὸς ἱστορικὲς στιγμὲς, ἐν μέσῳ ἐξωτερικῶν κινδύνων καὶ ἐσωτερικῆς διχαστασίας, ἐνσάρκωσε τὸ φρόνημα καὶ καθολικὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας² ὑπὸ τὴν διπλὴ ιδιότητά του, τοῦ Ποιμένος καὶ τοῦ Ἐπιστήμονος – Διδασκάλου, ἀναδειχθεὶς κατὰ τὸν Ὑμνογράφο του «Ἱεραρχῶν κανῶν καὶ διδασκάλων προστάτης[...]», τὸ στόμα τῶν θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ὁ λαμπρὸς

τῷ λόγῳ καὶ τοῖς δόγμασι»³. Ἡ ἀπόκρουση τοῦ Φραγκικοῦ κινδύνου καὶ τῆς χρησιμοποιουμένης ἀπὸ τοὺς Φράγκους Π. Ρώμης⁴, τῆς μεγαλυτέρας ἔκτοτε ἀπειλῆς γιὰ τὸ Γένος, καὶ ἡ ἐξασφάλιση τῆς συνεχείας τοῦ Γένους στὰ ὄρια τῆς πατερικῆς παραδόσεώς του, ὀφείλονται κυρίως στὴν ὄντως σοφὴ διακυβέρνηση τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν πατερικότερο Φώτιο.

1. Θεολογία καὶ Θεολογικὴ Παιδεία

Ὁ λόγος περὶ Θεοῦ⁵ προϋποθέτει γνῶση τοῦ Θεοῦ. Ἡ Θεογνωσία ὁμως, ὅπως μαρτυρεῖ καθολικὰ ἢ ἐμπειρία τῶν Ἁγίων, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ποτὲ καρπὸς στοχαστικῆς, διανοητικῆς, μεταφυσικῆς ἐρεῦνης, ἀλλ' ἁγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας. Ἔτσι ὀρίζει τὶς ἀρχὲς τῆς ἐκκλησιαστικῆς γνωσιολογίας ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ἡ θεολόγησις εἶναι κατ' αὐτὸν ὑπόθεσις «τῶν ἐξητασμένων καὶ διαβεβηκότων ἐν θεωρίᾳ (δηλ. στὴ θεοπτία) καὶ πρὸ τούτων καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα κεκαθαρμένων τὸ μετριώτατον»⁶. Ὁ Θεὸς γνωρίζεται στὰ ὄρια τῆς θεοπτίας ἢ θεώσεως. «Θεολόγον καθιστᾷ (τὸν ἄνθρωπον) ἢ κοινωνία τοῦ Θεοῦ»⁷, «θεολό-

3. Ἀπόστ. Μ. Ἐσπερινοῦ (Ἀκολουθία, ὅπ. π.).

4. Βλ. π. Ἰωάννου Σ. Ρωμανίδου, Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι Λατίνων εἰς Σλαύους ἐναντι Φράγκων, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 1971, σ. 273-281.

5. Πέρα ἀπὸ τὴν ἐτυμολογικὴν τοῦ σημασίας ὁ ὄρος «Θεολογία» (λόγος περὶ Θεοῦ) ἔλαβε ἱστορικὰ καὶ τὴν ἔννοια τῆς μεθόδου ἐγγίσεως πρὸς τὸν Θεό, ἀλλὰ καὶ τῆς διερευνησεως καὶ ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πραγματικότητος καὶ τῆς συστηματικῆς ἐκθέσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως (Παναγ. Χρήστου, ἄρθρο στὴν Θ.Η.Ε. τ. 6 (1965) σ. 252-265), ὡς «μετ' ἐπιστήμη λόγου περὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ» (Ἠλ. Β. Οἰκονόμου, Αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήνα 1981, σ. 8). Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία νοηματοδοτεῖται κατ' ἐξοχὴν στὰ ὄρια τῆς γνωσιολογίας. Ὑψίστη μορφή Θεολογίας εἶναι «τοῦ ἐν θεωρίᾳ εὐρισκομένου θεολόγου», ποὺ συνιστᾷ συνέχεια τοῦ γεγονότος τῆς Πεντηκοστῆς στὴν ἱστορία. Γιὰ τὸ θέμα βλ. περαιτέρω: Κων. Γ. Σκουτέρη, Ἡ ἔννοια τῶν ὄρων «θεολογία», «θεολογεῖν», «θεολόγος» ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων μέχρι καὶ τῶν Καππαδοκῶν, Ἀθήνα 1972.

6. Λόγος Θεολογικὸς Α', παρ. 3-4. PG. 36,13 ἐ.

7. Κων. Παπαπέτρου, Εἶναι ἡ Θεολογία ἐπιστήμη; Δοκίμιον, Ἀθήνα χ. χρ., σ. 37.

1. Ἀκολουθία, τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἰσαποστόλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ, ... ὑπὸ Κωνσταντίνου Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως τοῦ Τυπᾶλδου... Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1848.

2. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Ὁ Διδάσκαλος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, Ἀθήνα 1976, σ. 7. Πρβλ. Κων. Β. Σκουτέρη, Ἀναφορὰ εἰς τὴν Πνευματολογίαν τοῦ Μεγάλου Φωτίου, Ἀθήνα 1976, σ. 14.

γος είναι ο Άγιος»⁸. Η κοινωνία με την άκριστη θεία δόξα, ως μετοχή στο μυστήριο της Έκκλησίας, οδηγεί τον άνθρωπο εις «πάσαν την αλήθειαν»⁹. Άλλη όδός θεογνωσίας για την Όρθοδοξία δεν υπάρχει¹⁰. Ο όρθόδοξος πιστός, που ακολουθεί τα ίχνη των Άγίων και πορεύεται «σύν πάσι τοίς Άγίοις», και πριν ακόμη φθάσει στην εμπειρία της θεώσεως, θεολογεί όρθόδοξα με βάση την εμπειρία του δοξασιού των Άγίων και όχι τις τυχόν δικές του στοχαστικές – μεταφυσικές άναζητήσεις¹¹.

Ό έχων την εμπειρία της θεώσεως είναι ο μόνος, που μπορεί να όμιλήσει για την ύπερ πάσαν κατάληψιν άποκάλυψη του Θεού ως προφήτης. Η εκ της θεοπτίας θεολογία είναι προφητεία. Το προφητεύειν, ταυτίζεται, ως γνωστόν, στην Άγία Γραφή με το θεολογεΐν¹². Στα Πανεπιστήμια όμως

8. Κων. Παπαπέτρου, Η ουσία της Θεολογίας, Άθήναι χ. χρ., σ. 119.

9. Ιωάνν. 16,13.

10. Παρατηρεί ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος (PG. 35,1080 B): «Διά πολιτείας άνελθε, διά καθάρσεως κτήσαι το αγαθόν. Βούλει θεολόγος γενέσθαι ποτέ και της θεότητος άξιος; Τας έντολās φύλασσε, διά τών προσταγμάτων δδουσον' πράξις γάρ έπιβασις θεωρίας».

11. «Ό Θεός είναι πάνω από τις έννοιες, ακόμη και τις κορυφαίες, που διαθέτει ο άνθρωπος, για να τον κατανοήσει και να τον εκφράσει. Ό Θεός δεν ταυτίζεται με τις έννοιες, που διαθέτει και ο πιο ύψηλός θεολογικός στοχασμός» (Κ. Παπαπέτρου, Πίστη και γνώση, Άθήνα 1987, σ. 8).

12. Βλ. λ. χ. Α' Κοριν. κεφ. 14 κ.ά. Ό άγιος Γρηγόριος Παλαμάς άποδίδει στον όρο «θεοπτία» το περιεχόμενο του όρου «θεολογία», που χρησιμοποιούσαν οι παλαιότεροι. Ως έξης δε όριοθετεί την έννοια και λειτουργία του: «Θεολογία δε τοσοούτον της έν φωτι θεοπτίας ταύτης απέχει και τοσοούτον της προς Θεόν όμιλλίας κεχώρισται, καθ' όσον και το ειδένα του κεκτῆσαι διώρισται' περι Ό Θεού γάρ τι λέγειν και Θεώ συντυγχάνειν ουχι ταυτόν. Έκείνο μὲν γάρ και λόγου δείται, τούτου του προφερομένου δηλαδή, ίσως δε και της κατά τούτο τέχνης, ει μη μέλλει τις έχειν μόνον, αλλά και χρῆσθαι και διαδιδόναι την ειδησιν, έτι δε συλλογισμών παντοδαπής ύλης και τών έξ άποδείξεως άναγκών και τών κατά κόσμον παραδειγμάτων, ών εκ του όραν και άκούειν το πάν ή το πλείστον άθροίζεται και σχεδόν τών έν τῷ κόσμῳ τούτῳ στρεφομένων έτι και γένοιτ' άν δήπου και τοίς του αιώνος τούτου σοφοίς, καν μη κκαθαραμένοι τον βιον ώσι και την ψυχήν. Θεόν δ' έν έαυτῷ κτήσασθαι και Θεώ καθαρώς συγγενέσθαι και τῷ άκραιφνεστάτῳ φωτι κραθῆναι, καθ' όσον έφικτόν ανθρωπίνῃ φύσει, τών αδυνάτων έστιν, ει μη προς τῆ δι' άρετης καθάρσει και ήμών αυτών έξω, μάλλον δε υπεράνω γενοίμεθα, καταλιπόντες μὲν πάν ό,τι τών αισθητών μετα της αισθήσεως, υπεραρθέντες λογισμών και διανοιών και της δια τούτων γνώσεως, όλοι δε γενομένοι της άλλου και νοεράς κατά την προσευχήν ενεργ-

καλλιουργείται ή θεολογία ως έπιστήμη, «ή τών έπιστημών άκροτάτη», κατά την καθομολόγηση του Διδάκτορος τών Σχολών μας. Η πανεπιστημιακή θεολογία θεωρείται «πράγματι και αληθεία έπιστήμη»¹³ και «τεραστία κοινωνική κατάκτησις του Χριστιανισμού»¹⁴, κοινωνική δηλαδή καταξίωση της Έκκλησίας. Έν τούτοις είναι γνωστό, ότι ή κατάταξη και της Θεολογίας μεταξύ τών έπιστημών είναι κληρονομία του μεσαιωνικού σχολαστικισμού και όλως ξένη προς την πατερική αυτοσυνειδησία¹⁵. Τί έρευνά, λοιπόν, που εισάγει και ποια παιδεία μπορεί να προσφέρει ή Θεολογία ως πανεπιστημιακή μάθηση;

Η άποκάλυψη της Πεντηκοστής δεν δύναται να έρευνηθεί έπιστημονικά και να διατυπωθεί με κτιστά ρήματα και νοήματα. Είναι γνώση άλλου είδους, «γνώσις πνευματική» (άγιοπνευματική δηλ.), την όποία «ου δύναται τις δέξασθαι, εάν μη στραφή και γένηται ως το παιδίον... Και αυτη ουκ έν τοίς έργοις τών λογισμών εύρίσκειται, άλλ' εκ της χάριτος γευθήναι δύναται... Διότι εκ μαθήσεως ουδεις δύναται αυτην κτήσασθαι» (Άββας Ισαάκ ο Σύρος)¹⁶. Στην εμπειρία της θεώσεως «άποκάλυψη και κατανόηση ταυτίζονται»¹⁷. Η κάθαρση της καρδιάς του ανθρώπου δεν του άνοίγει τον δρόμο προς τον θεολογικό στοχασμό, αλλά προς τον φωτισμό και την αυθεντική θεολόγηση.

Όπως παρατηρεί ο καθηγ. κ. Κ. Παπαπέτρου, «ή Θεολογία ως Θεο-λογία δεν είναι έπιστήμη. Η “Θεολογία” ως έπιστήμη δεν είναι Θεο-λογία, έφ' όσον αι μέθοδοι, τās όποίας μεταχειρίζονται πάσαι αι έπιστήμαι, δεν είναι εις θέσιν να προσεγγίσουν τον Θεόν της ‘πίστεως’»¹⁸. Είναι όμως γεγονός, ότι οι πνευματικές εμπειρίες τών Άγίων (Προφητών, Άποστόλων, Πατέρων και Μητέρων)

γείας και τυχόντες της ύπερ την γνώσιν άγνοίας και πλησθέντες έν αυτη της του πνεύματος υπεραφους άγλαίας, ως άθανάτου κόσμου γέρα φύσεως άοράτως καθοράν» (Υπερ τών ιερως Ησυχασόντων 1, 3, 42. Άγίου Γρηγορίου Παλαμά, Συγγράμματα, έκδ. Π. Χρήστου, τόμος Α', Έν Θεσσαλονίκη 1962, σ. 453).

13. Π. Ν. Τρεμπέλα, Έγκυκλοπαιδεία της Θεολογίας, Άθήναι 1980², σ. 136.

14. Ηλ. Β. Οικονόμου, Αί Θεολογικαι Σχολαι..., σ. 8.

15. Πρβλ. Κ. Παπαπέτρου, Είναι ή Θεολογία έπιστήμη;... όπ. π. σ. 59 έ.

16. Τα εύρεθέντα άσκητικά, Λόγος ΙΘ'.

17. π. Ι. Ρωμανίδου, Κριτικός έλεγχος τών εφαρμογών της Θεολογίας, στα Πρακτικά του Β' Όρθόδοξου Θεολογικού Συνεδρίου, σ. 423.

18. Κ. Παπαπέτρου, Είναι ή Θεολογία έπιστήμη; όπ. π. σ. 55.

άποταμιεύονται σὲ διαφόρους «μάρτυρες» τῆς ἱστορικῆς παρουσίας καὶ πορείας τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σώματος Χριστοῦ» (κείμενα, μνημεῖα, ἐκφράσεις τῆς Τέχνης), πὸ συνιστοῦν ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ δράση τῆς, τὴν ἐσωτερικὴ ἀνάπτυξή τῆς καὶ τὴν σχέση τῆς μὲ τὸν κόσμο, μέσα στὸν ὁποῖον ἀναπτύσσεται καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται ἢ ἀποστολή τῆς. Πρόκειται γιὰ τὶς ἀποτυπώσεις μέσα στὸν ἱστορικὸ χρόνο τοῦ ἀνθρώπινου μέρους τοῦ Θεανθρώπινου Ὁργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη, σ' ὅλες τῆς τὶς δυνατὲς ἐκφάνσεις, ἀναζητεῖ, συνάγει, ἀποκαθιστᾷ κριτικὰ, μελετᾷ καὶ ἐρμηνεύει ὅλες αὐτὲς τὶς μαρτυρίες ἢ ἀντλεῖ ἀπὸ αὐτὲς στὸν ἀδιάκοπο διάλογο τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν κόσμῳ¹⁹. Τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς ἐπιστήμης, μολοντὶ ἀδιάφορο γιὰ τὴν πορεία τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου [ἢ θέωση εἶναι δυνατότητα καὶ τοῦ ἐγραμμάτου καὶ τοῦ ἀγραμμάτου (π.χ. Μέγας Βασίλειος, Μέγας Ἀντώνιος)], μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ σημαντικὴ, ὄχι μόνον γιὰ τὴ γνώση τοῦ παρελθόντος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ μαρτυρία τῆς στὸ παρὸν. Συνεπῶς, τὸ μέρος τῆς ἱστορικῆς παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας, πὸν μπορεῖ νὰ ἐρευνηθεῖ μὲ τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ κατανοηθεῖ λογικὰ, ἀποτελεῖ τὸ ὑποκείμενο τῆς θεολογικῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ προσφέρεται ὡς ἐπιστημονικὴ θεολογία. Σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο ἐντάσσεται καὶ ἡ παρεχομένη ἀπὸ τὶς Θεολογικὲς Σχολὲς παιδεία. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ὀπλιζει μὲ ἐπιστημονικὰ ἐφόδια τοὺς τροφίμους τῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς προσανατολίζει, μέσω τῶν ἐρευνωμένων πηγῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ἔργου τῆς, στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ, ὅπως αὐτὴ φανερῶνεται στὴ ζωὴ τῶν Ἁγίων, στὴν πίστη δηλαδὴ καὶ τὸ ἦθος τῆς ἀναγεννημένης ἐν Χριστῷ ὑπάρξεως. Εὐνόητο εἶναι, ὅτι τόσο ἀποτελεσματικότερο εἶναι τὸ ἔργο αὐτό, ὅσο περισσότερο ἐνσαρκώνει ὁ ἴδιος ὁ Θεολόγος – Καθηγητῆς τὸ καθολικὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας.

2. Ἡ ἐκκλησιαστικότητα τῆς θεολογικῆς παιδείας

Ἡ Θεολογία, σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς, εἶναι ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία. Χῶρος τῆς εἶναι τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας²⁰. Καὶ ὡς ἐπιστήμη ἢ Θεολογία

19. Βλ. ἐκτενέστερα γι' αὐτὸ στοῦ π. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία καὶ ἡ θέση τῆς στὴν Ἐκπαίδευση, στὸ βιβλίο τοῦ Ἰδίου: Λόγος ὡς ἀντίλογος, Ἀθήνα 1992 (1993), σ. 129 ἐ.έ.

20. Βλ. Κων. Β. Σκουτέρη, Ἡ ἐννοια τῶν ὄρων... ὄπ. π. σ. 174.

διακονεῖ τὴν Ἐκκλησία, τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὴ ὑπάρχει. Γι' αὐτὸ καὶ χαρακτηρίζεται «ἐπιστήμη τῆς πίστεως»²¹. Παρὰ τὶς δυτικὲς γιὰ τὰ σημερινὰ πράγματα ἐπιδράσεις ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Θεολογικὲς Σχολὲς ἀνήκαν στὴν Ἐκκλησία, χωρὶς νὰ λείπουν βέβαια καὶ φυγόκεντροι τάσεις, οἱ ὁποῖες ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἐκκλησιαστικότητα τῆς Θεολογίας. Στὸ Βυζάντιο/Ρωμανία ἡ θεολογικὴ παιδεία ἦταν φροντίδα τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς²². Ἡ Θεολογία ὡς ἐπιστημονικὴ μάθηση δὲν ἔλαβε ποτὲ θέση στὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, διότι ἐθεωρεῖτο ὑπόθεση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος²³. Διδάσκαλοι κατὰ κανόνα ἦσαν κληρικοὶ καὶ μοναχοί, διότι ἡ Θεολογία διαμορφωνόταν ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας²⁴. Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς θεολογικῆς παιδείας καὶ Ἐκκλησίας θὰ συνεχισθεῖ στὴ μεταβυζαντινὴ περίοδο καὶ θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, τὴν πρώτη κατ' οὐσίαν ἑλληνικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ (1823/4), ἀλλὰ καὶ στὴν πνευματικὴ τῆς θυγατέρα, τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (1844).

π. ΓΕΩΡΓ. Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, Δρος Θ.–Dr. Phil.
Ἄναπλ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

21. Ἀθαν. Ι. Δεληκαστοπούλου, Ὁρθοδοξία. Ἡ σύγχρονη πρόκληση, Ἀθήνα 1986, σ. 94 ἐ.έ.

22. Luis Bréhier, Le monde Byzantin. La Civilisation Byzantine, 3, Paris 1950, σ. 492 ἐ.έ. Πρβλ. τὴ μελέτη τοῦ Δημ. Μόσχου, Ἀνεπίκαιρες σκέψεις γιὰ τὶς σχέσεις Θεολογίας καὶ ὑπεροβυζαντινῆς κοσμικῆς διανόησης, ΣΥΝΑΞΗ τ. 43 (1992) σ. 83 ἐ.έ. Marrou, Geschichte der Erziehung im klassischen Altertum, München 1957, σ. 475 ἐ.έ., 491 ἐ.έ. G. Podskalsky, Theologie und Philosophie in Byzanz, München, σ. 54 ἐ.έ.

23. «Λόγῳ τοῦ συνδέσμου (τῆς Θεολογίας) μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πρακτικῶν ἐπιδιώξεων αὐτῆς ἡ Θεολογία ἐθεωρεῖτο παλαιότερον μὴ πληροῦσα τοὺς ὄρους πρὸς χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς ἐπιστήμης» (Π. Χρήστου, στὴ Θ.Η.Ε., ὅπου π. σ. 265).

24. L. Bréhier, La Civilisation... ὁ. π. σ. 492. Πρβλ. παπα-Φιλῶθου Φάγου, Ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ Θεολογία, ΣΥΝΑΞΗ τ. 38 (1991), σ. 31.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Τηλ. 72 18 308, 72 51 149. Fax 72 26 597

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ*

Και ενώ αυτά όρίζει ο Καταστατικός Χάρτης, στη διορισμένη Σύνοδο λαμβάνουν μέρος μόνο τρεις έν ενεργεία μητροπολίτες, ο Νευροκοπίου Ποιμήν, ο Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος και ο Βράτζης Καλλίνικος. Ο Δοροστόλου και Τζερεβενού Σωφρόνιος και ο Βελίκο Τυρνόβου Στέφανος τόν Ιανουάριο 1992 άπηλάγησαν τών μητροπολιτικών τους καθηκόντων και στις θέσεις τους όρίστηκαν τοποτηρητές. Άρα δέν θεωρούνται έν ενεργεία μητροπολίτες. Οί Άντώνιος, Παρίων, Νέστωρ, Ναούμ και Γαλακτίων δέν είναι δυνατόν νά γίνουν μέλη Ιερῶς Συνόδου, γιατί είναι τιτουλάριοι έπίσκοποι, χωρίς έπαρχίες. Ο Προβάτας Άντώνιος είναι προϊστάμενος του πατριαρχικού ναού του «Άγιου Άλεξάνδρου Νέφσκι» στη Σόφια. Οί Τραιανουπόλεως Παρίων, Σμόλιεν Νέστωρ και Βελίκης Γαλακτίων είναι βοηθοί έπίσκοποι στις μητροπόλεις Βελίκο Τυρνόβου, Δοροστόλου και Τζερεβενού, και Στάρας Ζαγόρας αντίστοιχα. Ο Άγαθονικείας Ναούμ είναι ηγούμενος της μονής Μπατσκόβου. Άπό τους πέντε τιτουλάριους έπισκόπους θά μπορούσε νά λάβει μέρος στη νέα Σύνοδο ο Παρίων, διότι εκτελεί χρέη τοποτηρητή στη μητρόπολη Βελίκο Τυρνόβου. Δέν ισχύει όμως το ίδιο για τόν Γαλακτίωνα, τόν όποιο όρισε τοποτηρητή στη μητρόπολη Φιλιππουπόλεως ή διορισμένη Σύνοδος. Τέλος, το και σκανδαλώδες, στη Σύνοδο διορίστηκε ως μέλος της ένας άρχιμανδρίτης και βουλευτής του κυβερνώντος κόμματος, ο Χριστοφόρος Σάμπετ. Ίσως το γεγονός ότι ο Χριστοφόρος δέν ήταν έπίσκοπος την ήμερα της εκδόσεως του σχολιαζόμενου έγγραφου ανάγκασε το συντάκτη του νά μη σημειώσει την ιδιότητα τών 10 μελών της διορισμένης Συνόδου.

7. Κανείς καλοπροαίρετος πολίτης δέν άμφισβητεί το δικαίωμα που έχει ή Διεύθυνση τών Θρησκευμάτων νά άσκει έλεγχο έποπτικό στην Έκκλησία. Κανείς επίσης δέν της άφαιρεί το δικαίωμα νά δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κάθαρση και τη δραστηριοποίηση της Έκκλησίας. Σε καμμία περίπτωση όμως δέν επιτρέπεται ανάμειξη στα έσωτερικά της Έκκλησίας εκ μέρους της Πολιτείας. Και αν γίνει κάτι τέτοιο, δέν πρέπει νά έρχεται σε αντίθεση με τη διδασκαλία της Άγίας Γραφής, τους ιερούς Κανόνες, τόν Καταστατικό Χάρτη της Έκκλησίας και το Σύστημα της χώρας. Στην παρούσα φάση του πατριαρχικού

ζητήματος στη Βουλγαρία ή Διεύθυνση τών Θρησκευμάτων εκφράζεται με ολοκληρωτική νοοτροπία και πολιτικό άμοραλισμό. Άδιαφορεί για τὰ μέσα που θά χρησιμοποιήσει για την «κάθαρση». Ένδιαφέρεται μόνο για το άποτέλεσμα. Έτσι «άπολύει» δύο μητροπολίτες επικαλούμενο το άρθρο 12 του Νόμου περί τών Θρησκευμάτων, άδιαφορώντας για το γεγονός ότι το άρθρο είναι άντισυνταγματικό και κομμουνιστικό κατασκευάσμα που απέβλεπε στο στραγγαλισμό της Έκκλησίας. Το πρόβλημα με τους δύο μητροπολίτες θά μπορούσε νά διευθετηθεί και με άλλους τρόπους. Μετά από 21 ολόκληρα χρόνια έρχεται το Κράτος και άνακοινώνει χωρίς αιδώ ότι ή έκλογή του Μαξίμου Βουλγαρίας το 1971 διενεργήθηκε με μη καταστατικές διαδικασίες. Κηρύσσει την έκλογή ως άνυπόστατη και «άπολύει» τόν Μάξιμο. Δέν κρίνει σκόπιμο νά έξετάσει, αν υπάρχει ήθικος άυτοουργός πίσω από την παρατυπία της έκλογής, αν υπάρχει δόλος πίσω από την πράξη αυτή, αν υπάρχει παράλειψη ή και συνέργεια από την πλευρά τών κρατικών όργάνων, αν ή Έκκλησία την εποχή εκείνη δέν είχε άλλο τρόπο νά εκλέγει τὰ όργανά της, αν το δημοκρατικό Κράτος έχει δικαίωμα μετά από 21 ολόκληρα χρόνια νά τιμωρεί κάποιον για συγκεκριμένο άδίκημα (δέν υπάρχει παραγραφή άδικημάτων μετά από όρισμένο χρονικό όριο;), αν νομιμοποιείται στην έπιβολή τών ποινών νά χρησιμοποιεί δύο μέτρα και σταθμά (τόν πατριάρχη τόν άπολύει για άνυπόστατη έκλογή, ένῶ με το ίδιο σκεπτικό όλες σχεδόν οί εκλογές τών μητροπολιτών και έπισκόπων είναι άνυπόστατες και όλοι οί μητροπολίτες «άνέχθησαν» αυτό το σύστημα έκλογής). Και όταν διαπιστώνει ότι το έπιχείρημα για την άπόλυση του Μαξίμου δέν είναι ισχυρό, ή Διεύθυνση τών Θρησκευμάτων προσκομίζει νέο ψευδές έπιχείρημα, ότι ο πατριάρχης δέν είναι νόμιμος, άφου δέν έχει έγγραφει στα μητρώα του Κράτους. Με το έπιχείρημα της άντικαταστατικής έκλογής και του μη νόμιμου διορισμού άπολύει μία Σύνοδο και στη θέση της διορίζει μία άλλη, τὰ μέλη της όποίας είναι δυνατόν νά κατηγορηθούν για τις ίδιες παραβάσεις.

7. Ο Χριστοφόρος έπίσκοπος. Β' Σ υ ν δ ι ά σ κ ε ψ η τ η ς Έ ν ὄ σ ε ω ς τ ὼ ν Ί ε ρ ῶ ν Β ο υ λ γ α ρ ί α ς.

Δέν πρόλαβαν καλά καλά νά συνέλθουν οί εκκλησιαστικοί κύκλοι της Σόφιας από το όδυνηρό κτύπη-

* Συνέχεια εκ της σελ. 99 του υπ' άρ. 3 τεύχους.

μα, που κατάφερε ή Διεύθυνση των Θρησκευμάτων στο σώμα της Έκκλησίας της Βουλγαρίας με το διορισμό της νέας ένδεκαμελούς Συνόδου, και οι ίδιοι έγιναν παραλήπτες μίας νέας απρόσμενης ειδήσεως.

Την Τρίτη 26 Μαΐου 1992, στο ναό των Εισοδίων της Παναγίας Θεοτόκου, στο Μπλαγκόεβγκραντ, με μεγάλη μυστικότητα έγινε ή χειροτονία του Χριστοφόρου Σάμπετ σε επίσκοπο. Οι εμπνευστές αυτής της ταχείας προωθήσεως του Χριστοφόρου στο αρχιερατικό σώμα ήθελαν να αποφύγουν τη συγκέντρωση διαφωνούντων που δεν θα δίσταζαν να αντίταξουν στο «Άξιος» του Ποιμένος το δικό τους «Άνάξιος», διότι πρέπει να ομολογηθεί ότι ο Χριστοφόρος έχει φανατικούς οπαδούς, αλλά συγχρόνως και φανατικούς αντιπάλους, και μεταξύ των λαϊκών πιστών και μεταξύ των κληρικών. Τη χειροτονία έτέλεσαν ο Νευροκοπίου Ποιμήν, ως Άναπληρωτής Πρόεδρος πιά, και άλλοι αρχιερείς της Συνόδου του⁶⁴. Στόν νέο τιτουλάριο επίσκοπο δόθηκε το όνομα επισκοπής που διέλαμπε στο παρελθόν, Μακαριουπόλεως⁶⁵. Έπειδή πρό καιρού ο Χριστοφόρος είχε δηλώσει ότι δεν επιθυμεί να ανέλθει στην ιεραρχία, αλλά ότι θα πήγαινε στο έξωτερικό να εργασθεί ως ιεραπόστολος, δέχθηκε τις σχετικές αδιάκριτες ερωτήσεις από τους δημοσιογράφους. Έξήγησε ότι υποχώρησε, αφού δέχθηκε επί δύο μήνες πιέσεις. Άπέφυγε πάντως να διασαφηνίσει από ποιόν πείστηκε για να αλλάξει γνώμη⁶⁶. Με τη χειροτονία αυτή ο Χριστοφόρος δεν νομιμοποιεί τη συμμετοχή του στη σύνθεση της Ίερῆς Συνόδου, αφού ρητά το άρθρο 6 του Καταστατικού Χάρτη ορίζει ότι αυτή συγκροτείται από τον πατριάρχη και όλους τους αρχιερείς που κατέχουν επαρχίες⁶⁷. Είναι

τουλάχιστον επίσκοπος. Κάποιοι κύκλοι βλέπουν πίσω από την προαγωγή αυτή του βουλευτή ιερομονάχου τη ραγδαία εξέλιξή του προς το αξίωμα του πατριάρχη⁶⁸. Ίσως έχουν δίκαιο, αλλά το άρθρο 15 του Καταστατικού Χάρτη είναι ανυπέρθλιτο εμπόδιο σε πιθανό τέτοιο άλμα. Ούτε εν ενεργεία μητροπολίτης είναι, ούτε έχει διοικήσει επαρχία ως μητροπολίτης τουλάχιστον επί πέντε έτη, ούτε είναι μεγαλύτερος των 50 ετών, όπως προβλέπει το άρθρο αυτό για τον υποψήφιο πατριάρχη⁶⁹. Έκτός αν προς χάριν του ή Κληρικολαϊκή Συνέλευση προχωρήσει σε ριζική τροποποίηση του άρθρου αυτού⁷⁰. Αυτό όμως είναι επικίνδυνο, διότι ή Έκκλησία της Βουλγαρίας θα υποθηκεύσει το μέλλον της για πολλά χρόνια⁷¹.

Δεν θεωρώ περιττό στο σημείο αυτό (ανεξάρτητα από όσα έχουν λεχθεί για την αντικανονική προαγωγή του ιερομονάχου Χριστοφόρου στο αξίωμα του αρχιμανδρίτη) να επισημάνω ότι τόσο ή εκλογή όσο και ή χειροτονία του Χριστοφόρου Σάμπετ πάσχουν εξ έπόψεως κανονικού δικαίου για τους εξής, μεταξύ άλλων, λόγους:

α) Διότι, όπως έχει ήδη τονισθεί, ο Χριστοφόρος κατέχει κοσμικό αξίωμα (είναι βουλευτής). Κατά τους κανόνες της Έκκλησίας είναι ασυμβίβαστο ένα και το αυτό πρόσωπο να κατέχει ιερατικό και κοσμικό αξίωμα συγχρόνως (Βλ. κανόνες Άποστόλων ζ', πα', πγ', Δ' Οικουμενικής γ', ζ', ΣΤ' Οικουμενικής θ', Ζ' Οικουμενικής ι', Πρωτοδευτέρως ια' και Καρθαγένης ις' [η'-κβ']).

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜ. Β. ΓΟΝΗΣ

Άναπλ. Καθηγ. Παν/μίου Άθηνών

64. T. Mackovska, Darzavata uvolni nepokornija Sinod i si naznaci nov, pop Hristofor e vece episkop (Το κράτος απέλυσε την ανυπότακτη Σύνοδο και διόρισε νέα, ο παπῆς Χριστοφόρος είναι ήδη επίσκοπος), Trud 27.5.1992, σσ. 1-2.

65. Ο τίτλος του νέου επισκόπου, Μακαριουπόλεως, δεν είναι τυχαίος. Τόν ίδιο τίτλο έφερε τον περασμένο αιώνα και ο Άπατριάρχης, ένας από τους μεγαλύτερους πρωταγωνιστές του αγώνα των Βουλγάρων, για να αποκτήσουν την εκκλησιαστική τους ανεξαρτησία. Έπιχειρείται δηλαδή ένας παραλληλισμός του Άπατριάρχη με τον Χριστοφόρο, του αγώνα για την ανεξαρτησία με τον αγώνα για την κάθαρση. Πάντως θεολόγοι σχολιάζοντας το γεγονός αυτό δήλωσαν ότι «ή χειροτονία του Σάμπετ ως Μακαριουπόλεως είναι προσβολή στη μνήμη του Άπατριάρχη Μακαριουπόλεως» (J a. B o r i s l a v o v, Spasov utvardi lazsinoda, Sabev stana Makariopolski episkop = 'Ο Spasov έπέκρινε την ψευδοσύνοδο. 'Ο Σάμπετ έγινε επίσκοπος Μακαριουπόλεως, έφ. Duma 27.5.1992, σ. 2. Για τον Άπατριάρχη Μακαριουπόλεως βλ. το λήμμα Parion Makariopolski, Enciklopedija Balgarskata Vazrozdenska inteligencija, Sofija 1988, σσ. 285-286).

66. T. Mackovska, Darzavata uvolni..., έφ. Trud 27.5.1992, σ. 2.

67. Καταστατικός Χάρτης, σ. 330.

68. T. Mackovska, Darzavata uvolni..., έφ. Trud 27.5.1992, σ. 2.

69. Καταστατικός Χάρτης, σσ. 331-332.

70. Κατά το άρθρο 126, παράγρ. 1, του Καταστατικού Χάρτη ή Κληρικολαϊκή Συνέλευση: «Τροποποιεί και συμπληρώνει τον Καταστατικό Χάρτη της Βουλγαρικής 'Ορθόδοξης Έκκλησίας με πρόταση της Ίερῆς Συνόδου ή του ήμισους των μελών της Συνελεύσεως» (Καταστατικός Χάρτης, σ. 356).

71. 'Ο Χριστοφόρος Σάμπετ είναι μόλις 46 ετών.

Άπό τις εκδόσεις της Άποστολικής Διακονίας

ΜΗΝΑΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, ΜΑΡΤΙΟΥ, ΑΠΡΙΛΙΟΥ και ΜΑΪΟΥ

σε μικρό σχήμα (17Χ24 εκατοστά), δίχρωμη έκδοση, χρυσόδετη βιβλιοδεσία, ευανάγνωστα στοιχεία. Έτοιμάζονται τα επόμενα Μηναία.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ «ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ» (ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὴν Κυριακὴν, 14ην Φεβρουαρίου 1993, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αὐστρίας καὶ Ἐξαρχος Οὐγγαρίας καὶ Μεσευρώπης κ. Μιχαὴλ, ἐπεσκέφθη τὴν 50 χλμ. νοτίως τῆς Βουδαπέστης κειμένην καθαρῶς ἑλληνικὴν κωμόπολιν «Μπελογιάννης», ἰδρυθεῖσαν τὸ 1950 ὑπὸ Ἑλλήνων πολιτικῶν προσφύγων. Κατόπιν ἐπαναπατρισμοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Μπελογιάννῃ, σήμερον, διαβιούντων Ὀμογενῶν ἀνέρχεται εἰς πεντακοσίους. Ἡ τοπικὴ Αὐτοδιοίκησις εὐρίσκειται εἰς χεῖρας Ἑλλήνων, οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων ἐργάζονται εἰς τὴν Βουδαπέστην, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐπιστήμονες. Εἰς τὸν Μπελογιάννην, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἐντεταγμένη εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Σχολείου, οἱ κάτοικοι ὄλων τῶν γενεῶν ὀμιλοῦν τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἐπισκέπτονται, πλέον, τακτικῶς τὴν Ἑλλάδα, ὑπάρχει μεγάλη ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, καὶ λειτουργοῦν ἑλληνικὰ μουσικοχορευτικὰ συγκροτήματα.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου, τὸν Ἰούλιον 1992, ὁ Ἑλλην Δῆμαρχος καὶ τὰ Μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου εὐχαρίστως ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν ἰδρύσεως Ἐνορίας ἐν Μπελογιάννῃ καὶ τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας, καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐφοδιασμοῦ διὰ βιβλίων Ἀγίας Γραφῆς, θρησκευτικῆς καὶ νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, μιᾶς ἑλληνικῆς ἐγκυκλοπαιδείας καὶ ἐθνικῶν ἐνδυμασιῶν, ὡς καὶ ἀνεγέρσεως κωδωνοστασίου εἰς τὸν χώρον τοῦ νεκροταφείου, συνεισέφεραν δὲ ὅπως τὰ ἀπογεύματα τοῦ Σαββάτου γίνονται παραδόσεις μαθήματος ὀρθοδόξων Θρησκευτικῶν, τὸ ὅποιον πραγματοποιεῖται, ἤδη, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ὑπὸ τοῦ ἑλληνομαθοῦς Οὐγγρου ὀρθοδόξου κληρικοῦ, Αἰδεσιμολογιωτάτου π. Ἰωσήφ Καλότα.

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, 14.2.1993, ἐτελέσθη διὰ πρώτην φορὰν Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Μπελογιάννην ὑπὸ τοῦ Ἐξάρχου Οὐγγαρίας, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τοῦ Ἐφημερίου π. Ἰωσήφ Καλότα, εἰς τὴν καταλλήλως διαρρυθμισθεῖσαν Αἵθουσαν Τελετῶν τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου, παρουσίᾳ διακοσίων καὶ πλέον ἐκ τῶν ὀμογενῶν κατοίκων, αἱ γερόντισσαι ἐκ τῶν ὀμογενῶν μετὰ δακρύων προσήλθον εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν. Ἀκολούθως ὁ Σεβασμιώτα-

τος Μητροπολίτης Αὐστρίας καὶ Ἐξαρχος Οὐγγαρίας ἐτέλεσε τὴν Κατήχησιν καὶ τὴν Βάπτισιν 24 ἐνηλίκων καὶ 41 ἀνηλίκων, 5 γάμους, καὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς Κοινότητος περὶ τὰ 50 Τρισάγια. Εἰς τοὺς νεοφωτίστους καὶ νεονύμφους ὁ Σεβασμιώτατος, ἐν καταφανεῖ συγκινήσει, προσέφερε, συμβολικῶς, ἀναμνηστικὸς Σταυροὺς καὶ Εἰκόνας. Εἰς τὰς ὀμιλίας αὐτοῦ, ὁ Σεβασμιώτατος ἀνεφέρθη εἰς τὴν σπουδαιότητα τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας, ἐτόνισε τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τῆς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως ἐν Οὐγγαρίᾳ, ἀναβιώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας, ὑπεγράμμισε τὴν ἀνάγκην ἀποκαταστάσεως καὶ τῆς κανονικῆς τάξεως, ἠὲ χαρίστησε τοὺς πιστοὺς διὰ τὴν παρὰ τὰς ἀντιξοότητος ἐμμονὴν εἰς τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν π. Ἰωσήφ Καλότα, καὶ διεβίβασε τὰς Εὐχὰς καὶ Εὐλογίας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ὡς καὶ τὴν στοργὴν τῆς Πατρίδος Ἑλλάδος καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς Μητρὸς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.

Εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ τὰς Ἱερὰς Ἀκολουθίας, συνολικῆς διαρκείας πέντε ὥρων, παρέστησαν ὁ Δῆμαρχος Μπελογιάννη, Ἐντιμ. κ. Ζήσης Βλαχόπουλος, καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ ἀριθμοῦντος περὶ τὰ 2.000 μέλη Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Οὐγγαρίας, Ἐντιμ. κ. Κωνσταντῖνος Σούλας, ὁ ὅποιος, εἰς προγενεστέραν συνάντησιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, εἶχεν ἐκφράσει τὴν πεποίθησιν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, ὅτι ἡ διατήρησις τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων τῆς Οὐγγαρίας δὲν εἶναι ἐφικτὴ ἄνευ τῆς βοήθειας τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν Σεβασμιώτατον, γενόμενον ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀντικείμενον συγκινητικῶν καὶ αὐθορμητῶν ἐκδηλώσεων τιμῆς, σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, καὶ ἐπισκεφθέντα, κατόπιν προσκλήσεως, πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν Βουδαπέστην, καὶ τινὰς τῶν πιστῶν κατ' οἶκον, προσέφεραν συμβολικὰ δῶρα οἱ νεοφώτιστοι καὶ οἱ νεόνυμφοι, ἐνῶ ὁ Δῆμαρχος παρέθεσε γεῦμα, χαρακτηρίσας δημοσίως τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας ὡς «θαῦμα».

Βιέννη, 15 Φεβρουαρίου 1993

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αὐστρίας)

ΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΝ ΠΥΡ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΦΕΡΡΑΡΑΣ - ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ*

Καὶ ὁ ἅγιος Μάρκος καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι οὔτε οἱ δίκαιοι ἀπολαμβάνουν τελείως τὰ αἰώνια ἐκεῖνα ἀγαθὰ, οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ δέχθησαν τὴν τελεία κατάκριση καὶ δὲν παρεπέμφθησαν στὴν κόλαση. Ἄλλωστε πρὶν τὴν ἀνάσταση τῶν σωμάτων εἶναι ἀτελεῖς «καὶ οἷον ἡμίτομοι καὶ τοῦ σώματος ἐλλιπεῖς». Μόνον μετὰ τὴν εἴσοδο τῆς ψυχῆς στὰ ἄφθαρτα σώματα θὰ λάβουν τὰ βραβεῖα καὶ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἄθλων⁴¹.

Συνεπῶς, μετὰ τὸ Παράδεισου καὶ τῆς Κολάσεως ποὺ προαπολαμβάνουν οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀμέσως μετὰ τὴν ἔξοδο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸν βιολογικὸ θάνατο, δὲν ὑπάρχει κάποιο ἄλλο κτιστὸ καθαρτήριο πῦρ. Τὸ δόγμα αὐτὸ τῶν Λατίνων δὲν μπορεῖ νὰ στηριχθῆ στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση.

γ) Δὲν ὑπάρχει καθαρτήριο πῦρ

Τὰ ὅσα ἐλέχθησαν δὲν εἶναι τὸ μόνο ἐπιχείρημα τοῦ ἁγίου Μάρκου γιὰ τὴν μὴ ὑπαρξὴ τοῦ καθαρτηρίου πυρός. Φορεὺς τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, μὲ ἐπιχειρήματα ἀκλόνητα καταρρίπτει τὶς θεωρίες τῶν Λατίνων καὶ παρουσιάζει τὴν ὀρθόδοξη ἄποψη γιὰ τὸ θέμα.

Κατ' ἀρχὰς ὑποστηρίζει ὅτι πουθενὰ δὲν γίνεται λόγος στὴν Ἁγία Γραφή καὶ στὴν πατερικὴ παράδοση γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καθαρτηρίου πυρός. Ὅπου γίνεται ἀναφορὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἐννοεῖται τὸ ἄκτιστο καὶ αἰώνιο πῦρ ποὺ θὰ δοκιμάσουν οἱ ἁμαρτωλοὶ μετὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Περὶ αὐτοῦ ὅμως θὰ ἀναφερθοῦμε πρὸ κάτω. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι δὲν ὑποστηρίζεται καὶ μάλιστα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῆ ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή ἢ διδασκαλία τῶν Λατίνων γιὰ τὸ καθαρτήριο πῦρ πρὸ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἄποψη ὅτι εἶναι δυνατὸν οἱ ψυχὲς διὰ καθαρτικῶν τιμωριῶν, τὶς ὁποῖες προξενεῖ κάποιο πρόσκαιρο πῦρ, νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία «οὐκέτι ὀητῶς γεγραμμένον εὐρίσκομεν, οὔτε ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ τοῖς ἄσμασι τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν γινομένοις, οὔτε ἐν τοῖς τῶν διδασκάλων λόγοις»⁴². Βεβαίως, σὲ μερικὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποίησαν οἱ Λατίνοι, γίνεται

ἀναφορὰ στὸ θέμα αὐτό, ἀλλὰ παρερμηνεύονται, ἐντάσσονται, δηλαδή, σὲ ἄλλη ἐρμηνευτικὴ παράδοση, ὅπως θὰ δοῦμε ἀναλυτικότερα πρὸ κάτω.

Μπορεῖ νὰ συναντήση κανεὶς σὲ πατερικὰ κείμενα ὅτι οἱ ἁμαρτήσαντες καὶ μὴ μετανοήσαντες «κολάζονται μὲν ἐκ μέρους», ἀλλὰ ὄχι ὅτι ἔχουν ἐκπέσει στὴν κόλαση. Στὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν πατερικῶν κειμένων γίνεται λόγος γιὰ λύτη γιὰ τοὺς

Τοῦ ἀρχιμ. κ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

εὐρίσκομένους στὴν μέση κατάσταση ποὺ τοὺς κολάζει καὶ τοὺς τιμωρεῖ ἢ γιὰ αἰσχύνῃ καὶ βάσανο τῆς συνειδήσεως ἢ γιὰ μετᾶμελον ἢ συγκλεισμὸν καὶ σκότος ἢ γιὰ φόβο καὶ ἀδηλία τοῦ μέλλοντος ἢ καὶ μόνον ἀναβολὴ τῆς θείας Θεωρίας ἀναλόγως τῶν ὅσων ἔπραξαν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν γίνεται λόγος γιὰ πῦρ «σωματικὸν ἀσωμάτους ψυχᾶς κολάζειν τε καὶ καθαίρειν»⁴³. Κανεὶς ἐκ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἐρμήνευσαν τὰ σχετικὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἐξέλαβεν ὅτι γίνεται λόγος γιὰ τὸ καθάρσιο πῦρ ποὺ διδάσκουν οἱ Λατίνοι⁴⁴.

Ὁ Κύριος στὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία Του λέγει ὅτι ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἀποκαλέσῃ τὸν ἀδελφὸ του μωρόν, «ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει». Καὶ ἐπεξηγεῖ ὁ ἅγιος Μάρκος ὅτι ὁ Κύριος δὲν τὸν παραπέμπει «εἰς τὸ καθαρτήριο, ἀλλ' εἰς γέενναν». Καὶ ὅτι θὰ ἀποδοθῆ λόγος γιὰ κάθε ἀργὸ λόγο «ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως πάντως, ἀλλ' οὐ καθαρθήσεσθαι διὰ πυρός διδάσκει»⁴⁵.

Στὴν Ἁγία Γραφή λέγεται ὅτι ἡ θέα τοῦ Θεοῦ εἶναι τέλειο ἔπαθλο αὐτῶν ποὺ καθάρισαν τὴν καρδιά, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ «μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Ματθ. ε', 8). Φυσικὰ, ὑπάρχουν βαθμοὶ θεωρίας τοῦ Θεοῦ, ἀνάλογα μὲ τοὺς βαθμοὺς τῆς καθάρσεως. Ἐπομένως, οὔτε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὸν ἴδιο βαθμὸ καθάρσεως, οὔτε φυσικὰ ὑπάρχει ἀνάγκη τοῦ καθαρσίου πυρός, ἂν σὲ μερικοὺς ἢ καθάρση εἶναι ἐλλειπῆς. Σὲ ὅλη τὴν Ἁγία Γραφή φαίνεται ὅτι «ἦττον ὄψονται τὸν Θεὸν οἱ ἦττον κεκαθαυμένοι». Θὰ δοῦν

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σ. 101 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

41. ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 114.

42. ἐνθ' ἀνωτ., ὁμιλία Ι, σελ. 40.

43. ἐνθ' ἀνωτ., ὁμιλία ΙΙ, σελ. 118.

44. ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 133.

45. ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 150.

τὸν Θεὸ οἱ ἄνθρωποι ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ τῆς καθάρσεως. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἄλλη κάθαρση μετὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ αὐτὸν τὸν βίον⁴⁶.

Ἔτσι, λοιπόν, οὔτε λέγεται στὴν Ἁγία Γραφή ρητῶς κάτι γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καθαρτηρίου πυρὸς προσκαίρου, μετὰ τὴν ἔξοδο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐναρμονίζεται μὲ ὅλο τὸ πνεῦμα τῆς αὐτῆς ἡ καινοφανῆς διδασκαλία τῶν Λατίνων. Δὲν ὑπάρχει καθαρτήριο πῦρ μετὰ τὸ θάνατο καθε ἀνθρώπου καὶ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ.

δ) Θεολογικοὶ λόγοι κατὰ τῆς ὑπάρξεως καθαρτηρίου πυρὸς

Οἱ ὁμιλίες τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ γιὰ τὸ θέμα τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς εἶναι πλουσιότατες καὶ φυσικὰ εἶναι δύσκολο νὰ παρουσιαστοῦν σὲ αὐτὴ τὴν συνοπτικὴ ἔκθεση τῆς διδασκαλίας του. Ἀναγκαστικὰ εἴμαστε σύντομοι καὶ ἀποσπασματικοί. Ὅμως, παρὰ τὶς δυσκολίες παρουσιάσεως τῆς ὅλης διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἀγωνιζόμαστε νὰ μὴν τὴν ἀλλοιώσουμε, ἀλλὰ νὰ ἐξετάσουμε τὶς γενικὲς ἀποφύσεις του γιὰ τὸ θέμα ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Στὸ τέλος τῆς πρώτης ὁμιλίας του ἐκθέτει ὡς συμπεράσματα τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ τὸ καθαρτήριο πῦρ, ὅπως τὸ ἐννοοῦν οἱ Λατίνοι, ὡς κτιστό, πρόσκαιρο καὶ περιβαλλόμενο μετὰ τὸ θάνατο καὶ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Οἱ λόγοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

Πρῶτον. Ἀφοῦ ὁ πόθος γιὰ τὸ θεῖο, αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀγάπη καθαίρει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς καθιστᾷ θεοειδεῖς, τότε γιὰ τὸν δὲν μπορεῖ νὰ συμβῆ αὐτὸ καὶ μετὰ τὸν θάνατο, νὰ τοὺς καθαρῶσι τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα, αὐτὸς ὁ πόθος, ἀλλὰ χρειάζεται κάποιον καθαρτήριο πῦρ;

Δεύτερον. Ἀρμόζει στὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ παραβλέψῃ τὸ ὀλίγον ἀγαθὸν ἢ νὰ τιμωρήσῃ τὴν μικρὰ ἁμαρτία. Ἀλλὰ τὸ ὀλίγον ἀγαθὸν μετὰ τῶν μεγάλων ἁμαρτιῶν δὲν ἐπιτυγχάνει καμμία ἀμοιβή. Οὔτε εἶναι ἀνάγκη τὸ ὀλίγον κακὸν γι' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν κατορθώσει μεγάλα πράγματα νὰ προσαχθῇ σὲ δίκη. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ καθαρτήριο πῦρ.

Τρίτον. Τὸ ὀλίγον ἀγαθὸν στοὺς ἁμαρτωλοὺς δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἀνταπόδοση, ἀλλὰ διαφορὰ κολάσεως. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἁγίους. Τὸ λίγο κακὸ σ' αὐτοὺς δὲν δημιουργεῖ κόλαση, ἀλλὰ διαφορὰ ἀπολαύσεως. Ἐπομένως, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει διαφο-

ρὰ ἀπολαύσεως γιὰ τοὺς δικαίους καὶ διαφορὰ κολάσεως γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, δὲν ὑφίσταται λόγος γιὰ ὑπαρξὴ καθαρτηρίου πυρὸς.

Τέταρτον. Συνέχεια τῶν προηγουμένων εἶναι ὅτι ἡ ὄραση τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁμοίως ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διαφορὰ καὶ τὸν βαθμὸ τῆς καθάρσεως. Ἐπομένως, σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἑλλειπὴ κάθαρση «οὐδ' ἄρα χρειάζεται τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς».

Πέμπτον. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στὸν λόγο του στὸ Πάσχα ἀποφαίνεται ρητῶς καὶ καθαρῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει κάθαρση «ὑπὲρ τὴν νύκτα ταύτην», δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει καμμία κάθαρση μετὰ τὸν βίον αὐτόν, ποὺ χαρακτηρίζεται ὡς νύκτα.

Ἐκτον. Σὲ λόγῳ τοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει ὅτι εἶναι προτιμότερο ἐδῶ νὰ καθαρῶσθαι καὶ ὄχι νὰ παραπεμφθῶσθαι στὴν βάσανο τῆς κολάσεως, γιὰ τὸ τότε «κολάσεως καιρὸς, οὐ καθάρσεως». Ὅποτε φαίνεται καθαρὰ ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία κάθαρση μετὰ τὴν ἔξοδο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μόνον ἡ αἰώνιος κόλαση.

Ἐβδομον. Ὁ Χριστὸς στὴν παραβολὴ τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου μετὰ τὸν Παραδεισοῦ καὶ τῆς Κολάσεως «οὐκ ἔτι... ἕτερον τόπον κατέλιπε πρόσκαιρόν τινα βάσανον ἔχοντα, ἀλλ' ἡ χάσμα μέγα καὶ ἀδιάβατον διεῖργον ἑκατέρους ἐξ ἀλλήλων καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἄμεσον ἐναντίωσιν παριστῶν».

Ὀγδοον. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ ἀσώματος καὶ ἄυλος ψυχὴ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ σώματος νὰ κολάζεται ἀπὸ σωματικὸ πῦρ. Αὐτὸ τὸ αἰώνιο πῦρ θὰ ὑπάρξῃ μετὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ ἀφθάρτου σώματος.

Ἐνατον. Ὁ ἄδης στὸν ὁποῖο κατέβαιναν οἱ ψυχὲς τῶν ἁγίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν ἦταν στὸν τύπο τοῦ πυρὸς καὶ τῆς κολάσεως, ἀλλὰ στὸν τύπο τοῦ δεσμοτηρίου καὶ τῆς φυλακῆς. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὶς ψυχὲς τῶν μετρίως ἁμαρτησάντων «ὁ τοιοῦτος ἄδης καθεῖξαι μετὰ τὸν θάνατον». Δηλαδή, οἱ ὀλίγα ἁμαρτήσαντες μέχρι τὴν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ θὰ ζοῦν ὡς ἐν δεσμοτήριῳ καὶ φυλακῇ, ἀναμένοντας τὴν τελικὴ δίκη, ὅποτε θὰ ἀρχίσῃ ἡ Κόλαση. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ὑπάρξῃ καθαρτήριο πῦρ.

Δέκατον. Οἱ ὅσοι Πατέρες ποὺ ἔζησαν τὴν ἰσαγγελη πολιτεία στὴν γῆ καὶ ἐμνήθησαν μὲ ὀπτασίες καὶ μὲ ἐνύπνια καὶ θαύματα περὶ τῆς αἰώνιου κολάσεως τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅπως ζωγραφίζει καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, «περὶ καθαρτικοῦ προσκαίρου πυρὸς οὐδὲν οὐδαμοῦ διεσάφησαν».

(Συνεχίζεται)

46. ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 144-145.

ΤΟ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ*

Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι πολύ καλές υπηρεσίες στους Κουτσοβλάχους πρόσφεραν και οι Βούλγαροι, οι οποίοι άσκούσαν το ρόλο των πληρωμένων εκτελεστών δολοφόνων κατά των Κουτσοβλάχων, που άρνούνταν να προσχωρήσουν στην ρουμανική προπαγάνδα. Η θλιβερή αυτή κατάσταση άρχισε το 1903 και παρατάθηκε μέχρι το 1908²⁰. Ολόκληρες οικογένειες, άνδρες και γυναίκες, γέροντες και νήπια

των Ελλήνων που κατοικούσαν στη Ρουμανία²⁴. Οι ενέργειες αυτές είχαν ως συνέπεια τη δημιουργία διπλωματικού επεισοδίου με την άμοιβαία αποχώρηση των πρεσβευτών από το Βουκουρέστι και την Αθήνα, των Τομπάζη και Παπινίου αντίστοιχα²⁵. Η Ελλάδα είχε πλέον φθάσει στο χείλος της έμπολέμου ρήξεως με τη Ρουμανία (1905-1906)²⁶.

Η αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών έγινε το 1911. Στις 15 Μαρτίου 1913 ο Έλευθέριος Βενιζέλος ανταλλάξε επιστολές με το Ρουμάνο όμολόγό του Τ. Μαγιορέσκου, με τις οποίες η Ελλάδα αναγνωρίζει εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ρουμανική μειονότητα στο βορειοελλαδικό χώρο με αντάλλαγμα την ύποστήριξη εκ μέρους της Ρουμανίας των εθνικών μας δικαίων, τα οποία επιχειρούσαν να σφετεριστούν οι Βούλγαροι. Οι ανωτέρω επιστολές επισφραγίστηκαν με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, η οποία συγκλήθηκε την 23 Ιουλίου 1913²⁷.

Του κ. ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΤΡΙΤΟΥ
Δρος Θεολογίας

σφάχτηκαν από τους Βουλγάρους, έπειδή δεν προσχωρούσαν στην ρουμανική προπαγάνδα.

Στις 22 Μαΐου 1905 ο Σουλτάνος Άβδούλ Χαμίτ, κάτω από την πίεση της Γερμανίας και της Αυστροουγγαρίας, αναγνώρισε με ειδικό «Ιραδέ», για πρώτη φορά από της εισβολής των Τούρκων στη Βαλκανική, εθνότητα βλαχική, επίτευγμα της ρουμανικής διπλωματίας²¹. Για την αυθαίρετη αυτή ενέργεια, με την οποία η Ρουμανία αποκτούσε εθνικά δικαιώματα στις έπαρχίες της Ήπειρου και της Μακεδονίας, διαμαρτυρήθηκαν έντονα η Ελλάδα και το Οικουμενικό Πατριαρχείο²².

Το 1905 η ρουμανική κυβέρνηση ζήτησε δια μέσου του πρεσβευτή της στην Αθήνα Παπινίου από τον Έλληνα πρωθυπουργό Δημήτριο Ράλλη την κατάπαυση των «πιέσεων» έναντι των Κουτσοβλάχων της Ελλάδος. Ο Ράλλης άρνήθηκε την ύπαρξη ρουμάνων Κουτσοβλάχων τόσο στην έλευθερη Ελλάδα όσο και στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία. Προκλήθηκε σοβαρό επεισόδιο και ο Παπινίου διώχτηκε από το πρωθυπουργικό γραφείο²³.

Οι Ρουμάνοι, για να έκδικηθούν την έλληνική κυβέρνηση, άρχισαν συστηματικές διώξεις έναντι των Ελλήνων της Ρουμανίας και των περιουσιών των, έκλεισαν τα ελληνικά σχολεία και έκαναν άπελάσεις

24. ΑΥΕ - 534 - 8 Ιουνίου 1905 Πρεσβεία Βουκουρεστίου πρβλ. ΑΥΕ - 4458 (1905) 343/22 Οκτωβρίου - Προξενείο Γαλαζίου και 4175 (1905) 709/6 Οκτωβρίου - Πρεσβεία Βουκουρεστίου. Πρβλ. Ε. Μουδόπουλου, «Και πάλιν περί του τραγικού θανάτου του Μ. Ανάγνος ή Αναγνωστοπούλου», Ήπειρωτική Έταιρεία 154, 1989, 335α.

25. Διακοπή των έλληνορουμανικών σχέσεων είχε ξαναγίνει στα χρόνια της πρωθυπουργίας Χαριλάου Τρικοπύη για τα Ζάπεια κτήματα.

26. Βλάχου, ό.π., σ. 51 Πρβλ. Σ. Θ. Λάσκαρι, Διπλωματική ιστορία της Ευρώπης (1814-1914), έν Αθήνας 1936, σ. 311 και Μουδοπούλου, ό.π., σ. 31.

27. Τα κύρια σημεία των επιστολών που ανταλλάχτηκαν μεταξύ των δύο πρωθυπουργών έχουν ως έξης:

«Η Α.Ε. ο κύριος Τάκε Μαγιορέσκου, πρόεδρος του ύπουργικού συμβουλίου της Ρουμανίας... πρὸς την Α.Ε. τὸν κύριον Έλευθέριον Βενιζέλον, πρόεδρον του ύπουργικού συμβουλίου της Ελλάδος...

... Ως συνεφωνήθη, κατά τὰς ἡμετέρας διαπραγματεύσεις, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, ἵνα ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν παρούσαν διακοίνωσιν εὐαρεστηθῆ νὰ μοι ἐπιβεβαιώσῃ ὅτι:

Ἡ Ἑλλὰς συγκατατίθεται νὰ παράσῃ αὐτονομίαν εἰς τὰς τῶν Κουτσοβλάχων σχολὰς καὶ ἐκκλησίας τὰς εὐρισκομένας ἐν ταῖς μελλούσαις ἐλληνικαῖς κτήσεσι καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σύστασιν ἐπισκοπῆς διὰ τοὺς Κουτσοβλάχους τούτους τῆς ρουμανικῆς κυβερνήσεως δυναμένης νὰ ἐπιχορηγῇ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως τὰ εἰρημένα ἐνεστώτα ἢ μέλλοντα θρησκευτικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ δεχθῆτε, κύριε πρόεδρε του ύπουργικού συμβουλίου, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου».

Ἐν Βουκουρεστίῳ τῆ 28 Ἰουλίου 1913
Τ. Μαγιορέσκου».

Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Τ. Μαγιορέσκου ἀπάντησε ὁ Ἐ. Βενιζέλος ὡς ἐξῆς:

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σ. 105 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

20. Ἀνάγλυφη εἰκόνα τῶν ἀγριοτήτων αὐτῶν μᾶς δίδει ὁ Μ. Paillares στὸ ἔργο του *L'imbroglio macédonien*, Paris 1907, σσ. 99, 208-213, 216-218, 226, 250-271.

21. Βλ. Ἀχιλ. Γ. Λαζάρου «Βλέψεις Ρουμανίας καὶ ἐλληνικότητα Βλάχων - Ἀρωμούνων», Ήπειρωτικὸ Ἡμερολόγιον 1986, σ. 326.

22. Μουδοπούλου, ό. π., σ. 22. Πρβλ. ΕΑ 25 (1905), σσ. 318-319.

23. Ἐφημ. «Ἀγών», ἀριθμ. φύλλ. 355/5-1-1906. πρβλ. Ε. Γ. Καψαμπέλη, *Διπλωματικὰ παρασκήνια*, Ἀθήνα 1946, σ. 60.

Τὴν ἐνέργεια τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἄλλοι θεώρησαν ὡς ἀνίερη πράξη σὲ βάρος ἐνὸς ἀγνοῦ τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ²⁸ καὶ ἄλλοι ὡς ἐνα ἀπὸ τὰ πράγματα ἀναγκαῖο διπλωματικὸ ἐλιγμὸ προκειμένου νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ εὐνοια τῆς Ρουμανίας στὰ ἐθνικά μας δίκαια, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐξισορρόπηση ἀνάλογης παραχωρήσεως τῆς Βουλγαρίας στὸ περιθώριο τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου²⁹.

Ἐμεῖς ἐκτιμᾶμε ὅτι σὲ καμιά περίπτωση ἡ ὑπεύθυνη πολιτικὴ ἡγεσία μᾶς χώρας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θυσιάζει τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα μᾶς πληθυσμιακῆς ομάδος τῆς, γιὰ νὰ πετύχει κάτι ἄλλο, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι σπουδαιότερο καὶ οὐσιαστικότερο. Ἡ τυχὸν ἐπίκληση τοῦ γνωστοῦ δόγματος «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα» δὲν βρῖσκει καὶ στὴν προκειμένη περίπτωση καμιά δικαίωση. Πολλὴ περισσότερο ὅταν πρόκειται γιὰ τοὺς Ἑλληνοβλάχους — ἓνα ἀπὸ τὰ γνησιότερα τμήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ —, ποὺ πρωτοστάτησαν σὲ ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες καὶ συνέβαλαν ἀποφασιστικὰ στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνέλιξη τῆς χώρας.

Παρόλες ὅμως τὶς διευκολύνσεις τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε μηδαμινὸ, ἀφοῦ οἱ Βλάχοι στὴ συντριπτικὴ

«Ἡ Α.Ε. ὁ κύριος Ε. Βενιζέλος πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος... πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν κύριον Τ. Μαγιορέσκου, πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Ρουμανίας...

Ἄναποκρινόμενος εἰς τὴν ὑπὸ σημερινῆν ἡμερομηνίαν ἐπιδοθεῖσάν μοι ὑπὸ τῆς V.E. διακοίνωσιν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐπιβεβαιώσω τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα ὅτι: Ἡ Ἑλλὰς συγκατατίθεται νὰ παράσχη αὐτονομίαν εἰς τὰς τῶν Κουτσοβλάχων σχολὰς καὶ ἐκκλησίας τὰς εὐρισκομένας ἐν ταῖς μελλούσαις ἑλληνικαῖς κτήσεσι καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σύστασιν ἐπισκοπῆς διὰ τοὺς Κουτσοβλάχους τούτους, τῆς ρουμανικῆς δυναμένης νὰ ἐπιχορηγῇ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τὰ εἰρημένα ἐνεστώτα ἢ μέλλοντα θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ καθήκοντα...».

28. Θεοδώρου Σαράντη, «Οἱ βλαχόφωνοι τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου», ΗΕ 24 (1975), σ. 589. Πρβλ. Βασίλη Μισύρη, Βλάχοι — Αὐτοὶ οἱ ἀνυπότακτοι Ἕλληνες, Ἀθήνα 1990, σ. 22.

Ἐο εἰδικὸς στὸ κουτσοβλαχικὸ ζήτημα κ. Ἀχιλλέας Λαζάρου, σχολιάζοντας τὴν ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Βενιζέλου γράφει: «... ἡ ἀνίερη πράξη, ποὺ ἐπικρίθηκε τότε στὸ ἑλληνικὸ κοινοβούλιο, ὑπῆρξε προῖον παχυλῆς ἀγνοίας καὶ ἀσύγγνωστης ἀδιαφορίας. Οἱ προφάσεις ποὺ προβάλλονται γιὰ τὴν αἰτιολόγησιν τοῦ φοβεροῦ ὀλισθήματος, ὅτι δηλαδὴ μὲ τὴν ἀναγνώρισιν μειονότητος ἐξυπηρετήθηκαν ἐνδύτατα ἐθνικὰ συμφέροντα ὡσάν νὰ εἶναι στὴ δικαιοδοσία καὶ πρωθυπουργῶν ἢ πώλησιν πληθυσμιακῶν ἐνοτήτων καὶ τῶν κοιτίδων τους, μάλιστα ὁμολογουμένως προπυργίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ..., δὲν ἀποδεικνύονται ἀπλῶς ἀστεῖες καὶ ἀμαρτωλές, ἀλλὰ καὶ μνημεῖα ἀνοργανωσιάς καὶ μειωμένης συναισθησεως τοῦ καθήκοντος...». Ἀχ. Γ. Λαζάρου, «Καὶ ὅμως κινδυνεύουμε καὶ ἀπὸ τὸ Βλαχικό», Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος, φ. 44 (1956) 31 Ὀκτωβρίου 1991, σ. 215.

29. Κων/νου Σβολοπούλου, Ἡ ἑλληνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ 1900-1945, Ἀθήνα 1992, σ. 97.

τοὺς πλειοψηφία ἀποποιήθηκαν τὴ ρουμανικὴ προπαγάνδα καὶ τὶς παροχές τῆς.

Καινούργια ἀναταραχὴ προκάλεσε τὸ κουτσοβλαχικὸ ζήτημα τὸ 1917 στὴ διάρκεια τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ἀρχηγὸς τῶν ρουμανιζόντων ὑπῆρξε ὁ Ἄλκιβιάδης Διαμάντης³⁰, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ὑποστήριξη τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ρουμανίας ἐπιδόθηκε σὲ μιὰ ἄνευ προηγουμένου προσηλυτιστικὴ δραστηριότητα. Σ' αὐτὸ συνέβαλε καὶ ἡ ὑπόσχεση τῆς Ἰταλίας ὅτι στὴ συνθήκη τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου θὰ ἰδρῦταν τὸ ἀνεξάρτητο «Καντόνιον ἢ Πριγκιπάτον τῆς Πίνδου», στὸ ὁποῖο πρίγκιπας ἢ ἀρχηγὸς θὰ τοποθετοῦνταν ὁ Ἄλκιβιάδης Διαμάντης.

Στὸ διάστημα 1917-1940 ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα, ἐκμεταλλεζόμενη τὰ ὀξύτατα προβλήματα τῆς χώρας καὶ κυρίως τὴν ἀπορρόφηση τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων μὲ τὸ μεγάλο καὶ ὀξύτατο πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἀνέπτυξε ἔντονη δραστηριότητα.

Τὴν περίοδο αὐτὴ τὸ Μακεδονικὸ Κομιτάτο, ποὺ εἶχε ἔδρα τὸ Βουκουρέστι, μὲ κάθε μέσο προσπαθοῦσε νὰ πείσει τοὺς Ἕλληνες τῆς Ρουμανίας νὰ γράψουν τὰ παιδιὰ τους στὰ ρουμανικὰ σχολεῖα. Παρόλες ὅμως τὶς πιέσεις οἱ ὁμογενεῖς μας ἔμειναν πιστοὶ στὶς ἐθνικὲς τους παραδόσεις καὶ μὸρφωναν τὰ παιδιά τους ἑλληνικά.

Πρόβλημα τριβῶν μὲ τὴ ρουμανικὴ κυβέρνησις δημιουργήθηκε πάλι, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐκτόπισιν στὸ στρατόπεδο τῆς Κορίνθου μεγάλου ἀριθμοῦ ὑπόπτων ρουμανιζόντων. Τὸ ἔγκλημα διαπράττεται μὲ ἐντολὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ Ἰωάννη Μεταξᾶ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀγνοίας τοῦ ζητήματος καὶ τῆς ἀπουσίας ἐθνικῆς πολιτικῆς. Οἱ προβαλλόμενες προφάσεις εἶναι ἀβάσιμες³¹. (Συνέχεια)

30. Ὁ Ἄλκιβιάδης Διαμάντης γεννήθηκε τὸ 1890 στὴ Σαμαρίνα. Φοίτησε στὸ ἑλληνικὸ Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης. Στὴ διάρκεια τῶν βαλκανικῶν πολέμων ὑπῆρξε ὡς λοχίας στὸν ἑλληνικὸ στρατό. Τὸ 1916 τὸν συναντᾶμε στὴ Σαμαρίνα, ὅπου ἀναπτύσσει ἀντεθνικὴ δράσις. Μοναδικὸς του στόχος ἡ ἴδρυσιν τοῦ «Καντονίου τῆς Πίνδου». Καταδιωγμένος ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς ἀρχὲς δραπέτευσε στὴν Ἀλβανία, ὅπου συνεργάστηκε μὲ τὸν τυχοδιώκτη Φάν Νόλι, ἑλληνικῆς καταγωγῆς (βλ. καὶ Ἀχιλ. Γ. Λαζάρου, «Βόρειος Ἠπειρος, Ἱστορία - Πολιτισμὸς», Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο 1990, σ. 34). Μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ Ἀχιμετ Ζάγου ἐγκατέλειψε τὴν Ἀλβανία καὶ μὲσω Ρώμης κατέφυγε στὴ Ρουμανία. Τὸ 1930 ἐμφανίστηκε στὴν Ἀθήνα ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ρουμανικῶν πετρελαίων. Μὲ τὴν ιδιότητα αὐτὴ περιέρχεται μέχρι τὸ 1940 τὴ Βόρειο Ἑλλάδα, προπαγανδίζοντας τὴ ρουμανικὴ καταγωγὴ τῶν Βλάχων. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1942 ἀνακλήθηκε στὸ Βουκουρέστι, ὅπου πέθανε στὶς ρουμανικὲς φυλακές.

31. Μουδοπούλου, ὅ.π., σ. 45.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Διαμαρτυρία τού Μακ. Αρχιεπισκόπου

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφεΐμ, διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα ὀλοκλήρου τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος, ἀπέστειλεν ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχη τῶν Σέρβων κ. Παῦλον τηλεγράφημα συμπαραστάσεως εἰς τὸν ὑφιστάμενον τὰ πάνδεινα σερβικὸν λαὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. διαμαρτυρίαν διὰ τὴν εἰς βάρος τῶν Σέρβων «θηριωδίαν τοῦ τακτικοῦ Κροατικοῦ στρατοῦ», ἡ ὁποία «ἀπειλεῖ νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν προσπάθειαν ἐπιλύσεως τῆς Γιουγκοσλαβικῆς κρίσεως καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὴν κατάστασιν εἰς γενικὴν πολεμικὴν σύρραξιν, εἰς τὴν ὁποίαν κινδυνεύουν νὰ ἐμπλακοῦν καὶ οἱ γείτονες λαοί».

Ἡ ἀρχιεπισκοπικὴ διαμαρτυρία καταλήγει ὡς ἐξῆς: «Δυστυχῶς, ἕως τώρα, αἱ κυρώσεις καὶ ἡ μονόπλευρος προπαγάνδα Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως δροῦν εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου Σερβίας ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ὁποίας ἡ Παγκόσμιος Κοινότης ἔχει ἐναποθέσει ἅπασαν τὴν εὐθύνην διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν αὐτόθι κατάσταση, ἐνῶ εἰς τοῦτο συνέβαλον καὶ εὐθύνονται καὶ ἄλλαι πολλαὶ δυνάμεις.

»Πᾶσα προσπάθεια ἐπιτεύξεως εἰρήνης δέον πάσῃ θυσίᾳ νὰ συνεχισθῇ. Οἱ Κροάται καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐπιβουλεύονται νὰ δυναμιτίζουν αὐτὰς τὰς προσπάθειάς δίκαιον θὰ ἦτο νὰ ἀντιμετωπισθοῦν μὲ τὴν αὐτὴν ἀυστηρότητα καὶ τὰ αὐτὰ μέτρα καὶ σταθμὰ μὲ τὰ ἤδη ἰσχύοντα εἰς βάρος τῶν Σέρβων διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν εὐρύτεραν περιοχὴν τῶν Βαλκανίων».

Πατριαρχικὸν μῆνυμα εἰς ἀξιέπαινον ἐκδήλωσιν

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἡ Ἐφημερὶς «Χριστιανικὴ» συνδιωργάνωσαν ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ Τελετῶν τοῦ ἀρχαιότερου Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ελλάδος ἀξιέπαινον ἐκδήλωσιν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος: «Τὸ σημερινὸ δράμα τῆς Σερβίας καὶ ἡ δοκιμασία τῆς Ὁρθοδοξίας». Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν, τῆς ὁποίας τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος ἐκάλυψεν ἡ Χορωδία τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἐνώσεων (ΟΧΕ), παρέστησαν ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριώτατου, Σεβ. Μητροπολίται, κληρικοί, μοναχοί, ἐκπρόσωποι τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, πανεπιστημιακοὶ καθηγηταὶ καὶ πλήθῃ ἀκροατῶν, οἱ ὁποῖοι κατέκλυσαν τοὺς χώρους τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τῶν Προπυ-

λαίων. Ἡ ἐκδήλωσις ἠυλογήθη διὰ Μηνύματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἐν τῷ ὁποίῳ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζονται τὰ ἐξῆς:

»Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μὲ συνοχὴν καρδίας καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς παρακολουθεῖ τὰ διαδραματιζόμενα ἐν τῇ περιοχῇ τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας καὶ μὲ βαθιτάτην ὀδύνην διαπιστοῖ, ὅτι αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἔχουν στοιχίσει τὴν ζωὴν εἰς χιλιάδας ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κατ' ἐπανάληψιν προέβη εἰς ἐκκλήσεις διὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἐν δικαιοσύνῃ ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν.

»Τὴν ἐκρυθμὸν κατάστασιν ἐν τῇ περιοχῇ ἀτυχῶς ἐπιτείνει καὶ ἡ διεθνὴς παραπληροφόρησις, ἕνεκα τῆς ὁποίας τὰ πράγματα κρίνονται μονομερῶς καὶ αἱ εὐθύναι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδεὶς εἶναι ἀμέτοχος, ἀποδίδονται εἰς μίαν μόνον πλευρᾶν.

»Ὅθεν, ἡ πρωτοβουλία τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐφημερίδος «Χριστιανικὴ» νὰ ὀργανώσουν τὴν παρούσαν ἐκδήλωσιν εἶναι ἀξιέπαινος, καθόσον ἀποβλέπει εἰς τὴν ὀρθὴν ἐνημέρωσιν τῆς κοινῆς γνώμης περὶ τῶν ὄσων ἐν ἀληθείᾳ συμβαίνουν εἰς τὴν φλεγομένην αὐτὴν περιοχὴν, καὶ διὲν ἐνημέρωσιν διὰ στόματος τοῦ διακεκριμένου καὶ περισπούδαστου Ἱεράρχου τῆς κατὰ Σερβίαν ἀδελφῆς Ἐκκλησίας Ἱερωτάτου Ἐπισκόπου Μπάσκοκα καὶ Νόβι Σάντ κ. Εἰρηναίου, ὁ ὁποῖος ζῆ ἐκ τοῦ συνεγγυς τὴν δοκιμασίαν τοῦ Ὁρθοδόξου σερβικοῦ λαοῦ.

»Διαρκῆς εἶναι ἡ προσευχὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἡμετέρας Μετρούπολιτος προσωπικῶς, πρὸς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς καταλλαγῆς μεταξὺ ὄλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνοτήτων τῆς περιοχῆς, ὡς καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ δεσποτείᾳ Κυρίου».

Ἡ συμπαράστασις τοῦ Πανεπιστημίου

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Π. Γέμτου ἀπηύθυνε χαιρετισμὸν εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκδήλωσιν ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασίλειος Τσάκωνας, τόνισας, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὰ ἐξῆς:

«Δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ ἀρχαιότερον Πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας μας νὰ μὴ συμμετέχῃ εἰς ἀναλόγους ἐκδηλώσεις Ἐθνικῶν καὶ Θρησκευτικῶν ἀγώ-

νων, ως είναι ἐν προκειμένῳ οἱ σημερινοὶ ἀγῶνες καὶ ἀγωνίες τοῦ φίλου Σερβικοῦ λαοῦ, διότι εἶναι γνωστοὶ οἱ πρωτοποριακοὶ ἀγῶνες τοῦ Παν/μίου μας γιὰ τὴν Πατρίδα καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγία. Καὶ ὁ ἀγὼν τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας του – ἀδελφῆς ἐν Χριστῷ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας – συγκινεῖ καὶ συνεγείρει κάθε ψυχὴ, ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐκφρασιν. Καθημερινῶς παριστάμεθα μάρτυρες τῶν τεκταινομένων εἰς τὴν γείτονα χώραν καὶ τῶν ἀνιέρων συμμαχιῶν ποὺ συνάπτονται εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν σύσσωμος ἡ Ὁρθοδοξία καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ ἓνα πρωταγωνιστικὸν ρόλον εἰς τὴν Ἱστορικὴν πορείαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικὰ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν αὐτοῦ».

«Κτυποῦν τὴν ἴδια τὴν Ἑλλάδα»

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν, περὶ ἧς γίνεται λόγος εἰς τὰς δύο προηγουμένας παρατηρήσεις, ὁ Διευθυντῆς τῆς μνημονευθείσης ἐφημερίδος, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰ. Γραμματικῆς, ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Εἶναι φανερὸ ὅτι κάθε ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως ἰδεολογίας ἢ θρησκείας, πρέπει νὰ ταχθεῖ μὲ τὸ μέρος τῶν Σέρβων ἀγωνιστῶν. Ὅμως οἱ ἰσχυροὶ τῆς Γῆς κάνουν τὸ ἐντελὸς ἀντίθετο. Στηρίζουν μὲ κάθε τρόπο τοὺς καθολικοὺς Κροάτες καὶ τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Βοσνίας, ὡς θύματα δῆθεν τοῦ σερβικοῦ ἐπεκτατισμοῦ..., ἐνῶ στρατιωτικὲς δυνάμεις ἀπὸ τὶς μουσουλμανικὲς χώρες πολεμοῦν στὸ πλευρὸ τῶν Βοσνίων μουσουλμάνων. Ὁ πόλεμος δὲν γίνεται μόνον ἐναντίον τῆς Σερβίας, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῆς Ὁρθοδοξίας. Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ στὸ στόχαστρο τῆς Δύσης εἶναι ἡ Σερβία καὶ ἡ Ἑλλάδα. Καὶ ἡ προκλητικὴ στήριξη τοῦ συνονθυλεύματος τῶν Σκοπιῶν γίνεται ἀσφαλῶς καὶ γιατί θέλουν νὰ μᾶς ἀποκόψουν γεωγραφικὰ ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν χώρα τῆς Σερβίας, μὲ τὴν ὁποῖα ὑπῆρξαμε πάντα σύμμαχοι καὶ φίλοι, σὲ ἀντίθεση μὲ ὅλες τὶς ἄλλες γειτονικὲς χώρες. Στὸ πρόσωπο τοῦ ἀδελφοῦ σερβικοῦ λαοῦ κτυποῦν τὴν ἴδια τὴν Ὁρθοδοξία, τὴν ἴδια τὴν Ἑλλάδα!».

Ἡ ἐνότης τῶν Ὁρθοδόξων

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐκδήλωσιν συγκλονιστικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὁμιλία τοῦ κυρίου ὁμιλητοῦ, ἦτοι τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Μπάτσκα καὶ Νόβι Σάντ καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Εἰρηναίου Μπούλοβιτς, ὅστις, ὡς γνωστόν, διακρίνεται διὰ τὸν φιλελληνισμόν του, διὰ τὴν τελειοτάτην

γραπτὴν καὶ προφορικὴν χρῆσιν ὄλων τῶν μορφῶν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τὴν ἀσκητικὴν καὶ γνησίως ὀρθόδοξον ἱεροπρέπειάν του, διὰ τὸν συνδυασμὸν τῆς γνησίας ὀρθοδόξου παραδόσεως μετὰ σημερινῶν αἰτημάτων, διὰ τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν του οὐ μόνον ἐν Σερβία, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα ἀκούονται πλήθος κηρυγμάτων καὶ διαλέξεων καὶ ὑπάρχουν ἀναρίθμητα ἀφωσιωμένα εἰς αὐτὸν πνευματικὰ τέκνα, καὶ διὰ τὴν ὄλην λαμπρὰν παρουσίαν του ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καὶ τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ.

Ὁ διακεκριμένος ὁμιλητῆς, ἀφοῦ διεξετραγώδησε τὰς εἰς βάρος τῶν Σέρβων θηριωδίας τῶν Κροατῶν καὶ Μουσουλμάνων καὶ τὴν εἰς βάρος τῶν Ὁρθοδόξων Σέρβων ἐχθρικὴν καὶ διπρόσωπον πολιτικὴν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Δύσεως, ἐπεσήμανε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκρούσεως τοῦ τουρκικοῦ ἐπεκτατισμοῦ διὰ τῆς ἐνότητος τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τῶν Βαλκανίων. Ὁ Σεβασμιώτατος κ. Εἰρηναῖος προσέθεσε χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ὁρθοδοξία μας αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μὲ τὴν ζωὴ τῆς, μὲ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ μαρτυρίαν τῆς, μὲ τὴν δομὴ τῆς, ἀποτελεῖ χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδιώκει ἰδιαίτερος μὴ μόνιμη διάψευση τῆς ἀνάγκης ἀλλὰ καὶ μίᾳ διαρκῇ ἀναίρεση τοῦ νοήματος τοῦ παπισμοῦ ὡς πολιτεύματος καὶ ὡς τρόπου ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

«... Ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι εἶχαμε ὑποκύψει ἐν πολλοῖς στὸν πειρασμὸ τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, σὲ μίᾳ ἐκκλησιολογικῇ αἵρεση, ἡ ὁποία μᾶς εἶχε σταλεῖ ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ Ἔσπερία. Ἐμεῖς πρέπει νὰ γνωρίζωμε καὶ νὰ ὁμολογοῦμε ὅτι ὡς Ὁρθόδοξα ἔθνη εἴμεθα φυλαὶ τοῦ αἰωνίου Ἰσραὴλ τῆς χάριτος, τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἴμεθα φυλαὶ τοῦ ἐνὸς Γένους τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Καὶ ὅτι ἡ ἐνότης μας, ἐνότης κυρίως ἐκκλησιολογικῇ καὶ μυστηριακῇ, εὐχαριστιακῇ, γεννᾷ καὶ προξενεῖ καὶ μίᾳ ἐνότητι βιωματικῇ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα: ἐνότητι ἡθους, ἐνότητι νοστοροπίας, ἐνότητι πολιτισμοῦ, ἐνότητι τῆς ἰδίας τῆς αἰσθήσεως τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀξιών τῆς ζωῆς... Αὐτὴ νομίζω ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι μίᾳ ἀπάντησις καὶ στοὺς ἀρχιτέκτονας τῆς “νέας τάξεως” ἀλλὰ καὶ στὴν νοσηρὰν ἐκκλησιολογίαν τῆς προεσβυτέρας Ρώμης, καὶ ταυτόχρονα μίᾳ χεῖρ βοηθείας εἰς ὅλους ὅσοι εἰς τὴν Δύσιν δὲν ἔχουν λησμονήσει πλήρως τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς πρώτης τῶν χιλιετίας...».

Δραστηριότητες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αὐστρίας

Τὸ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευόμενον Ἀνακρινωθὲν τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αὐστρίας περὶ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἐν τῇ νοτίῳ

τῆς Βουδαπέστης κειμένη καθαρώς ἑλληνικῇ κωμοπόλει «Μπελογιάννης» εἶναι λίαν εὐγλωττον καὶ ἀποκαλύπτει γεγονότα, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Δημάρχου τῆς κωμοπόλεως κ. Ζήση Βλαχοπούλου, ἀποτελοῦν ἀληθῆς «θαῦμα».

Πρῶτον τὰ περιγραφόμενα ἐν τῷ Ἀνακοινωθέντι πιστοποιοῦν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι οὐδεμία ἀθεϊστικὴ ἰδεολογία καὶ προπαγάνδα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκριζώσῃ τὴν πρὸς τὸ Θεῖον ἔμφυτον καὶ καθολικὴν ροπὴν. Ἐχει πολλὰκις τονισθῆ, ὅτι, ὡς ἡ μαγνητικὴ βελόνη στρέφεται φυσικῶς πρὸς τὸν βορρᾶν καὶ ὁ ἠλιάνθος πρὸς τὸν ἥλιον, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου στρέφεται πρὸς τὸν Θεόν.

Δεύτερον τὰ ἐν τῷ Ἀνακοινωθέντι ἐξιστορούμενα ὑπομνησκουν, ὅτι —ὡς ἐτόνισεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Οὐγγαρίας κ. Κωνσταντῖνος Σούλας— «ἡ διατήρησις τῆς ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων... δὲν εἶναι ἐφικτὴ ἄνευ τῆς βοηθείας τῆς Ἐκκλησίας».

Τρίτον τὸ Ἀνακοινωθέν τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αὐστρίας, παρὰ τὴν ἀπηλλαγμένην πάσῃ θριαμβολογίᾳ λιτότητα τῆς περιγραφῆς του, ἀποκαλύπτει τὴν πεφωτισμένην ποιμαντορικὴν καὶ ἀνακαινιστικὴν ἐργασίαν, ἣτις —ὑπὸ τὴν αἰγίδα, τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατευθυντηρίους ὁδηγίας τοῦ Σεπτῶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου— πραγματοποιεῖται ἐν Μεσευρώπῃ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας καὶ Ἐξάρχου Οὐγγαρίας καὶ Μεσευρώπης κ. Μιχαὴλ (Σταΐκου). Οὗτος, συνεχίζων τὸ ἔργον τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ παραιτηθέντος διακεκριμένου Σεβ. προκατόχου του καὶ ἐργαζόμενος μετὰ νεανικοῦ παλμοῦ καὶ σφρίγους, ἀσκεῖ μετὰ συνέσεως τὰ καθήκοντά του καὶ πραγματοποιεῖ ὄραματισμούς, οἱ ὁποῖοι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐν Εὐρώπῃ προβολὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι εἰς τοὺς ἑλληνορθοδόξους ἰ. ναοὺς τῆς Αὐστρίας προσέρχονται σήμερον πυκνὰ ἐκκλησιάσματα, ἐν οἷς διακρίνονται πολλοὶ Ἕλληνες ἐπιστήμονες πασῶν τῶν ἐιδικοτήτων, σπουδασταὶ καὶ συνεργάται, συνδεόμενοι στενῶς μετὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς. Ἐξ ἄλλου ἢ ἐν γνησίῳ οἰκουμενικῷ πνεύματι ἐνεργὸς συνετὴ παρουσία καὶ προσφορὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου ὡς —συχνάκις ἀναπληροῦντος τὸν Πρόεδρον— Ἀντιπροέδρον ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Αὐστρίας, ὡς καὶ ἡ γόνιμος ἐπιρροή του ἐπὶ τοῦ Ἰδρύματος «Pro Oriente», συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἐκτιμᾶται ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἐν τῷ ἑτεροδόξῳ περιβάλλοντι τῆς Μεσευρώπης ἢ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία.

Ψήφισμα διὰ τὴν Βόρειον Ἠπειρὸν

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τοῦ Ἀυτονομικοῦ Ἀγῶνος τῆς Β. Ἠλείρου τὸ 1914 ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ. Σεβαστιανὸς ὠργάνωσε τὸν παρελθόντα μῆνα Φεβρουάριον «τριήμερον πένθους καὶ προσευχῆς» εἰς Δελβινάκιον καὶ Κακαβιάν, ἔνθα ἰδίως τὴν Κυριακὴν 14ην Φεβρουαρίου συνεκεντρώθησαν χιλιάδες λαοῦ καὶ πλήθη Βορειοηπειρωτῶν. Ἡ διακρινομένη διὰ τὸν παλμόν της ὁμιλία τοῦ κ. Σεβαστιανοῦ, τὰ ἐθνικὰ ἐμβατήρια καὶ οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ καὶ τὸ ὁμοφώνως ἐγκριθὲν ψήφισμα ἐδημιούργησαν ἀτιμόσφαιραν ἐθνικῆς ἐξάρσεως.

Τὸ ψήφισμα ἔχει ὡς ἐξῆς:

«1. Καταγγέλλομεν τὸ ἀλβανικὸν καθεστῶς, τὸ ὁποῖον συνεχίζει τὴν καταπάτησιν ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ἦτοι θρησκείας, παιδείας, γλώσσης καὶ ἐλευθέρως ἐπικοινωνίας, παρὰ τὴν ποικιλοτρόπως ἐκδηλουμένην βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ἀλβανικὸν λαὸν καὶ παρὰ τίς 300.000 λαθρομετανάστες Ἀλβανούς, πού φιλοξενεῖ ἡ Πατρίδα μας. Ὑστερα ἀπὸ αὐτά,

2. Ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ «ἥπιον κλίμα» καὶ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς Ἀλβανούς μετὰ τὴν γλώσσαν τῆς πυγμῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, καταγγέλλουσα τὴν Ἀλβανίαν καὶ διεθνῶς, προτοῦ νὰ εἶναι ἀργὰ διὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα.

3. Ζητοῦμεν, ἀκόμη, ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν —ὑπὸ τὰς σημερινάς, μάλιστα, ἐξελίξεις, πού οἱ λαοὶ διεκδικοῦν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους καὶ τὰ αὐτονομικά τους δικαιώματα— νὰ θέσῃ, χωρὶς ἀναβολὴν, θέμα αὐτονομίας τῆς Β. Ἠλείρου, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Κερκύρας τοῦ 1914, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον αἱ τότε Μεγάλαι Δυνάμεις τὸ ἀπεδέχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀλβανία τὸ ὑπέγραψε. Ἄλλως τε, τὸ ἴδιον δὲν ζητεῖ καὶ ἡ Ἀλβανία διὰ τὸ Κοσσυφοπέδιον;

4. Ζητοῦμεν, παρὰλληλα, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἄχρηστον ἀρνητικὴν, ἐν πολλοῖς, στάσιν τους καὶ νὰ κατανοήσουν ὅτι εἶναι ὑποχρέωσίν τους ἡ πλήρης συμπαράστασις τους εἰς τὸ ὡς ἄνω δίκαιον αἴτημα. Τέλος,

5. Δηλοῦμεν, ὅτι συμπαριστάμεθα ὁλόψυχα εἰς τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Βορ. Ἠλείρου, πού συνεχίζουν νὰ τελοῦν ὑπὸ δουλείαν καὶ τοὺς διαβεβαιούμεν ὅτι θὰ συνεχίσωμεν μετὰ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ ἔντασιν τὸν ἀγῶνα, μέχρις ὅτου «τὸ ποθούμενον» τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ γίνῃ πραγματικότης».

Ε. Δ. Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Τὴν Δευτέρα 15ην Φεβρουαρίου ἐ.ε. τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπεσκέφθη εἰς τὴν ἐν Παλαιῷ Ψυχικῷ Ἀρχιεπισκοπικῆν οἰκίαν ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Δωρόθεος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Ὀλομόουντς κ. Χριστοφόρου.

Τὴν Τρίτην 16ην Φεβρουαρίου τὴν Ἀρχιεραμματαίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Χβοτάνσκι Ἰουστίνος (Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων, διοικῶν ἐν ταυτῇ τὴν χηρεύουσαν ἐπισκοπὴν Τιμοκίου).

Τὴν Τετάρτην 17ην Φεβρουαρίου τὴν Ἀρχιεραμματαίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Στέφανος (Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου Γαλλίας).

Τὴν 24ην Φεβρουαρίου τὴν Ἀρχιεραμματαίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βράνιε κ. Παχώμιος (Πατριαρχεῖον Σερβίας).

Τὴν 26ην Φεβρουαρίου τὴν Ἀρχιεραμματαίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὡσαύτως ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Φαγκαρασίου κ. Σεραφεῖμ, Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σμπίου τῆς Μητροπόλεως Τρανσυλβανίας (Πατριαρχεῖον Ρουμανίας).

(Ἐκ τῆς Ἀρχιεραμματαίας τῆς Ἱ. Συνόδου)

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Τὴν 14ην Φεβρουαρίου 1993, στὸ Γηροκομεῖο Ἀνδρῶν Κορίνθου καὶ στὸν περιλαμπρο Ναὸ του, τελέσθηκε Μέγας Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινός, κατὰ τὰ καθιερωμένα, πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀκύλα καὶ Πρισκίλλης, συνεργῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Στὴ συνέχεια ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, ἀφοῦ ὠμίλησε ἐμπεριστατωμένα γιὰ τὸ ὅλο ἔργο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τὴν παρουσία του ἐδῶ στὴν Κορίνθο, μοίρασε πενήντα βιβλιάρια Ταμειτηρίου τῶν πενήντα χιλιάδων δραχμῶν τὸ κάθε ἓνα, σὲ φτωχὰ καὶ ἄπορα κορίτσια τῆς ἐπαρχίας μας.

Συνολικὰ μοιράστηκαν δύο ἑκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες δραχμές. Τὰ μέχρι τώρα βιβλιάρια ποῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἔχει διαθέσει σὲ ἄπορα καὶ ἄγαμα κορίτσια τοῦ Νομοῦ εἶναι: 3.150 καὶ τὸ συνολικὸ ποσὸ ποῦ ἔχει διατεθεῖ φτάνει τὰ 22.000.000 δραχμές.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱ. Μητρόπολις Ἀθήνων καὶ ἁγίου Εὐσταθίου

Μὲ τὴν συμπλήρωσιν τετραετοῦς ἐγκάρπου ποιμαντορίας τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου εἰς τὴν ἀκριτικὴν Ἀθήναιον, ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου εἶναι καὶ καλὸς καὶ καρποφόρος, ἔστω καὶ ἂν ἐν μέσῳ πολλῶν δυσκολιῶν ἔχει πραγματοποιηθῆ, ὅ,τι μέχρι σήμερον εἶναι δυνατόν νὰ ἀπολογισθῆ.

Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, παρ' ὅλην τὴν θητεῖαν τοῦ Σεβασμιωτάτου εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱεράν Σύνοδον, ὡς Συνοδικὸν Μέλος, εἰς Ἀθήναιον ἐπραγματοποιήθησαν τὰ ἑξῆς: Ἐκθεσις ἀντικαρκινικοῦ ἀγώνος εἰς τὴν «Καρατζάδειον Βιβλιοθήκην», τὴν ὁποίαν ἐγκαινίασε ὁ Σεβασμιώτατος, ἐξάρας τὴν σημασίαν τῶν ἐκθεμάτων διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν νέων, καὶ μάλιστα τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὴν Ἀθήναιον στρατιωτῶν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς μεγάλης ποιμαντικῆς δραστηριότητος τῆς Μητροπόλεως διὰ τὴν ἀγωγήν τῆς νεότητος.

Τὸ Σάββατον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν πληθούσῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐχειροτόνησεν εἰς Μύρινα, τὸν εὐόρκως ὑπηρετοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς Διάκονον, Θεοδόσιον Λέττον, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Μυρίνης. Κατὰ τὸν χειροτονητήριον ἀρχιερατικὸν λόγον τοῦ ὁ Σεβασμιωτάτος ἀνεφέρθη εἰς τὴν σημερινὴν παρουσίαν τοῦ κληρικοῦ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, καὶ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν, ἐκάλεσεν τοὺς νέους τῆς Ἀθήνου νὰ περιβάλλουν τὸν ἱερόν κλήρον τῆς.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐτέλεσεν δύο κύκλους ἐπαφῶν, τόσον μὲ τοὺς μαθητὰς τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως πρὸς τοὺς ὁποίους ὠμίλησε μὲ θέμα «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καθοδηγηταὶ τῆς νεότητος», ὅσον καὶ μὲ τοὺς μαθητὰς τῆς Μέσης, εἰς τοὺς ὁποίους ὠμίλησε ὁ Γυμνασιάρχης Θεολόγος κ. Νικόλαος Πυρομάγλου, καταλλήλως.

Ἦδη ἐτοιμάζεται νὰ λειτουργήσῃ ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ μεταδίδῃ ἡμερησίον πρόγραμμα, «Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας».

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον ἐξωραϊζεται ὀσημέραι μὲ νέα ἐκθέματα, τὰ ὁποῖα παραδίδουν πιστοὶ πρὸς φύλαξιν εἰς τοὺς ὡραίους καὶ καθαρὸς χώρους του.

Ἐγκαινίασε τὸν Ναὸν Ἁγίου Παντελεήμονος Βάβρους, τῶν ὁποίων ἐγκαινίων, τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀκολουθίαν παρηκολούθησεν πλῆθος πιστῶν.

ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητροπόλεως, καὶ μάλιστα εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον, πραγματοποιοῦνται κύκλοι μελέτης Ἁγίας Γραφῆς, ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου κ. Νικολάου Πυρομάγλου, τῆ παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εὐλογίας καὶ κοπῆς τῶν Βασιλειοπιτῶν, διαφόρων συλλόγων καὶ σωματείων, ὁ Σεβασμιώτατος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ ποίμνιό του ἰδιαίτερος, καὶ νὰ ἀνταλλάξῃ μαζί τους εὐχὰς καὶ σκέψεις.

Μὲ τὴν ἐναρξιν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὁ Σεβασμιώτατος ἐγκαινίασε καὶ ἐφέτος τὴς κατανυκτικῆς ἀγρυπνίας, τῆς τελέσεως τῆς θείας Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων, μετὰ θείου κηρύγματος.

Ὡσαύτως συνεχίζει ἀδιαλείπτως τὴς ἐπισκέψεις καὶ περιοδείας εἰς τὰς διαφόρους στρατιωτικὰς μονάδας λειτουργῶν, κηρύττων καὶ ἐξομολογῶν.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Σύρου

ΤΗΝΟΣ. Μὲ λαμπρότητα, συμμετοχὴ πλήθους πιστῶν καὶ προσκυνητῶν καὶ ἀπὸ τὰ γύρω νησιά, ἡ Τήνος ἐώρτασε τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, τὴν ἐπέτειον τῆς εὐρέσεως τῆς Εἰκόνας τῆς Μεγαλόχαρης. Εἰς τὰς λειτουργικὰς ἐκδηλώσεις προεξήρχεν ὁ Σεβ. κ. Δωρόθεος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Τὰ παιδιὰ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐπαρουσίασαν στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρυμάτος ἐορταστικὴν ἐκδήλωσιν, μὲ τὸ θέμα τῆς ἡμέρας. Τὴν λιτάνευσιν τῆς ἁγίας Εἰκόνας παρηκολούθησαν πλήθη πιστῶν, ἀνὰ τὴν πόλιν τῆς νήσου.

ΣΥΡΟΣ. Μὲ ἐπιτυχία συνεχίζονται τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Μητροπόλεως εἰς τὴν ὁποίαν προσέρχονται ὄλο καὶ περισσότεροι λάτρεις τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

ΚΕΑ. Μὲ λαμπρότητα ἐώρτασε ἡ Κέα τὸν πολιοῦχο τῆς Ἁγίου Χαράλαμπου, παρ' ὅλη τὴν κακοκαιρία καὶ τὴν σφοδρὰ θαλασσοταραχὴ.

ΜΥΚΟΝΟΣ. Μὲ τὴν συμμετοχὴ ὄλων τῶν Μυκονίων, τὸ Σάββατο τῆς Ὁρθοδοξίας, κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν ἑκατὸν πενήντα ἐτῶν καὶ πλέον, ἡ Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπωνομαζομένης Τουρλιανῆς, λιτανευτικῶς μετεφέρθη ἀπὸ τὸ Μοναστήρι εἰς Ἄνω Μερά, εἰς τὴν χώρα τῆς Μυκόνου, ὅπου καὶ θὰ παραμείνῃ ἕως τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας, ἀν καὶ ὑφίσταται ἀκόμη τὰ δεινὰ τοῦ σχίσματος, προχωρεῖ μὲ ταχεῖς ρυθμοὺς πρὸς τὴ συγκρότησιν τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως. Ἢδη μέχρι τώρα ἐγίναν τὰ πρῶτα βήματα:

α) Τὴν 1.11.1992 διεξήχθησαν οἱ ἐκλογεῖς γιὰ τοὺς ἐνοριακοὺς ἐπιτρόπους (4-6 ἐπιτρόπους γιὰ κάθε ἐνορία). Ἡ θητεία τῶν ἐκλεγμένων ἐπιτρόπων εἶναι τετραετής. β) Στὶς 24 Ἰανουαρίου 1993 ἀπὸ ἐκπροσώπους τῶν ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν ἐξελέγησαν οἱ ἐπαρχιακοὶ ἐκλογεῖς, 6 σὲ κάθε ἀρχιερατικῆ ἐπιτροπεία (τρεῖς κληρικοί καὶ τρεῖς λαϊκοί). Τὸ σῶμα αὐτὸ εἶναι σημαντικό γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ οἱ ἐπαρχιακοὶ ἐκλογεῖς ἐκλέγουν: 1) τοὺς ἐπαρχιακοὺς ἀντιπροσώπους γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου, 2) τὰ μέλη τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως, 3) τὸ μητροπολίτη τῆς ἐπαρχίας καὶ 4) τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο.

— Ἡ συγκρότησιν τῆς νέας Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Ljuben Beron ἔδωσε κάποιες ἐλπίδες στοὺς ὀρθόδοξους πιστοὺς τῆς Βουλγαρίας, οἱ ὅποιοι πίστευσαν ὅτι θὰ βοηθήσῃ νὰ ἀρθῇ ἡ παράνομη καὶ ἀντικανονικὴ κατάσταση στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, διότι ὁ ἴδιος ἔδωσε ὑπόσχεσιν γιὰ κάτι τέτοιο. Ἄρση ὅμως τοῦ ἀδιεξόδου δὲν ἐπιτυγχάνεται οὔτε μὲ τὸ Συνοδικὸ Μέγαρο στὰ χεῖρα τῆς «διορισμένης Συνόδου» τοῦ Νευροκοπίου Ποιμένος οὔτε μὲ τὸν Metodij Sprason στὴ Διευθύνσιν τῶν Θερησκευμάτων, ἀφοῦ ὁ τελευταῖος μὲ τὴν ἀνεπίτρεπτη, παράνομη καὶ ἀντισυνταγματικὴ ἐπέμβασί του στὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας («ἀπόλυση» τοῦ πατριάρχου Μάξιμου καὶ τῶν μητροπολιτῶν Ἀμερικής καὶ Αὐστραλίας Ἰωσήφ καὶ Φιλιππουπόλεως Ἀρσενίου, κήρυξιν τῆς κανονικῆς Συνόδου ὑπὸ τὸν πατριάρχου Μάξιμο ὡς παράνομη, διορισμὸς νέας «Συνόδου») δημιούργησε μία δυσάρεστη σχισματικὴ κατάσταση στοὺς κόλπους τῆς.

— Ἀπὸ τὶς 9 ἕως τὶς 13 Ἰανουαρίου 1993 ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες Ἐφέσου Χρυσόστομο, Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων, καὶ Χαλκηδόνος Ἰωακείμ, καὶ τὸν πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Τσέση, μόνιμο ἐκπρόσωπο τοῦ Πατριαρχείου στὸ ΠΣΕ, ἐπισκέφθηκε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ καὶ ἐμπρακτὰ τὴν ἀλληλεγγύη καὶ βοήθειά της στὴ δοκιμαζόμενη Ἐκκλησίαν, στὴν ὁποία προσέφεραν ἱερὰ ἄμφια, ἱερὰ σκευὴ καὶ ποσὸν χρημάτων. Τὴν Κυριακὴ, 10 Ἰανουαρίου, συλλειτουργήσαν μὲ τὸν Πατριάρχη Μάξιμο καὶ Βουλγάρους ἀρχιερεῖς στὸν πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι, στὶς 11 Ἰανουαρίου ἐπισκέφθησαν τὴ Φιλιππούπολη καὶ τὴ μονὴ τοῦ Μπατοκόβου καὶ τέλος στὶς 12 Ἰανουαρίου ἐγίναν δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς χώρας Ljuben Beron. Στὸν τελευταῖο ἐξέφρασαν τὴν ἀνησυχία τους, γιὰ τὴν ὑπὸ τὴν πίεσιν κρατικῶν ὀργάνων στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας δημιουργήθηκε σοβαρὸ σχίσμα, τὸ ὁποῖο δὲν ἐπιτρέπει στὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἀσκεῖ ἀπερίσπαστη τὸ ἔργο της μεταξὺ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ. Ὁ Πρωθυπουργὸς ἀνακοίνωσε ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ γιὰ τὸ ξεπέραςμα τοῦ σχίσματος ποὺ δημιουργήθηκε. Στὶς 13 Ἰανουαρίου οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐνημερώθηκαν ἀπὸ τοὺς ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας γιὰ τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀνάγκες ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τόσο ἐξ αἰτίας τῆς δράσεως τῶν σχισματικῶν ὄσων καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἐντόνων δραστηριοτήτων ποὺ ἀναπτύσσονται ἄλλες ὁμολογίες στὸν βουλγαρικὸν χῶρο. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας οἱ φιλοξενούμενοι ἱεράρχες ἔδωσαν συνέντευξιν Τύπου καὶ ἀπάντησαν σὲ σωρεῖα ἐρωτήσεων τῶν δημοσιογράφων.

— Ἀπὸ κάμποσο χρονικὸ διάστημα (ἤδη πρὶν ἀπὸ τὴν πᾶσιν τοῦ κομμουνισμοῦ) ἦταν γνωστὸς ὅτι δραστηριότητες Παλαισημερολογιτῶν στὴ Βουλγαρία, ποὺ ἔχουν ὡς ὄρητῆρια τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη. Μάλιστα στὶς 18 Ἰανουαρίου (στὴν ἐορτὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μὲ τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο) ἡ «Ἱερὰ Σύνοδος Ἐνισταμένων» (μὲ ἐπικεφαλὴς τὸ μητροπολίτη Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανὸ) προχώρησε σὲ χειροτονία ἐπισκόπου γιὰ τὸν βουλγαρικὸν χῶρο. Χειροτόνησε τὸν Rosen Sirakon, πνευματικὸν παιδί τοῦ ἀρχιμανδριτῆ Σεργίου (Βούλγαρου παλαισημερολογίτη), ἐπίσκοπο Τριαδίτης μὲ τὸ ὄνομα Φώτιος. Ὁπωσδήποτε ἡ ἐνέργεια αὐτὴ προσθέτει ἕνα ἀκόμη πρόβλημα στὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὀδηγεῖ στὴν περαιτέρω διάσπασιν τῆς ἐνότητος καὶ τῶν δυνάμεών της. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας εἰσήγαγε τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο στὴ λειτουργικὴ τῆς ζωῆ καὶ τὴ διοίκησιν σχετικὰ πρόσφατα, τὸ ἔτος 1968.

— Τὸ ἐπίσημο ἐβδομαδιαῖο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας «Carkoven vestnik» (= Ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερίδα), ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ 1900, ἀπὸ τὸ μῆνα Δεκέμβριου τοῦ 1992 εἰσήλθε στὸ στάδιο τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀνακαινισεῶς του. Καὶ τὴν ἐγγυώνται τόσο ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐκδόσιν του ἐπίσκοπος Κρουπνίκου Ναθαναήλ, ὅσο καὶ ὁ ἀρχιουντάκτης του ὑφηγητῆς Ivan Zelev. Νέες στήλες, νέα θεματολογία, νέα προβληματικὴ, εἰκονογράφηση, ἐπίκαιρα προβλήματα, ἀγωνιώδη ἐρωτήματα καὶ ὑπεύθυνες ἀπαντήσεις. Καί-
 ὄς ἦταν! Δ. Β. Γ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Άρχιμανδρίτου Εϋσεβίου, Μικρή Φιλοκαλία, έκδ. Άποστολικής Διακονίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, Άθήναι 1992, σσ. 304.

Του ίδιου, Πρὸς ἠδονῆς-ὀδύνης ὑπέρβαση. Ά Νου παθῶν κάθαρση, έκδ. «Άκρίτας», Άθήνα 1992, σσ. 320.

Με ιδιαίτερη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση παρουσιάζουμε τὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα, πού ἀναφέρονται στὰ «Άγια τῶν Άγίων» τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Έκκλησίας, στὴ μυστικὴ καὶ ἡσυχαστικὴ τῆς παράδοσης, ὅπως μᾶς τὴ διέσωσαν οἱ Άγιοι Πατέρες καὶ τὴν ἀνθολόγησαν στὴ «Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπιτικῶν» οἱ ἅγιοι Νικόδημος ὁ Άγιορείτης καὶ Μακάριος ὁ Νοταρᾶς. Πολλοὶ καταπιάνονται μετὰ τὴ «Φιλοκαλία» καὶ τὴ φιλοκαλικὴ ἀναγέννηση στὸ χῶρο τῆς Έκκλησίας, ἀλλὰ συχνὰ παραμένοντας στὸ γράμμα καὶ τὴ φιλολογία. Ὁ π. Εϋσέβιος ἀφήνει τὴ φλούδα καὶ μπαίνει στὴν οὐσία. Αὐτὸ φαίνεται, κυρίως, στὸ δεύτερο βιβλίο του «Πρὸς ἠδονῆς-ὀδύνης ὑπέρβαση», πὸ ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ πρώτου βιβλίου «Ἦδονῆ-Ὀδύνη, ὁ διπλὸς καρπὸς τῆς αἰσθήσεως». Ὁ πολὺ-γλωσσος καὶ πολυγραφώτατος συγγραφέας μᾶς, πὸ ἔχει γυρίσει πολλὰ πανεπιστήμια καὶ ἔχει γνωρίσει τὴ σοφία τοῦ κόσμου τούτου –καὶ ὡς μαθητῆς καὶ ὡς δάσκαλος– ἔφτασε σ' ἓνα σημεῖο πὸ ἄρχισε νὰ διακρίνει καὶ νὰ ζυγίζει τὰ πράγματα μ' ἓνα ἄλλο μέτρο: ἡ ἔμπειρία τῶν ἁγίων Πατέρων μπαίνει πάνω ἀπὸ τὴν «γνώσιν ἢ τὴν βρωσὴν τὴν ἀπολλυμένην», γιατί ἐκεῖνη μᾶς βοηθεῖ στὴν κάθαρση τοῦ νοῦ μᾶς ἀπὸ τὰ πάθη του καί, στὴ συνέχεια, στὴν ὁδὸ τῆς μετανοίας, τῆς λυτρώσεως, τῆς σωτηρίας, τῆς θεώσεως. Αὐτὰ τὰ θέματα τῆς ἀσκητικῆς καὶ μυστικῆς θεολογίας ἐρευνᾷ ὁ π. Εϋσέβιος καὶ σ' αὐτὰ μᾶς καλεῖ, μετὰ τὰ ἐξαισια βιβλία του, νὰ τὸν ἀκολουθήσουμε καὶ ἐμεῖς, νὰ συζητήσουμε καὶ νὰ ἐμβαθύνουμε μαζί του στὰ ζωτικὰ αὐτὰ ζητήματα καὶ πνευματικὰ προβλήματα, ὅπως εἶναι ἡ ὑπέρβαση τῆς ἐμ-πάθειας τοῦ νοῦ, ἡ Κάθαρση τοῦ νοῦ, ἡ διαδικασία τῆς καθάρσεως τοῦ νοῦ, ἡ Φιλαυτία, ἡ Άγνοια, ἡ Λήθη, ἡ Ραθυμία, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Φιλαργυρία κ.λπ. Φυσικά, ὁ συγγραφέας μᾶς ἐξακολουθεῖ τὴ σειρά τῶν πνευματικῶν αὐτῶν βιβλίων καί, μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε, ὅτι σύντομα θὰ ἔχουμε καὶ τὸ τρίτο βιβλίο σ' αὐτὴ τὴ σειρά.

Τὸ πρώτο ἀπὸ τὰ βιβλία, πὸ πὸ πάνω ἀναφέραμε, ἡ «Μικρὴ Φιλοκαλία», ἦταν ἀπὸ χρόνια ἔτοιμο, σχεδὸν παράλληλα μετὰ τὸ ἔξοχο ἐκεῖνο βιβλίο του «Εἰς ὕψος νοητόν...», πὸ εἶχε ἐκδώσει παλαιότερα

πάλι ἡ Άποστολικὴ Διακονία. Ὁ π. Εϋσέβιος, ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, ἰδιαίτερα τοὺς ὀλιγογράμματος, ἐκοπίασε νὰ μεταφέρει στὴ σημερινὴ γλῶσσα μᾶς μερικὰ κεφάλαια τῆς μεγάλης (πεντάτομης) «Φιλοκαλίας». Ἔτσι, μετὰ τὰ κατατοπιστικὰ εἰσαγωγικὰ σημειώματα, μᾶς προσφέρει ἐδῶ «Πατερικὰ φιλοκαλικὰ κείμενα σὲ μετάφραση κατ' ἐπιλογὴν ἀπὸ ἔργα τῶν Ὁσίων Άντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἡσαΐα τοῦ Άναχωρητοῦ, Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, Ἡσυχίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Νείλου τοῦ Άσκητοῦ». Δὲν ἀποκλείεται, ἴσως, μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς μικρῆς αὐτῆς «Φιλοκαλίας» νὰ τολμήσει ὁ συγγραφέας μᾶς ἓναν ἀκόμη τόμο, ὅπου νὰ συνεχίζει τὴν ἐπιλογὴ καὶ ἄλλων νηπιτικῶν Πατέρων μετὰ τὰ σωτήρια κείμενά τους, δοσμένα σ' αὐτὴ τὴ χυμώδη καὶ ζωντανὴ γλῶσσα, πὸ γράφει ὁ π. Εϋσέβιος. Μακάρι!

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Άρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Ἱστορία τῶν Μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου (Εἰσαγωγή καὶ Μετάφραση), έκδ. «Τῆνος», Άθήναι 1992, σσ. 128.

Εἶναι ὁ πρώτος τόμος τῆς φιλερήμου καὶ φιλασκητικῆς σειρᾶς «Άνθη τῆς Ἐρήμου», πὸ, μετὰ πρωτεργάτη ἀφανῆ τὸν πολυγραφώτατο καὶ θεολογικώτατο π. Ἡλία, ἐκδίδεται ἀπὸ καιρὸ στὸν τόπο μᾶς. Πολλὰ ἀπὸ τὰ κομψὰ αὐτὰ τεύχη, τῆς τόσο πετυχημένης αὐτῆς σειρᾶς, κυκλοφοροῦν ἤδη σὲ δευτέρη καὶ τρίτη ἔκδοση καὶ γίνονται ἀνάσπαστα, γιατί τὸ σῆμα τους, ἡ γλῶσσα τους, ἀλλὰ καὶ ἡ χαμηλὴ τους τιμὴ τὰ καθιστοῦν προσιτὰ σ' ἓνα ἰδιαίτερα εὐρὸ κοινό.

Ἡ «Ἱστορία τῶν Μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου» εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα συναξαριστικὰ κείμενα, πὸ περιέχει βίους καὶ ἀποφθέγματα τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἐρήμου. Ὡς συλλογὴ βίων ἀσκητῶν εἶναι ἀπὸ τίς ἀρχαιότερες καὶ περιέχει 26 κεφάλαια, τὸ ἓνα καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο, μετὰ Εἰσαγωγή καὶ Πρόλογο κι ἓναν Ἐπίλογο. Ἡ Εἰσαγωγή καὶ ἡ γλαφυρὴ μετάφραση ἀνήκουν στὸν φιλομόναχο κάλαμο τοῦ π. Ἡλία, καὶ κάνουν τὴν ὁδοιπορία καὶ τὸ προσκύνημα στὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου ἓνα συναρπαστικὸ ἀνάγνωσμα καὶ πνευματικὸ ταξίδι πολὺ – πολὺ εὐχάριστο καὶ ψυχαφελές.

Ἡδη ἡ σειρά, πὸ ἐπιμελεῖται σεμνὰ καὶ ἀθρόυβα ὁ π. Ἡλίας, ἔχει φτάσει τὰ εἴκοσι μικρὰ βιβλία, μετὰ κείμενα μεταφρασμένα σὲ ἀπλὴ γλῶσσα καὶ πάντα μέσ' ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς παραδόσεως. Κάποιος ἔπρεπε νὰ βραβεύσει αὐτὴ τὴ σειρά, γιὰ νὰ δώσει ἐνθάρρυνση κι ἐνίσχυση στοὺς καλοὺς συνεργάτες τοῦ ἔργου.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

31. **Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. Τὸ πρωτότυπον κείμενον με νεοελληνικὴν μετάφρασιν.** Ἐκδοση Γ'. Ἀθήνα 1992, σσ. 1012 (σχῆμα 12X18 ἑκατ.).

Τρανή ἀπόδειξη γιὰ τὴ δόξα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ ἡ εὐρεία διάδοση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἁγία Γραφή γνωρίζει ἀλλεπάλληλες ἐκδόσεις. Καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία χρειάστηκε μέσα σὲ δύο χρόνια ἀπὸ τὴ δεύτερη νὰ προβεῖ στὴν τρίτη ἐκδοση τῆς Καινῆς Διαθήκης, σὲ 40.000 ἀντίτυπα. Στὶς ἐκθέσεις βιβλίου ποὺ μετέχει τὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς, τὸ βιβλίον μετὰ τὴν ὑψηλότερη ζήτηση εἶναι ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ἡ τρίτη ἐκδοση, καλαίσθητα τυπωμένη καὶ βιβλιοδετημένη, παρέχει στὸν «εὐσεβῆ ἀναγνώστην τὴν δυνατότητα ἀμέσου ἐπαφῆς του μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον τοῦ ἱεροῦ κειμένου, τοῦ ὁποῦ ἡ κατανόησις ἀποτελεῖ δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», ὅπως σημειώνει στὸν Πρόλογο ὁ Γεν. Διευθ. τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀρχιμ. κ. Π. Δακτυλίδης.

32. **ΤΡΙΑΔΙΟΝ κατανυκτικόν.** Ἐκδοση Β'. Ἀθήνα 1993, σσ. 480 (σχῆμα μέγα 25X35 ἑκατ.).

Πραγματικὴ ἐπιτυχία ἡ δεύτερη δίχρωμη ἐκδοση τοῦ κατανυκτικοῦ Τριωδίου. Τὸ βιβλίον περιέχει «ἅσασαν τὴν ἀνήκουσαν Ἀκολουθίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου, μετὰ τῶν Τριωδικῶν ἕμνων καὶ Φωταγωγικῶν, Στιχηρῶν τε καὶ Καθισμάτων διαφόρων ἐν τῷ τέλει». Ἡ πρώτη ἐκδοση εἶχε γίνῃ τὸ 1960, ὅταν, μετὰ τὴν Γενικὴ Διευθυντὴ τῆς τὸν ἀσκηνο Καθηγητῆ κ. Ἀνδρέα Φυτράκη, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία πρόσφερε στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πλήρη σειρά ὄλων τῶν Λειτουργικῶν βιβλίων. Ἡ βιβλιοδεσία τοῦ Τριωδίου εἶναι χρυσοδέτη.

33. **ΠΕΡΑΤΙΚΟΝ. Αἱ θεῖαι Λειτουργίαι Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν Προηγιασμένων.** Ἐκδοση Δ'. Ἀθήνα 1992, σσ. 312 (σχῆμα 17X24).

Τὸ πλέον εὐχρηστο ἱερὸ βιβλίον τῶν λειτουργιῶν τοῦ Ὑψίστου, κυκλοφορεῖ σὲ τέταρτη ἐκδοση. Ὅπως καὶ οἱ προηγούμενες τρεῖς, τυπωμένο σὲ καλῆς ποιότητος χαρτὶ (σαμουά), δίχρωμο καὶ χρυσοδέτη βιβλιοδεσία, περιέχει πλὴν τῶν τριῶν Λειτουργιῶν καὶ τὴν τυπικὴ τους διάταξη «καὶ τινὰς ἀπαραιτήτους ἱερὰς Ἀκολουθίας, Τάξεις καὶ Εὐχὰς» ὅπως: Ἐσπερινοῦ, Μ. Ἀποδείπνου, Μεσονυχτικοῦ, Ὁρθοῦ, Ἀγρυπνίας, Τελετῶν, Δοξολογιῶν, Τρισαγίου κ.ά.

34. **ΜΗΝΑΙΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟΥ, περιέχον ἅσασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν.** Ἐκδοση Α'. Ἀθήνα 1992, σσ. 362 (σχῆμα 17X24 ἑκατ.).

Συνεχίζεται μετὰ γοργὸ ρυθμὸ ἡ ἐκδοση τῶν Μηναιῶν, μικροῦ σχήματος. Σὺν Θεῷ, τὸ Φθινόπωρον θὰ ἔχει ὁλοκληρωθεῖ ἡ κυκλοφορία καὶ τῶν δώδεκα, ἀφοῦ ἤδη τυπώνεται τὸ

Μηναιὸν Αὐγούστου καὶ στοιχειοθετεῖται τὸ τοῦ Δεκεμβρίου. Σὲ σύγκριση μετὰ τὸ Μηναιὸν μεγάλου σχήματος, προστέθηκαν Ἀπολυτικά τῶν Ἁγίων καὶ πλήρεις Ἀκολουθίες τοῦ ἱερομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης.

35. **ΜΗΝΑΙΟΝ ΜΑΪΟΥ, περιέχον ἅσασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν.** Ἐκδοση Α'. Ἀθήνα 1992, σσ. 344 (σχῆμα 17X24 ἑκατ.).

Στὸ παρὸν Μηναιὸν προστέθηκαν πλήρεις Ἀκολουθίες τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου (11 Μαΐου) καὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσσου, τοῦ νέου Ὁμολογητοῦ (27 Μαΐου).

Σ' ὅλα τὰ Μηναιὰ ἡ ἐκτύπωση εἶναι δίχρωμη καὶ ἡ βιβλιοδεσία χρυσοδέτη.

36. **ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΛΑΝΑ τοῦ ἐκ τῆς νήσου Νάξου.** Ἐκδοση Α'. Ἀθήνα 1993, σσ. 32 (σχῆμα 17X24 ἑκατ.).

Ἡ Ἀκολουθία, «ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου (Βαλληνοδῶ)», προώρισται νὰ ψάλλεται «τῇ 2α τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ἢ —ἐν τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ— τῷ ἑγγὺς Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ». Εἶναι ἀφιερωμένη στὸν ἐφημεριακὸ κληρὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποῦ «ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς» του ὑπῆρξεν ὁ ἡγιασμένος ἱερεὺς Νικόλαος (Πλανάς), ποὺ ἐντελῶς πρόσφατα κατετάγη ἐπίσημα στὴ χορεία τῶν Ἁγίων. Τὴν καλαίσθητη ἐκδοση ὠραῖζει χαρακτηριστικὴ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου, ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἀθαν. Φίλιου καὶ «ἐκ τῆς προσωπικῆς συλλογῆς τοῦ ἀρχιμ. Νικολάου Πρωτοπαπᾶ».

37. **«ΕΚ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ». Μιὰ προσέγγιση στὰ πέραν τοῦ τάφου.** Ἐκδοση Α'. Ἀθήνα 1993, σσ. 24 (σχῆμα 17X24 ἑκατ.).

Τὸ τρίτον στὴ σειρά (μετὰ τὰ: «Νὰ σὰς ζήσει...» καὶ «Καλοστεριωμένοι» —προσέγγιση, ἀντίστοιχα, στὴ Βάπτισμα καὶ στὸ Γάμο), ἐντυπωσιακὸ σὲ ἐμφάνιση καὶ μεστὸ σὲ περιεχόμενο φυλλάδιον, γραμμμένο ἀπὸ τὸν Σεβ. Δημητριάδος κ. Χριστόδουλο, κυκλοφόρησε αὐτὴ τὴν ἐβδομάδα. Στόχος του: «Νὰ ἀνασύρει τὸν πέπλο ποὺ κρύβει ἀπὸ μᾶς τὴ μεταθανάτια πραγματικότητα καὶ νὰ φωτίσει τὸ λίγο χῶρον τῆς, δίνοντάς μας... ὅσες ἔχει ἐπιτρέψει ὁ Κύριος σαφεῖς πληροφορίες γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐφυγαν ἀπὸ κοντὰ μας, παρηγορώντας μας συγχρόνως καὶ ἀνοίγοντας τὸ παράθυρον τῆς ἐλπίδας στὴν καρδιά μας».

Κάτι, ἀναμφιβόλως, ποὺ ἔλειπε. Μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ ἄριστο βοήθημα στὴν ποιμαντικὴ τῶν Κληρικῶν μας, ποὺ σχεδὸν καθημερινὰ ἀντιμετωπίζουν τὸ πρόβλημα τοῦ πένθους ἐνοριτῶν τους. Ἀλλὰ καὶ τῶν λαϊκῶν, ποὺ ἀναζητοῦν παρηγοριὰ καὶ ἐλπίδα στὸν βαρὺ πόνον τους.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν:

1) δύο θέσεις ἱ. Ν. Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, 2) δύο θέσεις ἱ. Ν. Ὁσίας Ἐννης Χαριλάου, 3) ἱ. Ν. Ἀγ. Φανουρίου - Τιμίου Προδρόμου, 4) ἱ. Ν. Ἀγ. Χριστοφόρου, 5) ἱ. Ν. Ἀγίας Αἰκατερίνης, 6) ἱ. Ν. Τριῶν Ἱεραρχῶν, 7) ἱ. Ν. Ἀγίας Τριάδος, 8) ἱ. Ν. Ἀγίων Ἀναργύρων καὶ 9) Νέας Παναγίας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκη τῆ 18 Φεβρουαρίου 1993

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β΄

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς:

α) Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, β) Ἀγίας Τριάδος, γ) Ἀγίου Μηνᾶ, δ) Ὁσίας Ἐννης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Θεσσαλονίκη τῆ 18 Φεβρουαρίου 1993

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β΄

Ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν:

1) Ἀγίας Παρασκευῆς Μέσης Νάξου, 2) Ζωοδόχου Πηγῆς Δανακοῦ Νάξου, 3) Ζωοδόχου Πηγῆς Χειμάρρου Νάξου, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Σκαδοῦ Νάξου, 5) Ἀγίου Θαλλελαίου, Θαλλελαίου Νάξου, 6) Ἀγίου Χαραλάμπους Ἀγγιδίων Νάξου, 7) Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀσπρου Χωριοῦ, Λευκῶν Πάρου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Νάξῳ τῆ 18 Φεβρουαρίου 1993

† Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου

τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ρωμαιοκαθολικὲς παρασιωπήσεις.

Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Θησαυρὸς σοφίας. Ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις πρὸς τιμὴν Σεβ. Μητροπολιτῶν.

Γεωργίου Ν. Αιλαίου, Γνωμοδότηση.

π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Θεολογικὴ Παιδεία καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀγωγή.

Δημ. Β. Γόνη, Τὸ Πατριαρχικὸ στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Βουλγαρίας.

Ἡ παρουσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ κομοπόλει «Μπελογιάννης» Οὐγγαρίας.

Ἄρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Τὸ καθαρτήριο πῦρ κατὰ τὶς συζητήσεις στὴ Σύνοδο Φερόρας - Φλωρεντίας.

Μιχάλη Γ. Τρίτου, Τὸ κουτσοβλαχικὸ ζήτημα.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ

Βιβλιοκρισίαι.

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Παρουσίαση ἐκδόσεων Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Παράρτημα.